

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

Ο ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΣΑΝΤΕΚΛΕΡ

Ακούγονται οι τρεις χτύποι. Η αυλαία τρεμοκλάει και αρχίζει να σηκώνεται. Την ίδια στιγμή, μία φωνή ξεσπά μέσα στην αίθουσα. Στάθης!

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΟΥ ΣΚΗΝΟΘΕΑΤΡΟΥ

Ανατινάσσεται από το προσκήνιο του θεατρού, και πέφτει μες την ορχήστρα. Είναι άνθρωπος σημαντικός, με μαύρα φρεσάδι, και τρέχει προς τη σκηνή ξαναφωναίζοντας:

Στάθης, μην ανοίγετε!

Η αυλαία ξαναπέφτει. Ο διευθυντής στρέφει προς τον κόσμο. Και, καθώς έχει άκουμπήσει μία βιγίτη στο ύψος της, αρχίζει και μιλάει εμμέτρα:

Είμαι η αυλαία τοίχος που φεύγει ανακατώντας!

Κι άμα είν' ο τοίχος έτοιμος να νοίξη τα φτερά, — γι' αυτό ένοιμασες λόγους κανείς για να νάνω τον ήλιο είναι γλυκιά ή απαλό στην όψη σου άγνάντια.

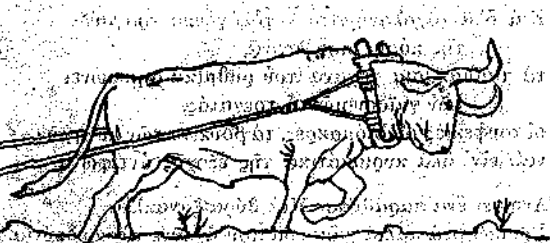
Είν' όμορφο να κλέβεις, κ' εμπρός σου να θωρήτε μεγάλο έναν κόλληνα τόγο που ανάγει κάπουθ' άπ' όνα διάδημα κι άπ' όνα προσώπειο!

Άχ, η καλύτερη στιγμή είναι όαν τρέμ' η αυλαία, και πίσω της ακούγεται η ζωή να σπαρταρά.

Λούτον, άπονε το άκουσμα τόπο ποθαύμα γάκουσθη, και, για να συνήθιστε μ' όσα θα ίδητε στη σκηνή, χοικιδνας τους αντίλαλους να όνειροπλανηθήτε.

Συμμενός, ό διευθυντής στήνει τό αυτί προς τους ήχους που αρχίζουν κ' έρχονται άπό τη σκηνή.

Περπατητής, είναι κοντά ή στρατά; Ένα πουλί φτερούγιασε... μην είν' εκεί κανένα περιβόλι; ΠΑΤΕΡΟΝ ΖΩΟΛΟΓΩΝ ΙΑΒΑΛ ΗΨΑΜ

ΕΤΟΣ 1 15 ΦΕ.
ΕΡΩΤΑΡΙΟΥ 1910

Και, καθώς η αυλαία τρεμοκλάει, φωναίζει γοργά και βιαστικά:
Στάθης, εία, στάθης!

Συμμενός πάλι, με τεντωμένο τό αυτί, εξακλουθεί μιλώντας: άράδα! για τους ήχους, τους καθαρούς ή άβέβαιους, τους χωριστούς ή μπλερδεμένους, που τώρα πιά άδιάκοπα φτάνουν μέσ' άπό τό παννί.

Μιά κίσα, μ' ένα κορμί, παίρνει τό φύσημά της, άκούω ξυλένια τούκαρο, χοντρά, να πληλαύν: αλλη' ναι... όμως άπο ψηλά σε μία κοιλάδα βλέπει, — τραγούδια κι άλυχέματα, κάτω στα βόθ' αντίλαλων.

Νά που τό δράμα άμύδεται στον τόπο του άπαλά. Τόσον όρνια, μόν' ό άχος γούω τάερί πλάθει. —

Ένα κυρι ναινίσις, και άρσεός έφουβάθη θάνα, και βατόλαρα, μία γίδα άφού βοσκή, — θάνασάλη το κλάδι κ' ένα δεγχο, στη σκηνή, γιατί ό πουρούλας τό σκοπό που έχει στο λάργυγα λαλει. Κι άφού ένας κότσυφας σφυράει σπουδαστικό τραγούδι, δέ μπορεί! — λυγαρόπλεχτε θδναίκε, πέρα ένα κλουβί.

Ο κρότος άπ' τό κλίμα, του κάρου που τραβάνε, του γερδελιού, τό βρόντημα, που ξεχείλο άνασέρνον, και της σκεπής τό άνέμισμα, που παίζει τό πέταε, πέτα. Καλέ, είναι κάποιος έξοχης αλλη, — μπορεί και μύλου.

Σά νάναδειουν άγερ, ό μάγταλος ξεκλειεται: — σμα είν' άχοου για τό ζά, τάνω για τό σανά. Τζιτζηία, καλοσύνε, Καίμανας, είναι Κυριακή, δυο καρακάξες κοάεαν: τό δάσος είν' εδού κοντά.

Σαράτε! Μ' όλους τους αντίλαλους του όραιοι κηρού ή Πλάση μορφάνει διάτατη βόνη, και όνειροπλανηθήτε: τά πιδ μυστηριώδικα συντραγούδα για όρχήστρα, κ' έχει όργανα τό διάστημα, τό βράδυ, τον άέρα.

Και όλα τάχολογήματα — τόλόγλυκο τραγούδι
της κόρης που περνά,
τά παιδιακήσια χάχανα που ρυθμικά σημειώνει
των γαϊδουριών ο τροχατός,
οι τουφεκιές οι απόμακρες, τα βούκινα των κνηγών,
ναί, είν' όλα κυριακάτικα της έξοχης αντίφωνα

*Ανοίγει ένα παράθυρο. Μιά θύρα ξανακλείει.
Γροικώ στα παλιά χάμουρα που άχουνε τα κουδούνια.
Καλέ, είναι σπίτι έξοχικό, με την παλαιικιά του αβλή!
Κοιμάται ο σκύλος· κάνει πως λαγοκοιμάται η γάτα.

Κυριακή! — και τάφηνάς θα πένε από γούστασι
Φρουμάζει και το γερικό τάλγο.

ΜΙΑ ΧΟΝΤΡΗ ΦΩΝΗ, πίσω από την αυλαία,
ανάμεσα στον ποδοβολητό του άλλου.

Ώι, βρε Γρίβα!

ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΦΩΝΗ, σά νά φωνάζη κάποιονε που
χασομερά.

*Έλα λοιπόν! Άγγήσαμε. Θάρσουμε άποψη, πολύ άργά.

ΜΙΑ ΦΩΝΗ ΑΝΤΙΠΟΜΟΝΗ

Είσ' έτοιμή;

ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΦΩΝΗ

Μαντάλωσε καλά τα παραθύρια.

ΜΙΑ ΦΩΝΗ ΑΝΤΡΙΚΙΑ

Ναίσκε.

ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΦΩΝΗ

Φέο' την όμπρέλλα μου, καλέ...

ΜΙΑ ΦΩΝΗ ΑΝΤΡΙΚΙΑ, με μια καρτσουλιά μαζί.

Χάι, Γρίβα, χέ!

Ο ΑΙΕΓΟΥΝΤΗΣ

Νά, κουδούνίζουν τα παλιά τα χάμουρα τα άμαξι
διάβηκε άνατρανάζοντας τραγούδια. Μιά καρπη
κόβει στα δυό το γούρισμα του τραγουδιού. Κανένας
δέν είν' έδω. Μπορεί, θαρρώ, νάνοίξη κιά η σκηνή.

*Ο Μαλεμπράνς θέ γάλεγε: ψυχή δέν είν' έδω!

Μά έμεις, μ' όλα τα σέβες,

θαρροδμε πως άπόμειναν έδω κάποιες καρδιές.

Τό δράμα, οι άνθρωποι φεύγοντας, μαζί τους δέν τό
[πήσαν.

*Άς είν' αυτοί μακριά καρδιές, άλλες γελούν και κλαίνε!

Τεντώνει ακόμα το αυτί.

Μιά χουδερή άγομέλισσα, με βούσιμα ντυμένη,
γυρνά... κ' ύστερα τίποτά: μπηκε σ' ένα λουλούδι.
Μπορούμε κιά νάχρίσουμε. Του Άϊσώπου ή κηπούρα
θάνα στο ύποβολετο μας παραδουλεύτρου άποψη.

Τά πρόσωπα που παίζουνε είναι μικρούλικα, όμως...

Φωνάζοντας προς τους άεργηδες.

*Αλέξαντρε!

ΕΔΜΟΝΔΟΣ ΡΟΣΤΑΝ
Προς τον κόσμο
Είν' ο κρυφός μου μηχανικός

Ξαναφωναζοντας.
*Εί! μάινα!

ΜΙΑ ΦΩΝΗ, άπ' τους άεργηδες.

Πάσι κάτω!

Ο ΑΙΕΓΟΥΝΤΗΣ

Κ' έτσι, ανάμεσα σ' εσάς και στη σκηνή,
βάλαμε μιάν άθώρητην αυλαία από γυαλί
που όλα τα μεγαλώνει.

Και νά, τώρα κορδίζονται μέσα στην καταχνιά
κρουσταλλοδόξαρα βιολιά: —

Σσουτ! Πρέπει στο προσκήνιο νάάφουν πιά τα φώτα,
γιατί άρχινήσαν τις μολλές νά ήχουνε τα τριζόνια,
στην προσταγή του μελαφού

του πρωτοπαυκαριδιόταρα που τό κεντρί τρώχαι.

Φερρε! Βγαίνει ή άγομέλισσα τινάζοντας την άκρη
του άνθου. Μιά κόττα άπιδρομά, καθώς στο Λαφον-
[ταίνο.

*Ο κούκος πέρα, κελαιδίει, καθώς και στο Μπετόβεν...

Σσουτ! Πρέπει ο πολυέλιος νά σκοτεινιάση τώρα,
γιατί ο κρυφός κι άγέγνωρος διαλαλητής του λόγγου,
που λές και φεύγει του ή κραυγή παντού στα παρα-
[αχήνια,
δυό φορές λάλησε από τρεις φορές, για νά μός κραξή.

Και μιά που ή Πλάση σιδόνειρο συντρίχει τό δικό μας,
μιά που για σηνοδάτη μας έχουμ' έδω τό γκιώνη
σσουτ!... είναι τώρα πιά καιρός νά σηρωθή ή
[αυλαία: —
του ξυλοφάγου βρόντηξεν ή μάτη τους τρεις χτύπους!

*Ανεβαίνει ή αυλαία.

[Μετάφρ. ΜΑΡΗ ΛΑΒΑ] ΕΔΜΟΝΔΟΣ ΡΟΣΤΑΝ

ΣΑΝΤΕΚΑΕΡ — Ο Πετεινός λαλεί και άνατέλλει ο ήλιος. — Β' πράξες. ΣΚΙΤΣΟ Γ. ΣΚΟΤΤ

ΣΑΝΤΕΚΑΕΡ — Τό γερικό περνά, και ο Πετεινός μαζεύει τα άλωσσάφουλα κάτω από τ' όπτερά του. — Γ' πράξες. ΣΚΙΤΣΟ Α. ΕΑΜΠΑΤΤΙΕ

ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΙ

Από τὸν μακάριον ἐκείνον καιρὸν, κατὰ τὸν ὅποιον ὁ ἄγγελος μετέφερε τὰ νέα ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, αἱ δ' ἐπιστολαὶ ἐγράφοντο ἐπὶ ταβλίαις, ἢ ὅποια περιτυλίσσετο εἰς σκυτάλην, διὰ νὰ μὴν εἰμπορῆ νὰ παραβιασθῆ τὸ ἐπισφραγισθὲν ἀπὸ τὴν ἀκριτομυθίαν τοῦ κομιστοῦ ἢ ἄλλων τρίτων, ἕως σήμερον, δὲν εἶνε δύσκολον ν' ἀποδειχθῆ διὰ τὴν ταχυδρομικὴν συγκοινωνία ἕκαστου προόδους ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν καιρὸν τῶν ταχυδρομικῶν ἀμαξῶν, μετὰ τὰς ὁποίας τὸσον συχνὰ ἠσχολοῦντο τὰ μυθιστορήματα τῆς ρωμαντικῆς σχολῆς, ἔγιναν ἀλλοτρίως βελτιώσεως καὶ τελειοποιήσεως τῶν μέσων τῆς παγκόσμιου συνεννοήσεως ἀρκεῖ ν' ἀναμετρηθῆ κανεὶς τὴν ἀπόστασιν μεταξὺ τῶν tabellarii τοῦ Μεσαίωνα καὶ τῶν ἔπειτα πανευρωπαϊκῶν ταχυδρομείων τοῦ 13ου αἰῶνος, καὶ τῶν δύο δεκτῶν τοῦ Μαριάνου τηλεγράφου.

Τὸ μεγαλύτερον ὄργανικόν βήμα τῆς ταχυδρομικῆς συγκοινωνίας ὑπῆρξεν ἀναμφισβήτητως ἡ συγκέντρωσις αὐτῆς εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Κράτους, καὶ ἡ ἀναγνώρισις τῆς ὡς προνομίου καὶ μονοπωλίου αὐτοῦ, ἢ ὅποια, δημιουργημάτων νεωτέρων χρόνων, ἔφθασε διὰ βαθμιαίας ἐξελέξεως εἰς θεσμὸν πολυδαίδαλον καὶ πολυμορφον διότι συγκεντρῶναι ἐν ἑαυτῷ, σήμερον, πλὴν τῆς κυρίας αὐτοῦ ἰδιότητος, τῆς μεταφορᾶς δηλαδὴ γραμμάτων καὶ λοιπῶν εἰδῶν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, εἰσπραξὴν καταβολῶν πρὸς ὄργανον τοῦ τύπου, εἰσπραξὴν ἀντιτίμου ἐμπορευμάτων παραδιδόμενων (contre remboursement), μεταφορὰν καὶ ἐκτελωνισμὸν μικρῶν ποσοτήτων ἐμπορευμάτων, εἰσπραξὴν καὶ πληρωμὴν χρηματικῶν ποσῶν (ἐπιταγαί), ταμιευτήριον, ἀντιπολιτικὴν προπαγάνδαν, προπαγάνδαν ὑπὲρ τῆς Κυριακῆς ἀργίας (Βέλγιον) ἐπὶ πᾶσι δὲ παρέχει τὴν πρώτην καὶ μόνην ὕλην εἰς τὸ παραδοξώτατον τῶν ἐμπορίων, τὸ ἐμπόριον τῶν διαγεγραμμένων γραμματοσήμων (philatélistie).

Δηλαδὴ τὰ ταχυδρομεία σήμερον ἔφθασαν νὰ εἶνε τερατώδους καὶ πολυπλοκάμου πολυμορφίας πολιτικαὶ ὄργανωσις, εἰς εὐρυτάτους κοινωνικοὺς σκοποὺς ἀποβλέπουσα καὶ εὐεργετικώτατα ἐπιδρώσα εἰς ὅλας ἀνεξαιρέτως τὰς κοινωνικὰς τάξεις, ἀφοῦ κανένα δὲν ἀπολείπει τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς ταχυδρομείων, τράπεζα, προμηθευτῆς, παραγγελιοδόχος, μεσίτης, εἰσπρακτὴς, προπαγανδιστῆς, κοινωνιολόγος, ὅλα μαζὶ.

***

Θὰ εἴμεθα ἄδικοι, ἂν δὲν ἀνεγνωρίζαμεν, ὅτι καὶ εἰς τὸν τόπον μας ὁ ταχυδρομικὸς θεσμὸς ἔκαμε βήματα μεγάλα προόδου. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Καποδιστριαίου, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ληροταί

καὶ οἱ ἀντίρροποι δὲν ἔτρεφαν ἰδιώματα σεβασμῶν πρὸς τοὺς ἐπιλοποῦντας ταχυδρομικοὺς καὶ δὲν ἤτο τίποτε ἀποδοτικῶν ἢ ἀπολείπει γραμμάτων καὶ μαζὶ τῶν ἐπιλοποῦντων μ' ἐμβάσματα καὶ φακέλους καὶ ἄλλα ὀλοκλήρων οὐκ ὀλίγα, ἕως τὴν σημερινὴν ἐποχὴν, ἢ μεταβολὴ εἶναι μεγάλη ἀληθινά.

Οἱ πατέρες μας εἶχαν καθήμερον εἰς τὴν ἀκρὰν τῆς πέννας τὴν ἱστορικὴν φράσιν: «τὸ γράμμα σου δὲν τὸ ἔλαβον ἴσως ἀπώλεσθαι εἰς τὸ ταχυδρομείον...»

Τώρα αἱ ἀπώλειαι εἶναι κατὰ σπάνιον καὶ μόνον ἢ βραδύτης εἶναι ἀκόμη σχεδὸν κατὰ πᾶσι.

Ἐν τούτοις τὸ δίκτυον τῶν ταχυδρομικῶν γραμμάτων ἀπὸ τὴν χώραν ἦτον ἀραιωτικὸν καὶ ἀνεπαρκές ἕως ἐσχάτου, διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ κοινού. Ἔως τὸ 1889 ὑπῆρχον ἐν λειτουργίᾳ 275 μόνον ταχυδρομικὰ γραφεῖα, ἐγκατεστημένα εἰς τὰς διαφόρους πρωτεύουσας νομῶν, τὰς πόλεις, καὶ τὰς κομποπόλεις τοῦ κράτους ἢ δὲ συγκοινωνία τῶν λοιπῶν συνοικισμῶν ἐγένετο διὰ τῶν δημοτικῶν ταχυδρομῶν δις ἢ τετράκις τῆς ἑβδομάδος. Καταργηθέντων ἔπειτα τῶν δημοτικῶν ταχυδρομῶν, ἐπολλαπλασιάσθησαν τὰ ταχυδρομικὰ γραφεῖα δι' ἀλληλαλλήλων ἐν τῷ μεταξὺ συστάσεων νέων, χρησίμων μετ' ἀχρηστων γονίμων μετ' ἀγόνων, τῶν περισσοτέρων ἰδρυθέντων κατὰ τὰς ὑποδείξεις τῆς μικροπολιτικῆς ὁ ἀριθμὸς τῶν εἶχε ἀναβῆ πέρουσι εἰς 1087, τῶν πλείστον δ' ἐξ αὐτῶν αἱ δαπάναι, ὅπως εὐνόητον, ἐπεβάρυναν δυσβάστακτα τὸν προϋπολογισμὸν.

Ὁ νέος Γενικὸς Διευθυντῆς τῶν τριῶν Τ.Τ.Τ. κ. Κ. Μαρίνος, μελετήσας εἰδικῶς ἀπὸ ἐτῶν τὰ τῆς ταχυδρομικῆς συγκοινωνίας καὶ κηρυγμένος ὑπὲρ τοῦ συστήματος τῶν ἀγροτικῶν διανομῶν (facteurs ruraux), κατὰ τὰ συστήματα τὰ λειτουργοῦντα εἰς Γαλλίαν, Βέλγιον καὶ Ἑλβετίαν, τὰ ὅποια ἐπιτοπίως καὶ ἐπὶ μακρὸν ἐμελέτησεν, ἀπεφάσισε νὰ καταργῆσθαι μὲν τὰ γονα ταχυδρομικὰ γραφεῖα, περιορίζων αὐτὰ εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν 210 περίπου, ν' ἀναθέσθαι δὲ τὴν ταχυδρομικὴν συγκοινωνίαν τῆς ὑπαίθρου χώρας εἰς 600-700 ἀγροτικοὺς διανομῆς, διὰ τῶν ὁποίων δὲ συγκοινωνοῦν τοῖς τῆς ἑβδομάδος σχεδὸν ὅλοι οἱ συνοικισμοὶ τοῦ κράτους συμπεσοῦμενοι εἰς 5079.

Κατὰ τὴν περὶ τούτου νέον νόμον — ἕνα ἐκ τῶν καρπῶν τῆς Ἐπαναστάσεως — οἱ ἀγροτικοὶ αὐτοὶ διανομῆς θὰ εἶνε εἶδος ζωντανῶν, κινήτων ταχυδρομικῶν γραμμάτων θὰ φέρουν χαρὰ κτηρῶν κασιέτων εἰς τὸ κεφάλι, καὶ δερμάτινος σάκος θὰ κρέμεται ἀπὸ τὸν ὄμιον τῶν καὶ ὁ σάκος τῶν θὰ εἶναι ταχυδρομείον, ταμείον,

γραμματοβῆτιον, θύρας πωλήσεως γραμματοσήμων, ἀπ' ὅλα οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ θὰ εἶναι ἀληθινοὶ φορεῖς πολιτισμοῦ εἰς τὰ πόμπερα χωρία τῶν διαφόρων νομῶν, μεταφέροντες εἰς αὐτὰ τὴν ταχυδρομικὴν ἀλληλογραφίαν ἀπὸ τὰ ταχυδρομικὰ γραφεῖα καὶ τοὺς σιδηροδρομικοὺς σταθμούς, ἐπισκεπτόμενοι κατ' ὄχιον τοὺς χωρικοὺς, παραδίδοντες καὶ παραλαμβάνοντες γράμματα, ἔντυπα κλπ., πωλοῦντες γραμματοσήμων, ἀργότερα δὲ δεχόμενοι καταθέσεις διὰ τὸ ταχυδρομικὸν ταμιευτήριον καὶ πληρώνοντες καταβολὰς.

Ὡς ἀγροτικοὶ διανομῆς θὰ διορίζονται ὅσοι εἰσέχουν ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν, κατόπιν διαγωνισμοῦ καὶ ἀφοῦ καταβάλουν ἐγγύησιν 300 δραχμῶν θὰ διατρέχουν 25 χιλιόμετρα τὴν ἡμέραν, δηλαδὴ 5 ὥρας πορείας θὰ λαμβάνουν 60 δραχμὰς τὸν μῆνα διὰ κάθε ὥραν δὲ πορείας πέραν τῶν 25 χιλιομέτρων θὰ λαμβάνουν ἐπὶ πλεόν 25 λεπτά καὶ κατὰ τετραετίαν θ' ἀξάνη ὁ μισθὸς τῶν κατὰ 10 δραχμὰς, ἕως νὰ γίνη 100 δραχμαί. Ὅταν δὲ φθάσῃ ὁ ἀγροτικὸς διανομῆς εἰς ἡλικίαν 55 ἐτῶν καὶ δὲν ἐπαρκῆ σωματικῶς, θὰ τοποθετῆται εἰς ταχυδρομικὸν γραφεῖον.

Εἰς τὴν Κρήτην, ὅπου ἀπὸ τὸ 1900, ὡς δραγματικῆς τῶν ταχυδρομείων τῆς νήσου ὁ κ. Μαρίνος εἶχε ἐφαρμόσῃ τὸ σύστημα αὐτὸ, παρουσιάσθησαν θαυμαστά ἀποτελέσματα ἐπὶ 310,000 κατοίκων λειτουργοῦν τῶρα ἐκεῖ μόνον 23 μόνιμα ταχυδρομικὰ γραφεῖα, διὰ 71 δὲ διανομῶν ἀγροτικῶν συγκοινωνοῦν πικνιώτατα καὶ τακτικώτατα 1610 ἐν ὅλῳ χωρία καὶ συνοικισμοί.

Καὶ ἀφοῦ ἔχομεν τοιούτους καρποὺς εἰς τὴν Κρήτην, καμμία ἀμφιβολία δὲν εἰμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ, ὅτι καὶ ἐδῶ θὰ εὐδοκίμησῃ τὸ νέον νομοθέτημα καὶ θὰ παγιάσῃ νέαν τάξιν πραγμάτων εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῆς ταχυδρομικῆς συγκοινωνίας.

***

Δι' ἄλλου νόμου, τοῦ περὶ «ταχυδρομικῶν ταμιευτηρίων» εἰσάγεται καὶ παρ' ἡμῶν ὁ θαυμασιῶς λειτουργῶν εἰς τὰ πλείστα πολιτισμένα Κράτη θεσμὸς τῆς συγκεντρώσεως τῶν οικονομῶν τῶν λαϊκῶν τάξεων διὰ τῶν ταχυδρομικῶν γραμμάτων τῶν προσιτωτάτων ἀπὸ ὅλα τὰ δημόσια γραφεῖα εἰς τοὺς πολλοὺς.

Εἰς ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτώτατους ἀπολογητὰς τῆς λαϊκῆς ἀποταμιεύσεως, ὁ γάλλος Pierre du Maroussem, γράφων περὶ τῶν ταχυδρομικῶν ταμιευτηρίων λέγει τὰ ἑξῆς:

«Συγγραμμάτων τὸ θέμα: ἡ Πολιτεία δέχεται τὰ ἐκατομύρια, τὰ ὅποια μαζεύουν καθήμερον οἱ χωρικοὶ τῆς καὶ οἱ ἐργάται τῆς, καὶ οὕτως δημιουργεῖται κάποια ἀλληλεγγύη μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς δημοσίας πίστεως διὰ τὴν εὐαγγελικῶν ῥητῶν, ὅπου ὁ θησαυρὸς ἡμῶν, ἐκεῖ

καὶ ἡ καρδία ἡμῶν» δημιουργεῖται συγχρόνως ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη καὶ παρέχονται ἀμοιβαίως ὑπηρεσίαι.»

Ὁ νέος νόμος συνετάχθη κατὰ τὸ πλείστον ἐπὶ τῆ βάσει τοῦ γαλλικοῦ τῆς 9 Ἀπριλίου 1881. Οἱ κυριώτεροι δὲ αὐτοῦ ὅροι εἶνε: ὅτι τὰ ταχυδρομικὰ γραφεῖα δέχονται καταβολὰς ἀπὸ 1 μέχρι 2,000 δραχμῶν, ἀναγραφόμενας ἐν ἀτομικῷ βιβλιαρίῳ ποσὰ μέχρις 100 δραχμῶν ἐπιστρέφονται ἀμέσως ἄνω τοῦ ποσοῦ τούτου μετὰ μικρὰν προθεσμίαν ὅτι τὰς καταθέσεις του δύναται ν' ἀποσύρῃ ὁ καταθέτης διὰ τοῦ βιβλιαρίου του ἀπὸ οἰονδήποτε ταχυδρομικὸν γραφεῖον τοῦ Κράτους, ἐκ τῶν ὀρισμένων πρὸς ἐνεργεσίαν πράξεων ταμιευτηρίου ὅτι γίνονται δεκταὶ καταθέσεις ὁμάδων, σχολείων καὶ ἐταιρειῶν ὅτι παρέχει τόκον 3 τοῖς % ἐτησίως ὅτι τὸ ταχυδρομικὸν ταμιευτήριον ἐπιβλέπει ἐποπτικῶν συμβούλιον, ἔδρῶν παρὰ τῆ Γενικῆ Διευθύνσει τῶν Τ.Τ.Τ. ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ ἐνεχυρίασις βιβλιαρίων τοῦ ταμιευτηρίου ὅτι δὲν ὑπόκειται εἰς κατ' ἄποψιν ποσὸν 500 δραχ. ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ ἀναγεγραμμένων καταβολῶν ὅτι οὐδεμία πράξις τοῦ ταμιευτηρίου ὑπόκειται εἰς τέλος χαρτοσήμου.

Ὁ νόμος αὐτός, τὸν ὅποιον οἱ φίλοι τῶν ἐργατικῶν καὶ ἀγροτικῶν τάξεων ἀνεκρίνοντο πρὸ πολλοῦ, θὰ ἐφαρμοσθῆ ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου 1911. Ἐφαρμοσθεὶς ἤδη καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ κ. Μαρίνου ἐν Κρήτῃ, διέσπειρεν εἰς τὴν ἡρωϊκὴν νήσον τὸ πνεῦμα τῆς οικονομίας καὶ τῆς ἀποταμιεύσεως καὶ παρέχει ἔκτοτε πολυτιμώτατας ὑπηρεσίας εἰς τοὺς κατοίκους, τὸσον τοῖς ἀστοῦς ὅσον καὶ τοῖς ἀγροτάς.

***

Ὁ ὑπὲρ τοῦ ἐργατικοῦ πληθυσμοῦ νόμος περὶ Κυριακῆς ἀργίας, ἡ τροποποίησις τοῦ περὶ ἀνακρίσεως ἀρθρῶν 165, 257 καὶ 273 τῆς Ποινικῆς Διανομίας, ἡ εἰσαγωγήσα τὴν φανερόν ἀνίκρισην, ὁ νόμος περὶ ἀγροτικῶν διανομῶν, ὁ νόμος περὶ τοῦ ταχυδρομικοῦ ταμιευτηρίου, μαζὶ μετὰ πέντε-ἕξ ἄλλους νόμους, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐγκατάστασις τοῦ κ. Μαρίνου εἰς τὸ ἀξίωμα τὸ ὅποιον πρὸ πολλοῦ τὸν ἐπέζηται, ἀποτελοῦν τοὺς εὐχρημοτέτους τῶν καρπῶν τοῦ ἀνορθωτικοῦ κινήματος.

Εἰδικὸς ἀνὴρ, ξένος, ἀλλὰ φιλέλλη, ἔγραψε περὶ τοῦ διορισμοῦ τούτου πρὸς φίλον τοῦ ἐνταῦθα: «διὰ νὰ λειτουργῆσθαι μία οἰκονομικὴ ὑπηρεσία τῆς πολιτείας πρέπει νὰ τεθῆ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὑπηρεσίας αὐτῆς ἀνὴρ ἀξιος, ὁ ὁποῖος νὰ ἔχη δοκιμασθῆ εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν ὑπηρεσίαν, τὴν ὁποίαν πρόκειται νὰ διενδύῃ».

Ἡ πρακτικὴ αὐτὴ γνώμη ἀποτελεῖ δόγμα πολιτικῶν, ἀξίον μεγίστης προσοχῆς ἀκριβέστατα δ' ἐφαρμόζεται ἐπὶ τοῦ κ. Μαρίνου, ὁ ὁποῖος διήλθεν ὅλα τὰ στάδια τῆς ἱεραρχίας τῆς

σπουδαίας αὐτῆς ὑπηρεσίας τοῦ Κράτους, τῆς
δποίας ἐτάχθη ἀρχηγός, ἐμελέτησε δ' ἐπὶ μακρόν,
περιελθὼν τὰ εὐρωπαϊκὰ κέντρα, τοὺς ταχυ-
δρομικοὺς ὁργανισμοὺς κ' ἐνέκυψεν εἰς εἰδικὰς
μελέτας.

Ἡ ταχυδρομικὴ συγκοινωνία εἶναι ἐκ τῶν
σπουδαιότατων ἐκδηλώσεων τοῦ νέου πολι-
τειακοῦ ὁργανισμοῦ εἶναι μετρὸν ἀνευδὲς πο-
λιτισμοῦ καὶ προόδου εἰς κάθε τρόπον διότι
ὑπόκειται εἰς τὴν ἀμεσον συνάφειαν καὶ τὴν

ψηλαφητὴν ἀντίληψιν ὁλοκλήρου τοῦ κοινοῦ
ὁ κἀτόικος μίᾳ πόλει ἢ καὶ συγκοινωνίᾳ, εἴτε
αὐτόχθον, εἴτε ξένος, εἰμπορεῖ νὰ μὴν ἔλθῃ εἰς
προστροφὴν μὲ καμὴν πολιτικῶν ὑπηρεσιῶν
ἐπὶ καιρὸν πολὺν· ἀλλὰ μὲ τὰ ταχυδρομεία δὲ
εὐρίσκειται ἀναποφεικτῶς εἰς συνεχῆ σχέσιν.

Εἰμποροῦμεν τῶρα νὰ κωχληθῶμεν καὶ ἡμεῖς,
ὅτι ἡ ὑπηρεσία αὕτη τοῦ Κράτους βιάζεται θετι-
κὸν δρόμον προόδου ὑπὸ τὴν θερμορρογὸν πίσην
τοῦ νέου ἀρχηγοῦ τῆς.

ΘΗΤΑΣ

ΜΟΝΑΞΙΑ!

Ο Σέβιος, ὁ φύλακας στὰ κάρβουνα, ἀλαφρο-
κοιμώτατος κὶ ὄνειρευόταν.

Ἔβλεπε σὰν νάτανε στὸ σπῆτι του, στὸ μικρὸ
σκατεινὸ μαγερεῖο, ὅπου ἀπ' τὸ ποστὰν του
φαινότανε τὸ βάθος μιᾶς ἀδύτασας ὑγρῆς καὶ
θλιβερῆς. Ἡ γυναῖκα του, σκυφτὴ ἀπάνω στὴ
στία, εἴπνε στὴ θρόακα μιὰ πῆττα ἀπὸ ἀλευρι
καὶ χλωρὸ τυρί. Ξαπλωμένος ἀπάνω στὸ μάλλινο
δισάκι, τὸ σταχτόμαντρο, τὸ μαλακὸ σὰν ταπί,
θωροῦσε τὴ γυναῖκα του μὲ λοχτάρια, καὶ συλ-
λογιζότανε πῶς, τὰ λοιπὸν, ἡ ἀρρώστια τῆς καὶ
τοῦ γιαιτροῦ ἢ προσταγὴ νὰ μείνουνε χωρισμέ-
νοι κανένα μῆνα τοῦλάχιστον, ὡς πὼν νὰ γιάνῃ
ἐκείνη, ὅλα εἶταν ὄνειρο κακὸ.

Στὸνειρο μέσα θυμώτατος πὼν εἶχε κινήσει ἕνα
βράδυ, στὶς πρώτες τοῦ Ἀπριλίῃ, κ' εἶχε δεχτῆ
νὰ πάῃ φύλακας στὸ μικρὸ τὸν κόρφο τῆς Δε-
λούνας, κὶ αὐτὸ γιὰ νὰ ὑπακούσῃ στὴν προσταγὴ

τοῦ γιαιτροῦ. Πῶς γύρισε στὸ σπῆτι, δὲν τὸ
θυμῶταν. Ἐνοιῶθε τὸν ἑαυτὸ του εὐτυχισμένο,
ὅπως στὶς πρώτες μέρες τοῦ γάμου του.

Ἐκείνη εἶταν αὐτοῦ, μπροστά του, γερὴ, δρο-
σάτη, ἐρωτιάρια αὐτὸς τὴν κῦτταζε μὲ κόθο κὶ
ἀναριγοῦσε.

— Ποιτὸν, εἶλα δῶ... Ἄς τῆ νὰ πάῃ στὸ
διάολο τὴν πῆττα! Ἐλα δῶ ἔχω νὰ σοῦ πῶ
κάτι.

Ἐκείνη ὁμως ἐκαμονότανε πῶς δὲν τὸν ἀκουε
τὴν ἐννοιαζε πιότερο ἢ πῆττα παρὰ τὸ κάλε-
σμά του.

Γύρνε νάνασηκωθῆ αὐτὸς, μὰ δὲ μπόρεσε
τέντωσε τὰ μπράτσα καὶ τοῦ φάνηκε πῶς τὰ
δάχτυλά του, μισοπαράλυτα ἀπὸ ἕνα δυνατό
μουδιασμα, τραντάχτηκαν ἄξαφνα σὰν κόρδες
μετάλλινες.

— Ποιτὸν! Βόηθα με. Τί ἔχω;

Τότε ἡ γυναῖκα φάνηκε νὰ τρώαζε. Ἄφηκε
τὴν πῆττα καὶ ζύγωσε σιμά του μὰ σὰν τὸν
εἶδε πῶς εἶχε τὰ χέρια καὶ τὰ μούτρα μανρι-
σμένα στὰ κάρβουνα, δὲ θέλησε νὰ τὸν ἀγγίξῃ.
Ἐμεινε αὐτὸς ἔτσι, πολλὴν ὥρα, τάνασκελα, μὲ
τὰ μπράτσα τεντωμένα, καὶ τὰ χέρια καὶ τὰ
πόδια τρεμάμενα ἀπὸ ἕνα τσουχτερὸ μουδιασμα
ἢ γυναῖκα του, λυγρὴ καὶ ὀμρῶφη μὲ τὴν κίτρινη
καὶ μενεξελιά φρεσῶά τῆς, τὸν κῦτταζε ἀπὸ
ψηλά, μὲ τὰ σταχτερά τῆς μάτια, τὰ χαιδευτικά,
καὶ γελοῦσε. Τὸ ἄσπρο καὶ στοργικὸ πρόσωπὸ
τῆς, τὸ γεμάτο λακκάκια, τὰ χεῖλια τῆς τὰ πετα-
χτά, τὰ μάτια τῆς τὰ μισοκλειστά καὶ λιγωμένα
ξανθὰντε περισσότερο τὸ νέο γαμπρό. Ἔβαλε
ὅλη τὴ δύναμή του νάνασηκωθῆ, καὶ ζήτησε.
Μπροστά του, μὲσ' ἀπὸ τὸνογιγία τῆς καλύβας,
ἀσπρόφραγγε ἢ μελαγχολικὴ εἰκόνα τῆς σκάλας
τῆς Δελούνας. Τὸ φεγγάρι ἔβρανε πρὸς τὴ θά-
λάσσα τὴ σταχτερωτῆ ὅλ' σῶροί τῶν κάρβουνῶν
ζωγραφίζονταν σὰν πυραμίδες μικρῆς στὸ ἀνοι-
χτὸ βάθος τῆς ἀπορογαλιᾶς.
Ἀπὸ τὸνειρὸ του δὲν ἔμνε παρὰ τὸ δισάκι,

* Εἶναι ἴσως ἡ πρώτη φορὰ πὼν μεταφράζεται εἰς
τὴν νεοελληνικὴν διηγήμα τῆς Grazia Deledda. Ἡ
συγγραφεὺς του ὁμιλεῖ ἀπὸ πολλοῦ καταλέγεται μεταξὺ
τῶν κορυφαίων πεζογράφων τῆς Ἰταλίας, — ἀλλὰ
καὶ τῆς παγκοσμίου φιλολογίας. Εἶναι νέα ἀκόμη·
ἐγεννήθη κατὰ τὰ 1872 εἰς τὸ Νουόφο τῆς μεγαλονή-
σου Σαρδηνίας, ἔζησε δὲ εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς (τὸ Σάσ-
σαρι) ἕως τὰ 1900, ὁπότε ἐπέμεινε εἰς τὴν Ἰταλίαν.
Δι' αὐτὸ, κατὰ
καθῶς, οἱ ἥρωες τῶν ἔργων τῆς εἶναι Σάρδοι νησιώ-
τες, χωρικοὶ ἄλλοι καὶ ἀρεταί, ψυχραὶ πρωτόγονοι πὼν
παρὰδίδονται ἀσυλλόγιστα καὶ μὲ φυσικὴν ὀρμὴν εἰς
τὰ πάθη καὶ τὴν μοῖραν τῶν. Ἡ Δελεδάδα ἔχει δημο-
σιεύσει ἀπὸ τὰ 1893 ἕως τώρα, περὶ τοὺς δώδεκα τό-
μους μυθιστορημάτων καὶ διηγημάτων. Μερικοὶ ἀπὸ
αὐτοὺς ἔχουν μεταφρασθῆ εἰς παρισινὰ, περιοδικὰ, —
ὅπως ὁ ἔργον Ἐπιπέδου εἰς τὴν Ἐπιπέδου τῶν
Δύο Κόσμων, οἱ Πειρασμοὶ εἰς τὴν Ἐπιπέδου τῆς Γα-
λιᾶς, ἢ Ἐπίπεδον εἰς τὴν Ἐπιπέδου τῶν Παρισίων.
Ἡ «Μοναξία!» εἶναι ἀπὸ τὰ τελευταῖα τῆς διηγήματα.
— ὁμοιος καρπὸς τοῦ συγγραφικοῦ τῆς ταλάντου πὼν
καταρθώνει, μὲ ἀπλότητα ἕρους καὶ μὲ ἀλήθειαν
παρατηρήσεως, νὰ ζωγραφίσῃ τὴν μεγαλοπρεπὴ φύσιν
καὶ τοὺς ταπεινοὺς ἥρωάς τῆς· ὅσον ὁμοιοκρῶς, ὡστε
νὰ ποτελεθῆται ἐν ὅλῳ ἥρωϊον καλλιτέχνημα ἀπὸ τὰ
θεῶντα πρόσωπα καὶ τὴν ὁλόγραφον τῶν σκηνογραφίαν.
— Σημ. τῶν «Παρθενίων».

τὸ κλωσμένο καὶ φασμένο ἀπ' τὴν Ποιτὸν. Βάλ-
θηκε ὁ Σέβιος νὰ ξανακοιμηθῆ, μὰ ἄξαφνα,
μέσα στὸ ἀδιόριστο φλοίσφημα τῶν κυμάτων,
ἐκίνασε μιὰ κλαυψύχρη κραυγὴ. Στὴν ἀρχὴ τοῦ
φάνηκε ἢ φωνὴ πῶς ἐρχόταν ἀπ' τὴ θάλασσα
ὑστερα σῶπασε, ξανάρχισε πῶν ἀπὸ τῆς μαῦρες
πυραμίδες, ἀντιλάλησε πάλιν ἀπόμακρα, ἀνάμεσα
στὰ ρεῖκια καὶ τοὺς βάλτους.

Ὁ Σέβιος τινάχτηκε ὑστερα ὁμως θυμήθηκε
πῶς ἡ ἀνοιχτὴ προχωροῦσε.

— Εἶναι ὁ κοθικός! — εἶπε μὲ τὸ νοῦ του.

Ξανακοιμηθῆ καὶ ξανάρχισε νὰ ὄνειρευεῖται.
Ἔβλεπε σὰ νάτανε κοντὰ στὸ σιδηροδρομικὸ
σταθμὸ τοῦ χωριοῦ του: ἀκουε τὸ βρόντο τοῦ
τραίνου πὼν ἔφτανε ἀκουε ἕνα σφύρισμα ἀτέ-
λειωτο, ἄγριον, μιὰ βουὴ ἀπὸ ἀλυσίδες, καμπά-
νες, σφυριά, πὼν τὴν κλαγγὴ τους τὴ μεταλλικὴν
ξανάλειγε ὁ ἀντίλαλος. Ἄντις ὁμως γιὰ τὸ τραῖνο
ἔφτασε τὸ ἱσοπέδιο πὼν κάθε δευτέρα φέρ-
τανε τὸ κάρβουνο στὴ σκάλα τῆς Δελούνας. Οἱ
ναῦτες, μαῦροι σὰν Ἀστὴγγανοί, στυλῶνανε τὰ
μάτια τους γυαλιστὰ στὴ μορφὴ τοῦ φύλακα
καὶ τοῦ κίνανε ξαδιάντροπα στραβομουτσουνιά-
ματα. Καὶ πάλι ζήτησε, ἀλαφιασμένος.

Τὸ φεγγάρι βασιλευε στὴ θάλασσα τὴ στα-
χτερο-μενεξελιά, κόκκινο σὰ δροπάνι ματωμένο.

Γιὰ μιὰ στιγμὴ, παραξαλασμένος κὶ ἀηδια-
σμένος ἀπὸ τὸνειρο, ὁ φύλακας σῦλωσε τὰ
δακτυλίσματα μάτια του μπροστά του, στὴν παρά-
ταξη τῶν βράχων πὼν μακραιναν, κοκκινωποὶ
ἀπ' τὰ φεγγάρι.

Εἶτανε ζήτητος, μ' ἀκουε ἀκόμα, μαζὶ μὲ
τὸ φλοίσφημα τῶν κυμάτων, τῆς σφυριγματιῆς,
τὸ βρόντο, τῆς καμπάνης, τὸ κελιάθημα τοῦ κόθ-
κου. Τοῦ φαινότανε πῶς ἕνα τραῖνο περνοῦσε,
πρὸ ἀπὸ τὰ ρεῖκια, στὸν ἐπαρχικὸ τὸ δρόμο.

Ἔβλεπε τὰ μεγάλα δάχτυλα σταυτιά του, τὰ
ἐφραζε μιὰ στιγμὴ, καὶ κατάλαβε πῶς οἱ βουές
εἶτανε μέσα στὰ κεφάλια του.

— Γιὰ νὰ δοῦμε, διάολε, νὰ πῆρα καμιά θέρη.
Αὐτὸ μονάχα μὰς ἔλειπε! — εἶπε μεγαλόφωνα,
ἀνακαθίζοντας. Κ' ἔσεισε τὰ μπράτσα του, ἀνοι-
γοκλείνοντας τὰ χέρια πὼν ἀκόμα τὰ βασάνιζε
δυνατὰ μουδιασμα. Φοβήθηκε τότε. Δὲν εἶχε
ἀρρωστήσει ποτὲ του.

— Καλὰ μαστε τώρα! Μὰ ὄχι, ὄχι, Ἄγ' εὐ-
σέβη μου, ὄχι, ὄχι, ὄχι!

Σηκώθη καὶ βγήκε ἔξω ἀπὸ τὴν καλύβα. Ἡ
νύχια, γλυκεῖα καὶ χλιαρὰ, ἔμοιαζε νύχια τοῦ
Θεριστῆ.

Πῶν ἀπ' τὴν καλύβα ἀπλωνότανε χερσότο-
πος, περῶδης καὶ βαλτωμένος, σκεπασμένος
μ' ἄγρια χαμόδεντρα καὶ περιουσιμῶν περα ἀπὸ
μιὰ σειρά σταχτερῶν ψηλομάτα, πὼν εἶτανε σὰν
τὰ πρώτα σκαλοπάτια τῶν μακρινῶν βουνῶν.

Ἡ ἄγρια θάλασσα, τοῦ ἀνατολικοῦ γιαιλοῦ
τοῦ νησιοῦ, κυματοδαρμένη, κατὰ τὸ περιγιάλι

ὡς καὶ τῆς γαληνῆς νύχτες δῶς αὕτη, χτύπησε
ἀπάνω στοῦ χερσότοπου τῆς πέτρες, ἀπὸ πρῶτα
σκέπαζε καὶ καθάλλικε τοὺς ἀψηλούς καὶ γλυ-
στεροὺς βράχους, πὼν μὲ τὴν τελευταία τοῦ φεγ-
γαριοῦ λάμψη μοιάζανε μαῦρα καὶ πικανωπὰ
μεγάλια ψάρια, ξεγερισμένα στὸ περιγιάλι.

Ὁ Σέβιος, ἀπὸ ἕκαστον ἕνα γύρο τριγύρω
στοὺς σωροὺς τὰ κάρβουνα, σταθῆκε μιὰ στιγμὴ
κάτω ἀπὸνα εἶδος σκεπῆς ἀπὸ κλωνάρια καὶ
κλαδιά, πὼν εἶτανε στημένη πῶν ἀπ' τὴν κα-
λύβα. Τοῦ φαινότανε σὰ νάκουε βήματα ἀνθρώ-
που, κλέφτικα καὶ γοργὰ. Δὲν εἶχε φόβο μὴν
ἐρθοῦν καὶ τοῦ κλέψουνε τὸ κάρβουνο, — φτηνὴ
πραμάτεια κάτω ὁμως ἀπὸ τὴ σκεπὴ εἶτανε
στοιβαγμένα πλήθος ἀδειανὰ τσουβάλια, καὶ δὲν
εἶταν ἡ πρώτη φορὰ πὼν κάποιος κλέφτης πῆγε
νὰ τὰ βάλῃ στὸ χέρι.

Σταθῆκε λοιπὸν ὁ Σέβιος νάφουγκραστῆ,
προβάλλοντας τὸ κεφάλι μὲσ' ἀπ' τὰ κλαδιά τῆς
σκεπῆς καὶ δύνοντας τὸ βλέμμα του πὼν ἔγεινε
ἄξαφνα ἀγριοπὸ. Ἀπὸ τὴ θέσῃ ἐκείνη ἔβλεπε
ἕνα διάστημα τῆς ἀπορογαλιᾶς, ὅπου τὰ ρεῖκια
τοῦ χερσοῦ φάνανε ἴσα μὲ τοὺς βράχους κοντὰ.
Στὴν ἀρχὴ δὲν εἶδε ἄλλο τίποτα ὑστερα ὁμως
ἀπὸ λίγες στιγμῆς τοῦ φάνηκε πῶς ὄνειρευόταν
ἀκόμα. Ἔβλεπε νὰ προχωρῇ ἀνάμεσα στοὺς
βράχους ἕνας καλόγερος μακρὸς καὶ ἀδύνατος,
ἔσοκῶφωτος, μὲ τὸ ῥάσο ἀνασηκωτὸ ἀπάνω
ἀπὸ τὰ γυμνά του πόδια. Ἡ κεφαλὴ του, περι-
σκεπασμένη μὲ δασὺ ἀναμαλλιαρῶν τρίχωμα,
ζωγραφίζονταν, ὑπερφυστικὰ μεγάλη, στὸ βάθος
τῆς θαλασσογραφίας. Ὁ Σέβιος τοῦ βγήκε τρέ-
χοντας μπροστά ὁ καλόγερος ἐστάθη καὶ ἄφησε
τὸ ῥάσο του νὰ πέσῃ ἀπάνω στὰ γυμνά του
πόδια. Ἐτρέμε καὶ χτύπησε τὰ δόντια, καὶ εἶπε
μὲ φωνὴ ἀτονη καὶ λαχανιασμένη:

— Εὐλογημένος ὁ Θεός. Ἀπὸ πὼν εἶν' ὁ
δρόμος!

Ποῖν ἀπαντήσῃ ὁ Σέβιος, τὸν καλοκῦτταζε
ἀπὸ τὴν κορφή ὡς τὰ νύχια.

Μὲ τὴν πρώτη ματιὰ, μὲ τὸ ἀμφίβολο φέγ-
γος τῆς σελήνης, ὁ καλόγερος φαινόταν νεὸς
ἀκόμα καὶ δυνατωμένος ἀνθρώπος. Ἀνάμεσα
ὁμως στὴ μαυροῖα τῶν πικρῶν του μαλλῶν
καὶ τὴν ψαρίλα τῆς μεγάλης του γενειάδας, τὸ
λίγο πρόσωπο πὼν ἔδειχνε, δηλαδὴ τὸ οὐτιδω-
μένο μέτωπο, τὰ βαθουλωμένα μάτια καὶ ἡ πλα-
κοτὴ καὶ πανιάσμενη μῆτη, σοῦ εἶδιναν τὴν ἰδέα
κάποιος μόντουσῶν ἀπὸ στρατοῦχαρτο, κίτρινης
καὶ τσαλακωμένης.

Ὁ Σέβιος, πὼν εἶχε πολλὰς τέχνης κατωμένες
καὶ λογάριζε τὸν ἑαυτὸ του γιὰ πονηρὸ καλῆ-
κῆρι, κατάλαβε ἀμέσως πῶς ὁ καλόγερος εἶταν
ἀνθρώπος μάκαρσμενός, ἴσως κακοῦργος πὼν
πῆρε τὰ βουνα, κληρημένος μετὰ τὸ ἔργλημα.

— Εὐλογημένος ὁ Θεός! — εἶπε μὲ εἰρωνικὴ
φωνή. — Καὶ τί γυρᾶτε ἀπὸ τοῦτα τὰ μέρη;

— Έχασα τὸ δρόμο. Κατέβηκα ἴσα μὲ τὴ θάλασσα... Χριστιανέ μου... χριστιανέ... ποῦ εἶν' ὁ δρόμος;

— Νάτος, πίσω ἀπὸ τὰ κάρβουνα: εἶναι ὁ δρόμος τῶν κάρβων, καὶ πάει ὡς τὴ δημοσιὰ τῆς Σινίσκολας.

Δίχως νὰ πῆ ἄλλο τίποτα ὁ καλόγερος, πού ἀγῆς, γὰρ, σαντάλια φοροῦσε κἀτι ἀμπαδένιες γόβες, ὅπως εἶχε ἰδωμένα ὁ Σέβιος νὰ φοροῦνε στὴν Ὀλιένα, ἔκαμε κάμποσα βήματα μὰ ἔξαφνα φάνηκε νὰ μπερδουκλώνεται, κ' ἔπεσε βογώντας μ' ἓνα ἄγριο ἀναφυλλητό. Ὁ φύλακας τὸν ψηχοπῶνεσε καὶ δὲ συλλογίστηκε ἄλλο παρὰ νὰ βοηθήσῃ τὸν ἄγνωστο.

Τονὲ βοήθησε νὰ σηκωθῆ, κ' εἶδε πῶς τὸ ράσο τοῦ καλόγερου εἶτανε ὄλο μουσκεμα. Ἀθελὰ κῆτταξε τὰ χέρια του καὶ τὰ εἶδε κῶκαινα ἀπὸ αἷμα.

— Βρὲ ἄνθρωπε, εἴσαστε λαβωμένοι! Ποῦ πάτε, ποῦ εἶστε μισαποθαμένοι! — ἐφώνηξε σκουπιζόντας τὸ χέρι του στὴν ποδιὰ τῆς λινοβάμβακικης κρουστής μπλοῦζας του. — Ποῦ εἶστε πληγωμένοι; Ἐδῶ, στὸ πλευρό;

— Ἐλεσα... Ὁχι... Νά... Ἐνας, δὲν ἔχω ποιός, μὲ λάβωσε... Ἐρχόμουν ἀπ' τὸ Μπίτσι... Μαὺ κλέψανε τὸ δισάκι μου... ὄλα... Ἐἴτανε δυό... ὄχι, τρεῖς...

— Καταλάβουμε: εἴσαστε τόσο καλόγερος ὅσο κ' ἐγώ. Αἴντε, δὲν πειράζει: εἴμαστε χριστιανοὶ κ' αἱ δυό.

Ἐἴχαν ὡς τόσο ξαναβροῦσε στὴν καλύβα ὁ καλόγερος χτυποῦσε τὰ δάχτυλα καὶ φαίνόταν ἔτοιμος νὰ ξαναπέσῃ. Ὁ φύλακας, πού τὸν ἀναβαστοῦσε, τονὲ βοήθησε νὰ μῆθ' ἔμεινε στὴν καλύβα καὶ νὰ καθῆσθ' ἀπάνω, στὸ μάλλινο δισάκι ὑστερὰ γύρισε κ' ἔβγαλε φωτιά σὲ μερικὲς φωνῆδες ἀπὸ σκίνους πού εἴτανε σωριασμένες ἀπάνω στὴ σιάνχη τοῦ τζαμιῦ. Ἡ φλόγα τοῖζοβολῶντας φώτισε τὴ μικρὴ κωνικὴ καλύβα — τόσο στενόχωρη καλύβα, πού δυὸ ἄνθρωποι δύσκολα χωροῦσαν, καὶ τὸ νοικοκυριό τῆς ὄλο-ὄλο εἴτανε τὸ δισάκι τὸ στρωμένο καταγῆς, μὰ στάμνα, κ' ἓνα καλάθι βαλμένο ἀπάνω σὲ μὴ πέτρα.

Ὁ καλόγερος βογγοῦσε, μ' ἓνα παράπονο τόσο βραχνό καὶ ἀγομαχημένο, ὥστε ὁ Σέβιος ἀναοῖγοῦσε ἀπὸ τὴν ψυχοπῶνια. Μόλαταῦτα, ἄμα τέλειωσε τὸ ἀνάμμα τῆς φωτιάς καὶ γύρισε νὰ δῆ, δὲν μπόρεσε νὰ κρατηθῆ καὶ νὰ μὴ γελᾷ. Ὁ καλόγερος ἔσφιγγε μέσ' αἰς προῦχτες του τὰ γένηα του καὶ τὰ μαλλιά του, σὰ νὰ τὰ εἶχε ξεριζώσει ἀπάνω στὴ σουβλιὰ τοῦ πόνου, καὶ πρὶν ὁ ἄλλος συνέρθη ἀπὸ τὸ ξαφνικό ἐκεῖνο, τὰ πέταξε στὴ φωτιά. Κάτω ἀπὸ τὸ μεγάλο ἐκεῖνο ψαρόμαυρο κουβάρι ἡ φλόγα χαμήλωσε, κ' ὑστερὰ φούντωσε ψηλότερὰ τσίκενα μαλλιῦ καμένου ἀπλώθηκε ὡς τὰ κρογιάλι.

— Τώρα δὲ σὰς δώσω λαγάνα ρακί, — εἶπε ὑστερὰ βγαίνοντας ἓνα φλασιὸ ἀπὸ τὸ καλάθι. — Ἦσυχατε, καλὲ, δὲω νοῦ!

Μ' ἄλλ' ὅμως τὴ συμβουλή του αὐτῆ, ὁ λαβωμένος χτυποῦσε τὰ δόντια καὶ θορυβῶναι Ὁ Σέβιος τοῦ ἀπασπῶσε τὸ κεφάλι καὶ τοῦ ἔβγαλε τὸ σκεῖμα στα χέρια.

— Ἐλα, καλὲ κουράγιο! Αὐριο τὸ ποῦνι δὲ πάρετε ὄρθως: ἀκουε τὸν σὺν λέω!

Ὁ γέρος ἔλαψε μ' ἀναφυλλητὰ, καὶ ἤπιε γιὰ μὴ στιγμὴ φάνηκε πῶς ξαναζωντανεύει, καὶ προσπάθησε μάλιστα νὰ σηκωθῆ, τρανκίζοντας.

— Τώρα... τώρα δὲ πῶναι... Ὅσα σοῦ στείλω ἓνα καινούργιο ποικάμισο... Δὲν ἔχω παρὰ χωριανὰ ποικάμισα, μὰ ἡ κόρη μου... δὲ σοῦ ράψῃ ἓνα... ἔνα.

Ἀνασηκώθηκε κάπως, στυλιόνοντας στὸ φιλάκα τὰ μάτια του μὲ διάπλατὴ κηλίδια ὑστερὰ ἔβγαλε ἓνα βραδὴ ἀναστεναγμὸ κ' ἔπεσε ἀναγυρτός μὲ τὸ πλευρό.

— Ἐ, ἔ, ἄνθρωπέ μου, τί κάνετε αὐτοῦ; Καλὰ εἶμαστε τώρα! — ἐφώνησε ὁ Σέβιος.

Ὁ ἄνθρωπος εἰμοιάζε σὰν πεθαμένος ὑστερὰ ἀπὸ λίγο ἤρθε στὰ σὺγκυλά του, μὰ δὲν ξαναμῆλῃσε πιά, γιὰ τὸν ἔλασε θέρμη πῶς δυνάσθ' Ἦσυχατομένος πῶσοδ' ἦτοτε, πλάγιασε κ' ὁ Σέβιος στὸ πλευρό του, ἀγαρωτῶντας τὸν ἑαυτό του τὴ νὰ κἀμῃ. Σημέρωσε Δευτέρα καὶ δαχότασε τὸ ἱστοφόρο νὰ φορτώσῃ κάρβουνα: δὲ μποροῦσε νὰ φῆσθ' ἐρημῆ τὴ θέσῃ του, κ' ἀπὸ τᾶλλο μέρος φοβῶταν μὴν προδώσῃ τὸ λαβωμένο, πού σκοπὸς τᾶν ἀλοφάνεου, εἴταν νὰ μείνῃ κουμμένος.

— Καλὲ, ἄν πεθάνῃ ἔδῶν, κ' ἄν, καθὼς φαίνεται ἔχει κερωμένη κἀμῃ βρωμοδοουλεῖα, κ' εἶναι γι' αὐτὸ λαβωμένος, Ὅσα ψάξουνε δὲ τονὲ βροῦν ἔδῶ, κ' ἐγὼ δὲ πῶσω γι' ἄν σινενοχός; Ποῦ ἄμοσφα, μὰ τὴν ἀλήθεια! — συλλογίζομαι: ὅμως ἡ ἰδέα νὰ καταβῶσθ' τὸ γέρο οὔτε κἀν ἄγχιε πτοῦς λογιμούς του.

Τὴν αὐτῆ αἰσῆα εἴταν ἄγουπνος: τὸν φαίνόταν πῶς ὁ λαβωμένος, πού ἀγομαχοῦσε καὶ θορυβῶναι, τονὲ εἶχε μεταδώσει τὴ θέρημ του. Κουρασμένος καὶ νωσταγμένος ἐσηκώθη, καὶ πῆγε νὰ φέρῃ ἓνα γυρὸ σποῦς σωρούς τὰ κάρβουνα. Στὴν ἐρημικὴ θάλασσα ἀπλώνονταν σὰ μεγάλα ποδογῶμα πέπλα μερικὰ κἀματα προχωρησὰν ἀκόμα ὡς τὶς πέτρες, κάτω ἀπὸ τὸ ἔχλωστο μέρος ὅπου εἴτανε σπημένη ἡ καλύβα, τώρα ὅμως τὸ πτοῦνι, γυρὸ στὸ ἀραξοβόλι,

φανερωνότανε ξεσκέπαστο καὶ λαμποκοποῦσε ἀπὸ κοχύλια καὶ μαργαριτάρια. Κάτω ἀπὸ τὸ ρόδινο οὐρανὸ, εὐπνοῦσε ὁ μελαγχολικός ξερότοπος, τὰ βελτόνερα καθορτίσανε τὸ θορυβῶναι τὸ κῶμα ὅταν σὲ νοσοκομῆνα ρεῖα ἀπερῶν γιὰ τὸ πτοῦνι, ἀκόμα σκόπηλα. Τὸ θορυβῶναι τῶν φωνῶν ἀπ' τοὺς θαλασσομένους βράχους ἀναδενόταν μὲ τὴν εὐωδία τοῦ ἀγριό-δουοσμου.

Μὲ τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου, σὲν ἀνομμένο κῶκλο πού ἔσφιγγε τὸν οὐρανὸ μὲ σὴ θάλασσα, φάνηκ' ἓνα σταυρὸ σῆμα. Ἐἴτανε τὸ ἐπιτοφόρο. Σύνωρα, σὴν ἀσπὴ λουράδα τῆς δημοσιᾶς, φάνηκ' ἓνα μυστακό σῆμα: εἴταν ὁ ἐπιστάτης, πού ἐρχότανε γιὰ νὰ παραδώσῃ τὸ κάρβουνο.

Ὁ Σέβιος, ἀνησυχὸς καὶ ἀναποφάσιτος, πῆρε δυὸ σακιά ἀπὸ τὴ στοίβα τῆς σκεπῆς, ξαναπῆγε στὴν καλύβα καὶ σκέπασε τὸ λαβωμένο.

Καθὼς ξεκουροῦσε τὸ ράσο ἀπὸ τὸ ἀγᾶδι, μὲ τὴν ἰδέα νὰ τὸ διπλώσῃ καὶ νὰ τὸ κῶνῃ, εἶδε νὰ γλιστρᾷ ἀπὸ τὸ μαῖκι καὶ νὰ πέφτῃ χάμου ἓνα ἐπιστολιῶ δελτάριο, δεκλωμένο καὶ τσακισμένο. Ἐσκῶψε ἀμέσως νὰ τὸ σηκώσῃ, καὶ τὸ διάβασε ὅμως τὸ δελτάριο δὲν εἶχε γραμμένα παρὰ λίγα λόγια δίχως σημασία, ὑπογραμμένα μ' ἓνα βαφτιστικὸ ὄνομα. Τὸ ἐπανώγραμμα εἴτανε καθαρὸ, γραμμένο μὲ χοντρὰ γράμματα:

Πρὸς τὸν Κύριο Νουφῆριον Σάννα κτηματῆ Σουλέτσι.

Ἐμεινε λίγη ὥρα κρατώντας στὸ χέρι τὸ δελτάριο, καὶ τὸ κῶτταξε μὲ ἀνησυχία καὶ ἄσπῃ. Μία ἰδέα τοῦ περνοῦσε ἀπὸ τὸ νοῦ, ὁ φόβος ὅμως μὴν κἀμῃ κανένα κἀμ' ἔργο, τὸν ἀφῆνε ἀναποφάσιτο. Κ' ἐπὶ τέλος τί νὰ κἀμῃ; Ἐἴτανε ἀπάνω κάτω βέβαιος πῶς ὁ γέρος ἐμελλε νὰ πεθάνῃ ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ.

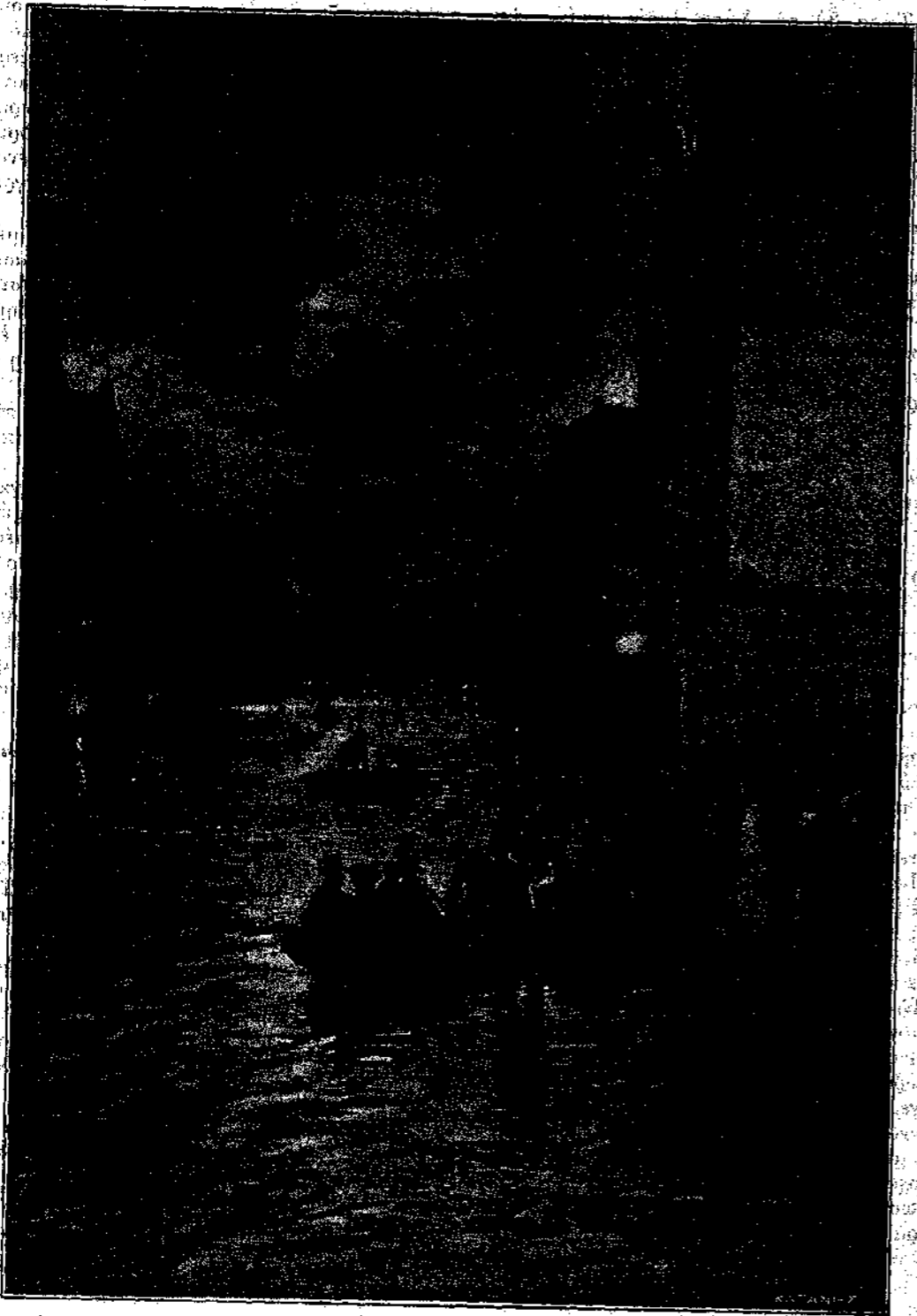
Κις ὅς τοῦ φάνηκε πῶς ἀκούσε τὸν ποδοβολῆτὸ τοῦ ἀλόγου τοῦ ἐπιστάτη, ἔκαμε τὴν ἀπόφασή του: μ' ἓνα μολύβι ἔγραψε μερικὰ λόγια στὸ δελτάριο, κάτω ἀπὸ τὸ ἐπανώγραμμα, τὸ ξαναδίπλωσε, τὸ ἔκλεισε μέσα σ' ἓνα φάκελλο ζαρωμένο, καὶ τὸν ἐπανώγραψε:

Πρὸς τὴν οἰκογένεια τοῦ κ. Νουφῆριου Σάννα Σουλέτσι.

Ἐπειτα, βγήκε ἔξω καὶ πῆγε νὰ ταμιώσῃ τὸν ἐπιστάτη...

[Συνέχεια]

[Ἀπὸ τὸ Ἑσπερινὸν τοῦ Ν. Π.] ΓΡΑΨΤΕΙΑ ΔΕΛΕΔΔΑ

BENETIKON OPAMA EIS TO PARIΣI. — 'Η ὁδὸς Ἀνδῶν ἕνα βράδυ τῆς πλημμύρας' εἰς τὸ βράχος ὁ κυρτός τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ Παρισίων-Ἀνδῶν-Μεσσηνίου. ΣΚΙΤΣΟ Γ. ΣΚΟΤΤ

ΦΥΛΛΑ ΣΤΟΝ ἌΝΕΜΟ

Ἀφιέρωμα πρὸ μουσικῆς
Μανόλη Κάλμουρη

8

Ἐστὶν κήλο ἀπόψε βροίχομαι σ' ἀφάνη μέσα πρῶσσηχῆ,
Τὰ φύλλα ἀκούω τὰ ξερά, τὰνθία που μαραθῆσανε,
Κ' ἡ μαυροφορεμένη μου κλίνει τὰ γόνατα, ψυχῆ,
Καὶ μνημονεύει τοὺς νεκροὺς που ἀπεληθῆσαν ἤσανε.

9

Ὁ εὐὸ γρηοῦλα ἀναγυρῆ στῆ θύρα τῆν κλεισμένη,
Σὰν εἰ τραγοῦδι νὰ σοῦ πῶ τί σπῆρα νὰ σοῦ κλέβω,
Τῆ μαθή τῆσῃ μου ἱστορίας, που σὰν ἐμένα μὲνει
Κι ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους μοιροῖα νὰ ἀπὸ τὸν κόσμον ἔξω.

10

Στὴν κεφαλή του στάθηκε καὶ διπλωσε τὰσπρα φτερά,
Τὸ περιστέρι σύμβολον εἰρήνης καὶ καρδιάς πιστῆς,
Μὰ σὰ νάγαταρῆχτηκε στὸ βάρθρο ἀπάνω ὁ ποιητῆς,
Πέταξε ἀμέσως τὸ πουλί μακριὰ ἀπ' τὴν ἅγια συμφορά.

11

Μέσα στὴ νύχτα ἀπὸ μακριὰ σ' ἀκολουθῶ καὶ σὲ πονῶ,
Περσσοτέρω κι ἀπὸ σκιά σὰν ὄνειρο φαντάζεις,
Φτωχοῦλα ἐσύ! που στὰθηρες, στὸ φῶς τοῦ δρόμου ἐκεῖ, τὰχγῶ,
Καὶ νάξερὰ τί τὸ κρυφὸ χαρτίου που διαβάξεις!

12

Μέσ' στὰ σκοτιάδια τῶν δειντρῶν σκιὰς ἀπόψε τριγυροῦν,
Λησμονημένων που ἔτυχε ποτὲ νάγαταρῆσθινε,
Καὶ κἀτὶ πνεύματα ἱερὰ που σὰν ἐμένα θὰ πονοῦν,
Που μὴτε ἀγατῆθηκανε γιὰ νὰ λησμονηθοῦνε.

13

Πῶς σέσωνει ἀπόψε ὁ ἄνεμος τὰ φύλλα τὰ ριγμένα!
Πῶς τὰ μεγάλα σύγνεφα σβύνουν βαρεῖα στὸν οὐρανό,
Φτωχὴ καρδιά που πέσανε τὰ φύλλα σου ἕνα, ἕνα,
Μαύρη ψυχὴ που πιά δὲν κλείς στὰ βάρθρα σου τὸν κεραυνό.

14

Ψυχὴ μου τόσα τῆ σκιά τῶν ἱερῶν ἐντύσου,
Κ' ἡ σβύσε μέσ' στὴ σκοτεινιά τῆς ἀξημέρωτης νυχτῆς,
Ἢ μὲ τὸ φῶς τάνέσπερον ἄλλης αὐγῆς φωτίσου,
Ἄν τέτοιος εἶνε ὁ νόμος τοῦ παντός.

— Δε σὰς τῶκα, μωρέ, χίλις φορές; ... Γιατί δὲ μ' ἀφίνετε ἤσυχο; ... Γιατί δὲ λουφάζετε;

ΝΗΣΙΩΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ — ΤΑ ΣΚΥΛΙΑ *

Νά τονε! Μὲ τὰ σκυλιὰ πάλε θὰ τὰ βάλῃ!

Νά τὸ ἰδῆς. Εἶπε ὁ καπετὰν Γιάννης ὁ Μελαχροινός, δείχνοντας μὲ τὸ δάχτυλο κατὰ τὸ μῶλο καὶ ρουφῶντας τὸ νάργιέ του. Ὁ Μιχαῆλὸς ὁ Μπακράτσας κούνησε τὸ κεφάλι του.

— Τρομάρα νὰ τοῦθῃ! Εἶναι καὶ κουνιάδος μου. Δὲν τὸν ἔπαιρνε καλλίτερα ὁ Θεὸς νὰ ἤσυχῃ! εἶπε σιγαλὰ μέσα στὰ δόντια του.

Κάτω στὸ μῶλο, μέσα στὸ σούρουπο. — εἶχε πᾶρει πιά νὰ βραδυάσῃ — φάνηκε ὁ Ἀγγελῆς, μὲ τὸ μακρὸ του καπότο, τὸν κοῦκο καταβασμένον, ὡς τὰ μάτια, δρασκελλίζοντας παραξένα τὸ ἴσωμα, σὰ νὰ πηδοῦσε λιθάρια.

— Ἄκου νάκουσῃς τώρα, εἶπε πάλι ὁ Γιάννης ὁ Μελαχροινός. Ὅπου νάσαι θάρχισῃ ἡ παράστασις. Δὲν ἀπολείπει καθεμέρα.

— Ἄμ! τί νάκουσῶ, καπετὰν Γιάννη μου! τοῦκαμε ὁ Μιχαῆλὸς ὁ Μπακράτσας, παίζοντάς τὴν ἀνάσα του, σὰ νὰ χάσμουριάζατε καὶ σὰ νάνεσετέναζε μαζί. Τί νάκουσῶ, καπετὰν Γιάννη μου; Μιά καὶ δυὸ τάχω ἀκουσμένα; Κάλιο νὰ τὸν ἔπαιρνε ὁ Θεός, σοῦ τῶπα, νὰ ἤσυχάζε κι' αὐτός, κι' οἱ γονεοὶ του, κι' οἱ ξένοι ἀνθρώποι.

Ἀπάνω στὴν κουβέντα γὰβ-γὰβ, λυσσαζάανε τὰ σκυλιὰ στὶς πρῆμες τῶν καικιῶν. Ἀπὸ κἀκεῖ ἦτανε δεμένα στὸ μῶλο. Γὰβ-γὰβ κι' ἀπὸ τὰ δυὸ, πότε τᾶνα σκυλί, πότε τὸ ἄλλο. Τρώγανε

τὰ λυσσανὰ τους νὰ χυμῆζον ὄξω ἀπ' τὸ κῆπι, ροκανίζανε τὸ παραπέτο μὲ τὰ δόντια τους, δσο βλέπανε τὸν Ἀγγελῆ μπροστά τους. Ἐκεῖνος εἶχε σταματήσει ἀπάνω στὸ μῶλο καὶ τὰ φοβέριζε μὲ τὰ χέρια του, μὲ τὸ κεφάλι, μὲ τὰ πόδια, μ' ὄλο του τὸ κορμί. Σηκώθηκε ὁ κόσμος στὸ πόδι. Ἀπ' τὸν καφενὲ πετάχτηκαν ὄλοι οἱ χαῖοι καὶ κᾶνανε γούστο. Τὰ παραθύρια τῆς ἀκρογιαλιᾶς γεμίσανε γυναῖκες καὶ κοριτσόπουλα. Τὰ παιδιὰ τρέχανε μὲ σάλτους καὶ φωνές στὸ μῶλο κ' ἔσπρωχνε τὸ ἓνα τὸ ἄλλο νὰ ζυγώσουνε, μὰ δὲν κοτούσανε ἀπ' τὸ φόβο τους.

— Ἄκου νάκουσῃς, εἶπε πάλι ὁ Γιάννης ὁ Μελαχροινός, ρουφῶντας τὸν νάργιέ του. Ἐδῶ σὲ θέλω νὰ ἰδῆς τ' εἶναι τὸ μυαλὸ τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτός, μάτια μου, ἔμαθε καὶ τὴ γλώσσα τῶν σκυλιῶν. Γὰβ-γὰβ! Καταβαίνει τοῦ λόγου σου τί λένε. Ἐκεῖνος ὁμοῦ τὸ καταλαβαίνει καὶ τοὺς μιλάει καὶ τοὺς ἀποκρίνεται. Αὐτὸ θὰ πῆ νὰ χάσῃς τὸ νάκουσῃ.

Ὁ Ἀγγελῆς ἔβαλε ἄχαρνα τὶς φωνές. Φωνὴ τὰ σκυλιὰ, φωνὴ κι' αὐτός. Λές καὶ λογομαχοῦσανε ἐκατὸ γουατσοῖ. Κάπου κἀκεῖ τὰ σκυλιὰ σωμαίνανε βραχνιασμένα, σὰ νὰ θέλανε νάκουσον τί τοὺς ἔλεγε καὶ πάλι ξαναρχίζανε σὰν νὰ τοῦ δίνανε ἀποκρίσι, σὰν νὰ τὸν βρίζανε, σὰν νὰ τὸν φοβέριζαν, σὰν νὰ τὸν κοροῖδεύανε. Χαλοῦσε ὁ κόσμος κι' ὁ Ἀγγελῆς τὸ χαβᾶ του.

— Δε σὰς τῶκα, μωρέ, χίλις φορές; Γιατί

δὲ μ' ἀφίνετε ἤσυχο; Γιατί δὲ λουφάζετε; Τί σὰς ἰδέσει, μωρέ, ἐσὺς, γιὰ τὶς ξένες ἐννοιες; Ἐσμαντὸ θὰ σὰς βάλω στὸ κεφάλι μου.

Τὰ σκυλιὰ λυσσαζάανε ἀπ' τὶς κουπαστές. Γὰβ, γὰβ! Ἄπο. Τρώγανε τὸ ἔυλο μὲ τὰ δόντια τους, ἄπο τὴ μανητὰ.

— Ἐγὼ, μωρέ φοβήθηκα. Ἐγὼ φοβήθηκα τὴ φωνή σου. Ἀπάνω σὶ ἔλιπτονου δὲν μὲ εἶδαν ἔμορφε. Δὲν ἀνοίξατε τὰ στροβίλους νὰ μὲ ἰδῆτε; Τὴ σκουφίτε τὸ λῆπτόν σὰ λυσσασμένα. Πέντε καὶ καλλίτερος δὲν ἦμοινα μὲ τὴν σὴν κουβέντα, σὴν κῆπι στὶς σταυρώσεις ἐδάτω. Ἐγὼ φοβήθηκα. Πέντε φορές, δε χύμησε τὸ κῆπι τὸ λῶντακὸ νὰ μὲ συνάχῃ ἀπ' τὴν κουβέντα καὶ πάλαιμα σὰν πᾶσαι. Ἐσκουφίτε τὸ λοιπόν, ποῖος σὰς ἔβαλε καὶ σκουφίτε.

Σταμάτησε λιγάκι βραχνιασμένος. Τὰ σκυλιὰ οὐρλιάζανε ἀπ' τὶς κουπαστές καὶ τοῦ δείχνανε τὰ δόντια τους ἄγρια-καὶ κοροῖδευτικά. Ὁ Ἀγγελῆς ἔσκυψε καὶ πήρε ἓνα λιθάρι.

— Φοβιτοιάρης, ἔ; Ἐγὼ φοβιτοιάρης; Νὰ σοῦ δεῖξω ἐσένα, κουτσοκούρη, ποιόνε λὲς φοβιτοιάρη!

Καὶ πέταξε τὴν πέτρα κατὰ τὸ κῆπι. Τὰ σκυλιὰ λυσσαζάανε, τὰ πλεμόνια τους βράζανε σὰν τὸ νερὸ ποῦ κοκλακίει στὴ φωτιά κι' οἱ στρεγγιλιές τους δὲν εἶχανε τελειωμό. Ὁ Μιχαῆλὸς ὁ Μπακράτσας, ὁ γαμπρός του, κατέβηκε κάτω στὸ μῶλο νὰ τανὲ συμμαζέψῃ. Τονὲ ζυγώσεν καὶ τὸν ἄδραξε ἀπ' τὸ μανίκα.

— Δε μαζεύεσαι, βρε ἀχμιάκη; Ἐγίνες μασκα-

Ἡ παραδοκουλὰ, τὸ Μυγαλιῶ.

ρὰς τῶν σκυλιῶν, ἀλήθεια κι' ἀπ' ἀλήθεια, ποῦ λέει ὁ λόγος. Σῦρε νὰ κουμηθῆς. Σῦρε στὸ σπῆτι! Φτάνει πιά. Βαρέθηκε ὁ κόσμος νὰ σ' ἀκούῃ...

Καὶ τὸν ἔσυρε κατὰ τὸν καφενὲ. Ὁ Ἀγγελῆς σήκωσε τὰ μάτια του παραπονεμένα καὶ κᾶταξε τὸν γαμπρό του.

— Ἐγὼ νὰ συμμαζεύτῶ; Τί σὰς ἔφταιξα μαθές; Σὰ μὲ βρίζουνε τί νὰ κᾶνω; Φοβιτοιάρης, λέει, κι' ἀφῖσα τὸ κᾶράβι καὶ βγήκα στὴ στεριά καὶ σερριανῶ στὰ καλύτεριμα καὶ τρώω χαράμι τὸ ψωμί... Κάθε μέρα τὰ ἴδια μοῦ λένε τὰ κορόσικα. Δὲν εἶναι πιά ζωὴ ἐτούτη. Μιχαῆλῶ μου.

— Ἐλα, σῦρε στὸ σπῆτι κι' ἀφῖσε τὶς παλαβομάρες, νὰ μὴ σ' ἀναγελᾷ ὁ κόσμος. Ἐλα, τὸ καλὸ ποῦ σοῦ θέλω.

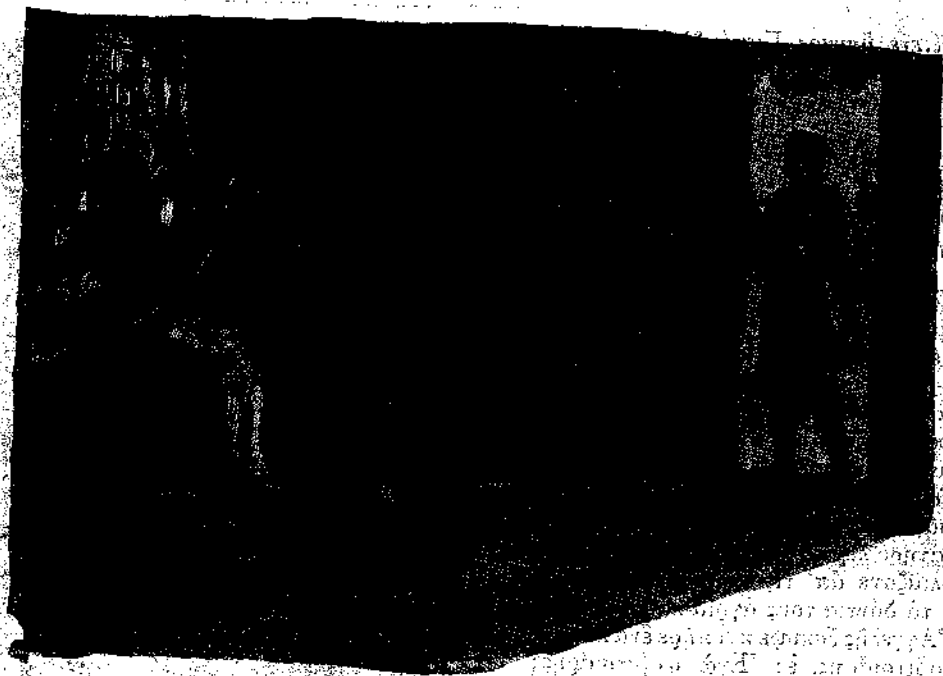
Ὁ Μιχαῆλὸς τὸν ἔσυρνε ἀπ' τὸ μανίκα. Ἐκεῖνος ἀγνιστεκότανε.

— Νὰ συμμαζέψουν τὰ σκυλιὰ τους ὁ κόσμος,

Ἐξαφάνιστος στὴν πλάση, ἀγνιστεκότανε τὸ πᾶσι...

* Ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ «Ἡμερολόγιον Σκόκου» τοῦ 1910, μὲ τὰ ἴδια στίχια τῆς κ. Θελεῖας Φλωρᾶ Καρᾶβια.

Οι γυναίκες κερώσανε... Σάν τον είδαν, ξαφνιστήκανε...

γιατί θα γίνη μεγάλο κακό. Αυτό σου λέω μονάχα! ελπε σκομπίζοντας τὰ μάτια του απ' τὸ κακό του.

Ὁ Μιχαλῆς σάν εἶδε κ' ἀπόειδε πὼς δὲν τὸν ἔκανε ξαφνί, τὸν πήρε με τὸ καλὸ!

— Ἐννοία σου! Αὐριο θὰ πῶ τῶν καπετανέων νὰ τὰ συμμαζέψουν. Αἴντε νὰ ἡσυχάσῃς τώρα.

Ὁ Ἀγγελῆς δὲν ἔπαινε ἀπὸ λόγια.

— Καὶ τῶν καπετανέων καὶ τῶν ἄλλων. Ὅλα τὰ σκυλιά. Κι' ἐδῶ κ' ἀπάνω στοὺς μαχαλάδες. Καὶ τὰ μαντρόσκυλα καὶ τὰ μικρὰ τὰ κατάρμαλλα, τὰ σιρόγγλικά, καὶ τὰ κουτάβια.

Ὅλα νὰ τὰ συμμαζέψουνε. Νὰ μὴ μὲ βρίζουνε σάν πηγάδι τὸ δρόμο μου. Δὲν κοιτάω νὰ περάσω ἀπὸ γειτονιά. Τσοῦπ! καὶ ξεπροβάλλουν ἀπ' τίς πόρτες κ' ἀπ' τὰ παραθύρια. «Ὁ φοβιτσιάρης!» Ἐγὼ εἶμαι φοβιτσιάρης, Μιχαλῆ; Δὲν μὲ ξέρεις τὸν λόγον σου; Στὸ μπρὸν σου δὲ μὲ ταξίδεψες; Σάν ἔφυγα καὶ ὁ ἀφίσα καὶ βγήκα στὴ στεριά — εὐὸ τὸ ξέρεις τὸ γιατί — ἄς θηται πὸν με κακάντησε.

Καὶ τὸν πήρανε τὰ κλάματα. Ὁ Μιχαλῆς τὸν λωπήθηκε καὶ τὸν πήρε με τὸ καλὸ στὸ στήν του. Ἀποπίσω τὰ σκυλιά σφραζάανε ἀκόμα, τὸν κνηγούσανε με τίς φωνές τους, πὸν χάρηκε ἀπ' τὰ μάτια τους.

***

Ὁ Μιχαλῆς ὁ Μπακράτσας ξαναγύρισε στὸν κερῆνε.

— Κακὸς μπελλάς! εἶπε ξαναπαθοντάς τὸ σκαμνὶ του δίπλα στὸν καπετὰν Γιάννη τὸν Μελέχρῳνῶ. Κακὸς μπελλάς! Ἀπὸ τότε πὸν τοῦστρηψε — πέντε χρόνια πᾶνε τώρα — πὼς πὼς ἔχουνε λείψανὸ μες στὸ στήν του. Καθημερινὸ λείψανο.

— Δὲ σ' ἀρώτησα ποτές ἀλήθεια! εἶπε ὁ καπετὰν Γιάννης, πὼς τοῦ προτοφάνηκε μαδὲς αὐτὸ τὸ βάσανο; Συγγενάδι σου εἶναι καὶ στὴ δούλεψή σου τὸν εἶχες. Πὼς τοῦ κατέβηκε μαδὲς ἐτούτῃ ἢ περιῶ;

— Βλαστήμα τα! Τί νὰ τὰ λέμε; εἶπε κωνῶντας τὸ κεφάλι του ὁ Μιχαλῆς. Πὼς νὰ τὸ πῶ καὶ γὰρ δὲν ξέρω. Σὰ μ' ἐρωτᾷς, ἐμένα δὲ μοῦ βγαίνει ἀπ' τὸ κεφάλι πὼς τὸ μεράκι του τὸν ἔφαγε. Ἡ ἀγάπη νὰ ποῦμε. Ἀκουσες νὰ τρελαθῆ ἄνθρωπος ἀπὸ ἀγάπη. Ἀκουσὰ τὰ τόχα κ' ἐγὼ στὰ παροῦνθια. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, βλέπεις, ἓνα πράμα δὲν εἶναι. Ἄλλος γεννιέται ἔτσι κ' ἄλλος γεννιέται ἄλλοιως. Με τὸ ἐσδιὸ τὸν καθένας. Ἐγὼ, μετὰ τὴν ἐκείνη, μετὰ τὴν ἐκείνη, κ' ἄλλος γεννιέται καὶ κορμὶ δὲν εἶναι καίτοι...

— Σωστὰ τὸ λέει! εἶπε ὁ καπετὰν Γιάννης. Ἐρεῖ ἔρεῖ, στυμμένος ἀπὸ τὸ μεσοκορῆνι του.

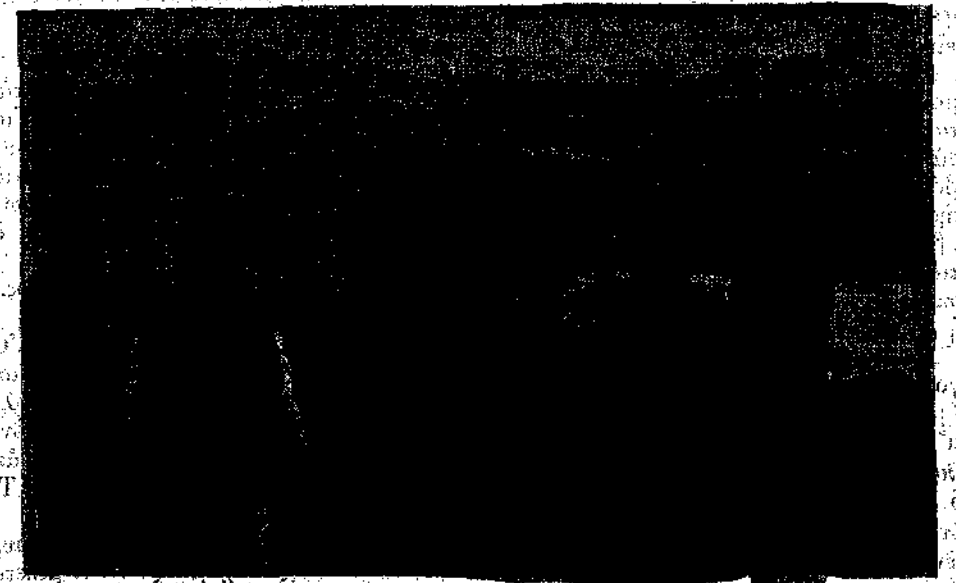
— Ἐταί τὰ κορῆνι τὸ ἐρεῖ μου. Ἄς εἶναι κ' ἄλλοιως στυμμένα με. Τὸν εἶχα πᾶσαι πὸν λές με τὸ μπρὸν μου. Πήγαμε νὰ σφραζίσουμε πρῶτην στὸ Βαλο. Κι' ἄλλος γεννιέται ὁ Ἀγγελῆς καὶ γερὸ πλληκῆρι. Σὲ κερῆν τὸ ταξίδι, οὕτως ἔγινε ἄλλος ἄνθρωπος. Ἡ δουλειὰ του δουλειὰ, δὲ σου λέω! Μὰ οὔτε γὰ φάη, οὔτε νὰ πη

οὔτε νὰ κουβεντιάσῃ, οὔτε νὰ κοιμηθῆ μαδὲς. Ζαρωμένος στὴν κλήρη, κόντὰ στὸ τσιμποῦκι, ἀγνάντευε τὸ πέλαγο σὰ χαλὸς. Σὲ δεκα μέρες μέσα κερῆνισε καὶ μαράθηκε κ' ἔγινε σάν τὸ θειαφῶκερι. «Βρὲ καλὲ μου, βρὲ κακὲ μου, τί ἔπαδες;» Τίποτὰ αὐτὸς. Τοῖμοῦδι! Τὸ χαρὶ του. Τὸν πῶναγε ἡ ψυχὴ μου. Κάνανε καὶ κερῆν ταξίδι. Γενναῖος μὴνας πόδισαμε καὶ στὴ Σκυρα μᾶς κλείσανε οἱ καιροὶ, μὴν τὰ ρωτᾷς. Τέτοια γρουσουζιά ἰδὲν τὴν μάτῃα ἰδεῖ. Σὰ φτάσαμε με τὸ καλὸ στὸ Βαλο, ἓνα πρῶτὸ τόνε γανά Ἀγγελῆς ἐδῶ, Ἀγγελῆς ἐκεῖ. Τίποτὰ. Δυὸ μέρες τόνε γυρέσαμε. Πήγε κ' ὁ γούς μου, σὲ καλὸ, μὴν τόνε σκοτώσανε μαδὲς, μὴ σκοτώθηκε μοναχὸς του. Ὁ λοστρόμος με λωπήθηκε. «Νὰ ἰδῆς; μοῦ λέει, καπετάνιο, πὼς μᾶς τᾶστρηψε ὁ Ἀγγελῆς. Εἶναι γουσίμενος στὴν πατριδα με τὸ βασῶρι». Δὲν ἔβαλα προσοχὴ στα λόγια του. Γιατὶ μαδὲς νὰ γυρίσῃ στὴν πατριδα; Μήπως τὸν κερῆνισαν; μήπως τὸν κερῆνισαν κακὲς νας; Ἐμεῖς τὸν εἶχαμε μὴ σιᾶση καὶ μὴ βοῆση. «Ὁ λοστρόμος ὅμως τὸ χαρὶ του». «Ἀκου με πὸν σὺ μιλᾷς, καπετάνιο, μοῦ λέει. Τὸ παιδί εἶναι βαρεμένο ἀπὸ ἀγάπη. Ἀπ' τὴ στιγμή πὸν σαλπάρουμε, τὰ μάτια του δὲν ξεκόλλησαν ἀπ' τὸ νησί. Καὶ σάν ἀφίσαμε τὸ νησί πίσω μας, πάλι με τὴ μπουσούλα τὰ μάτια του ἐκεῖ γυροῦσαν μέσ' στὸ πέλαγο. Κάτι ξέρω πὸν σου μιλᾷς. Τὸ ξέρεις τὸ μικρὸ σπιτάκι ἀπάνω στὴν Ἀνάληψη, με τὴν κλημάταριαν ἀπὸξω. Ἐκεῖ ταξίδεψε ἡ καρδουλά του». Ἐκανα τὸ σταυρὸ μου. «Βρὲ τοῦ πατᾶ τὴν κόρη;» τοῦ κᾶνω. «Σωστὰ μοῦ λέει. Τὴν παταδοπούλα τὴ

μυρῆ, τὸ Μυρδαλῶ, με τίς μακρονὲς κοιτίδες. Καὶ σὲ θεὸς νὰ μάθης καὶ προσοτερα, οἱ κακὲς γυροῦσαν ἔνα, πὼς ἀπαντηθήκανε κερῆν με τὴν κοπέλλα, πολλές φορές μέσα στὴς κερῆνισες καὶ πᾶς καὶ λογο ἔδωκε μαδὲς τὴς παπαδιάς γὰρ νὰ τὴν πρῶση». Ἐκανα πάλι τὸ σταυρὸ μου. «Μὲ γεία του, με χαρὰ του, λέω. Μὰ ποῖός τὸν κνηγούσε καὶ τόσο βιάστρη; Μὲ τὸ καλὸ θὰ γυρίσαμε μὴ μέρα». «Λογαριάζεις, μοῦ λέει, ὁ λοστρόμος, καλὴ του ὠρα! Λογαριάζεις με τὴν ἀγάπη!». Ἄς καὶ ἦταγε προφήτης. Ὅπως τὸν κ' ἔγινε. Σὰ γυρίσαμε μ' ἓνα μῆνα στὴν πατριδα, μάθαμε τὰ ματῆτα με τὸ νὶ καὶ με τὸ ἀγάπη. ***

Πῆρε λογο ἀνάσα ὁ Μιχαλῆς ὁ Μπακράτσας, ἔστορηψε κ' ἓνα τσιγάρο καὶ ξαναγύρισε, βγαίνοντας δυὸ σιννεφα ἀπ' τὰ ρουδούνια του.

— Νὰ μὴ στα πολυλογῶ, σὰ γυρίσε στὴν πατριδα με τὸ βασῶρι, μὰ καὶ δυὸ στοῦ πατᾶ. Βοήκε καὶ τὴν ὠρα πὸνδλεψε ὁ παπᾶς στὸν ἔσπερινό. Ἡ παπαδιά, ὅπως εἶπαμε, ἦταγε ἓνα με τὸ κορίτσι καὶ τὸν γουστάρησε μαδὲς γὰρ γαμπρό. Σάν τὸν εἶδανε ξαφνιστήκανε. «Μὲ τὸ καλὸ, πὼς ἔτσι ξαφνισά;» τοῦ λέει ἡ παπαδιά. Αὐτόνε τόνε πήρανε τὰ κλάματα. «Θὰ τὴν ἀφίσω τὴ θάλασσα, λέει, δὲ βαστάω πιά. Δὲ βαστάω πιά τὴν ξενητεία». Οἱ γυναίκες κερῶσανε. «Βρὲ ἀμᾶν, βρὲ ξαμᾶν, τοῦ λέει ἡ παπαδιά, ἐδῶ πλληκῆρια καὶ πλληκῆρια, ντουνιαὲς ὀλάκερος, στὴ θάλασσα εἶδε χαῖρι καὶ προκοπή. Κάνανε βιδὸς καὶ ὑπόληψη καὶ πλεούμενα δικὰ τους καὶ τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα, τ' ἀγαθὰ τοῦ Θεοῦ γεμί-

Νύχτες ὀλάκερες ταξιδεύει στὴς κερῆνισες γύρω ἀπ' τὴν Ἀνάληψη...

— Αφήνω γεια, Μυγδαλιώ!... Πώς να σου φέρω απ' την Πόλη τα προικιά σου απ' τη Μακεδονία!...

σανε το σπίτι τους. Κι' ο παπᾶς μαθῆς στὸν καιρὸ του καὶ τ' ἀδέρφια μου καὶ τὰ ξαδέρφια μου, ὅλο μας τὸ σῶϊ καὶ τὸ σῶϊ τὸ δικό σας γεμιτζήδες σταθήκανε. Κ' ἐμεῖς μαθῆς, καὶ γυναῖκες καὶ μαννάδες καὶ ἀδερφάδες τοὺς ἀπαντέχαμε στὴν ξενιτειά, καὶ μετ' ὅλο καλὸ γυρῶσανε πάλι καὶ τοῦ κόσμου τὰ καλά μᾶς φέρονται. Ἐοὐ πᾶ θὰ σταθῆς μονάχος καὶ σημαδιακός; Τούπτε καὶ τούπτε ἡ παπαδιά, ὅσα κατέβαζε ἡ γλώσσα της.

Ὁ Γιάννης ὁ Μελαχροινὸς ἔβαλε τὸ λόγο του.
— Ἐτσι εἶναι οἱ γυναῖκες, εἶπε. Ἐκεινοὺς ποὺ χαθήκανε δὲν τοὺς λογαριάζουνε. Τὰ καλά ποὺ τοὺς φέρανε, ἀνοθυμῶνται μονάχα.

— Ἄς εἶναι, ξαναεἶπε ὁ Μιχαλῆς. Αὐτὸς τὸ εἶχε πάρει ἀπόφασι, μωρὸ μάτια μου. «Καὶ τί θὰ κάνης μαθῆς ἐδῶ στὸν τόπο μας;» τὸν ξαναλέει ἡ παπαδιά. «Ἔξω γὰρ τί θὰ κάνω; Περιβολάρης θὰ γενῶ νὰ σκαλλῶ τὰ χόματα, βοσκὸς νὰ βόσκω τὰ ζωντανά, πᾶ στὰ βουνά, πρᾶματευτῆς νὰ τριγυρνᾶς στὴς γειτονιές. Φάει μου νὰ βλέπῃς τὴν ἀγάπη μου, τὸ Μυγδαλιῶ νὰ χαίρωνται τὰ ματάκι μου, ὡς τὰ παιδιῶ». Τὸ κορίτσι κοκκίνισε, καὶ λέει, μὰ δὲν εἶπε λόγια. Μῆτε κ' ἡ παπαδιά. Σταβερνευράσανε κ' οἱ δύο τους. Ἐβριγε καμιά φορὰ νὰ πῆ νὰ ἴδῃ καὶ τοὺς γοναίους του, μὰ σάν ξαναγύρισε τὴν ἄλλη τὴν ἡμέρα, τοῦ κλείσανε τὴν πόρτα. Ἄλλα περίμενε κ' ἄλλα βεβαί. Τάκους.

— Κ' ἡ παπαδοπούλα μαθῆς τὴν ἀπαρηγόρησεν ἀρώτησε ὁ Γιάννης ὁ Μελαχροινὸς. Ἐμὰ, ἔμὰ.
— Πρῶτα ἀπὸ τὴν Πρωτότο σου φαίνεται, Γαμπρό δὲν ἤθελε μαθῆς πρᾶματευτῆ, ὡς βροκό στὸ λόγγο νὰ γυρῶ, νὰ τὸν τρώῃ ἡ ψείρα

καὶ ἡ κόνιδα. Παπαδοπούλα ἦταν, καπετάνισσα νὰ γενῆ λαχταροῦσε. Παπακάτω μὴ φωτῆς καὶ μὴ γυρῆς. Σάν τοῦ κλείσανε τὴν πόρτα τὰ πεθερικά, τούβγαλε κ' ἄβανιές ὁ κόσμος. Ἄλλος πῶς φοβήθηκε τὴ θάλασσα, ἄλλος πῶς ξερνοβολοῦσε σάν τὸ γατὶ, ἄλλος πῶς ἦταν σημειωμένος καὶ μὴν τὰ φωτῆς. Νύχτες δάκρυες τριγυρῶσε στὴς κοιμισοριές, γύρω ἀπ' τὴν Ἀνάληψη, σάν τὸ στοιχειὸ καὶ σάν τὴν ἄδικη κατὰρα, καρτερῶντας τὴν κοπέλλα του. Μυρᾶλο εἶν' αὐτὸ. Δὲ θέλει καὶ ποτὶ γὰρ νὰ χυρῆσῃ. Σάν τοῦ γύρισε, ἀβρισε τοὺς ἀνδρῶπους καὶ τὰ βράζε μετὰ τὸ σκυλιὰ. Πρῶτα, πρῶτα τὰ βράζε μετὰ τὸ σκυλιὰ τῆς παπαδιάς. Ἐλεγε — στοχάσου — πῶς τὸν ἀναγελοῦσε τὸ σκυλιὰ καὶ τούλεγε τὰ χίλια διὸ ἀναμπαίγματα καὶ πῶς τῶχε βαλμένο τόχα ἡ παπαδιά κ' ἡ κόρη της καὶ τῶχαν δασκαλέψῃ, νὰ τοῦ λῆγῃ μαθῆς λόγια σημάδιακ' ἄποκει πῆρε δρόμο. Τὰ βράζε μ' ὅλα τὰ σκυλιὰ τῆς γειτονιάς, μ' ὅλα τὸν μαγαλάδων τὰ σκυλιὰ καὶ μετὰ τὰ

καρᾶβόσκυλα ἀκόμα. Βρίσκεις ἄκορη; Σάν τὸν μυρῆστηκαν κ' ἐκεῖνα τὸν κυνηγᾶνε καὶ τὸν ἀλυχοῦν, ὅπου βρεθῆ καὶ—νὰ μὴν τὰ πολυλογαῖμε, καπετὰν Γιάννη μου— εἶναι νὰ τὸν κλαῖς.

Ὁ καπετὰν Γιάννης ὁ Μελαχροινὸς, ποῦχε μετρημένα τὰ λόγια του, τύλιξε τὸ μαρκοῦτσι γύρω ἀπὸ τὸν ναργιλῆ καὶ δὲν ἔβγαλε τοιμουδιά. Ἐλεγε πάντα τὴ γνώμη τῆ δικῆ του, μὰ δὲν τὴν ἔλεγε, πάρεξ ποτε καὶ ποῦ. Σὲ λίγο ἀνοιξε τὸ στόμα του.

— Πᾶμε νὰ πάραμε καμιά μπουκιά; Ὁρα εἶναι... εἶπε. Σηκωθήκανε κ' οἱ δύο καὶ τραβήσανε τὸν ἀνήφερο.

Τὸ ἄλλο βράδυ, στὸ ἴδιο τὸ τραπέζι, στὰ ἴδια τὰ σκαμνιά κ' οἱ δύο τους. Ὁ καπετὰν Γιάννης εἶχε ξεγράψει νὰ παραγγεῖλῃ τὸ ναργιλῆ του κ' ὁ Μιχαλῆς δὲν εἶχε τὸ τοῖσινορο μαρσοτά του. Ἦσαν κ' οἱ δύο σὰ ζαλιωμένοι. Γύρω τοὺς ἦσαν κ' ἄλλοι μαζεμένοι, περιμένοντας ὄρδοι νὰ μάθουν τὰ μαντάκια.

Ὁ Μιχαλῆς θὰ μᾶς πῆ, εἶπε κάποιος. Τοῦ λόγου του θὰ ἴδῃς.
Περιμένουν εἶναι μὲ ἀνοιχτὰ τὰ στόματα. Ὁ Μιχαλῆς δὲ μιλοῦσε. Σὲ λίγο ἀνοιξε τὸ στόμα του.
— Τί νὰ σᾶς πῶ κ' ἐγώ; Τὰ ξερετε καλλίτερά μου. Γὰρ τὴν ὄρα δὲ βρεθήκα ἀκόμα, ἔξω ἀπὸ τὴ βάρκα ποὺ τὴν ἔβριγε ἡ θάλασσα ἀπάνω ἀπὸ τὸ βῆμα. Ποιὸς ἔβριγε καὶ τὸ βῆμα; Ταξίδι γυναικὸς πρᾶματευτῆ.

— Δὲν εἶπε μαθῆς τίποτε στὸ σπίτι του, σάν ἔβριγε, δὲν τὸ πῆρατε χαμπάρι τὸ τί μελετοῦσε; ἀρώτησε κάποιος ἀπ' τὴν παρέα.

— Τί νὰ πῆ; ἀποκριθῆκε βαρυσστιμένος ὁ Μιχαλῆς. Τρελὸς ἀνθρώπος τί νὰ πῆ;... Μόναχος μου τὸν ἐπῆγα πῆς στὸ σπίτι του, ποὺ κάλαιβε μετὰ τὰ σκυλιὰ τῶν καϊκιῶν. Σάν ἐνύχτως, σηκώθηκε στὸ πόδι. Πρῶτη φορὰ ἦταν ἰσάχτες ποὺ τῶκανε; Ποιὸς νὰ τὸν ἐβαστήξῃ τρελὸν ἀνθρώπο; Ἐβράκε τὸ σκεῦφο του καὶ λέει τῆς μάννας του: «Ἀφίνω γεια, μάννα. Στὴ θάλασσα ξαναγυρῶ. Πάλι γεμιτζῆς. Παλιά μας ἔγινε κόσκινο». Κ' ἔβριγε γελῶντας. Ποῦ νὰ βάλῃ μετὰ τὸ νοῦ της κ' ἡ δυστυχισμένη ἡ μάννα τοῦ τὸ τί μελετοῦσε μέσα του...

— Νὰ μὴν τὸν πᾶρῃ κάλε χαμπάρι κανέναν σάν κατέβηκε στὸ γυλιό! εἶπε μὲς στὰ δόντια τοῦ ὁ Γιάννης ὁ Μελαχροινός. Τυχροῦ του ἦτανε βλέπει.

Ὁ Μιχαλῆς πῆρε μὲν βαθεῖαν ἀνάσα. Ὁτι καὶ νᾶλεγε, μέσα του τὸν ἐπονοῖσε ἡ καρδιά του.

— Τὸν πῆρε χαμπάρι ἕνας μοῦτσος, ἀπὸ τὸ καῖσι. Τί βγαίνει; Παιδί πρᾶμα ὁ μοῦτσος, δὲν πῆγε ὁ νοῦς του σὲ κακό. Ὑστερῶ καὶ τοῦ τρελοῦ τὰ καμώματα τρελὰ τὰ λογαριάζει ὁ κόσμος καὶ κανεὶς δὲν βάζει τὴν οὐρά του. Τὸν εἶδε ὁ μοῦτσος. Τὸν εἶχανε ξυπνήσει τὰ σκυλιὰ. Ἀνεβαίνει στὴν κουβέρα καὶ τὸν βλέπει ποὺ πολεμοῦσε νὰ λύσῃ τὴ βάρκα τοῦ Μανάλῃ τοῦ Λεῖμονῃ, ποῦτανε δεμένη στὸ μῶλο. Σάν ἐπῆ-

δηςε μέσα κ' ἔβρισε τὸ πανί καὶ πῆρε στὰ χέρια του τὴ σκάρα, ἀρχισε τὴς φωνές: «Ἀφίνω γεια, Μυγδαλιώ. Μετὰ τὸ καλὸ νάνταμωδοῦμε πάλι. Πᾶω νὰ σοῦ φέρω ἀπ' τὴν Πόλη τὰ προικιά, τὰσημακὰ σου ἀπ' τὴ Μακεδονία. Κι' ἀπὸ τῆς Βενετίας τοὺς χρυσοκοὺς πᾶω νὰ σοῦ φέρω δαχτυλίδι... Παλαβὰ λόγια!... Ὁρδὸς στεκότανε στὴν πρύμνη μετὰ τὴ σκάρα στὰ χέρια. Εἶχε φρεσκοᾶρι. Οἱ στεριές βγάσανε ἀέρα. Λασκάδα τὸ πανί, πρῶμα κατὰπρῶμα τὸν ἔβγαλε ὁ ἄερας κατὰ τὸ πέλαγο. Τί ἀπογίνει; Πῆς μου νὰ σοῦ πᾶ.

Τὸν πῆρανε τὰ δακρυῶ καὶ τὰ κατάνιξε μέσα του.

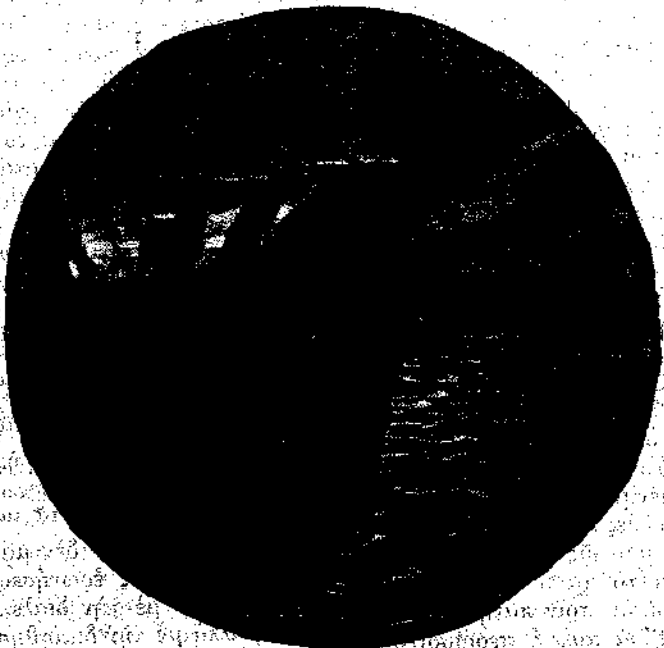
— Ὁρα νὰ σᾶς ἀφίσω, ξαναεἶπε. Ἀφίσα καὶ τὴς γυναῖκες μονάχες, τὰρδῶ νὰ μάθω κανένα μαντάκι. Κανέναν δὲν ἔχει τίποτε. Ὅποτε θέλει ἡ θάλασσα θὰ μᾶς τὸν δώσῃ πίσω...

Καληνύχτης καὶ σηκώθηκε. Ὅλοι βουβοὶ γύρω, καθέναν μετὰ τὴ γνώμη του. Κάτω ἀπ' τὸ μῶλο φτάνανε βραχνὰ τ' ἀλγυτῆματα τῶν καρᾶβόσκυλων. Λῆς καὶ περνοῦσε πάλι μπροστὰ τους, στὴν ὄρα του ἀπάνω, ὁ Ἀγγελῆς, στοιχειὸ ἐνὸς στοιχειοῦ. Ὁ Μιχαλῆς βλαστήμησε ἀπομέσα του:

— Σκασμὸς βρωμόσκυλα! Τώρα— ποῦ νὰ μὴν ἔσωνα— θαρρῶ πῶς καταλαβαίνω κ' ἐγὼ τὴ γλώσσα σας. Σκασμὸς!

Φρεστίδα, 26 Φεβρουαρίου 1909.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΤΑ ΚΕΡΑΣΙΑ

Διάβαινα χτές με τη Λύδη, την έμπιστη βάρια, στον κήπο. — Μιά κερασιά προς τη βρύση τους κόκκινους κόμπους απλώνει —

Κόψε! — τής ειπα. Ποδούσα να ναιώσω τη γλύκα του φρούττου, που με καρδούλα παρόμοια σπιθοβολάει μέσ' στον ήλιο.

Πήρα το κάνιστρο πιό λιμαχιά, πιό τρελλά κι από βρέφος έφαγα, κ' έβαλα τότε καρπούς για στολίδια σταυτιά μου.

Κ' είδα μέσ' στην πηγή. Τέτοια μάγισσα λάμψη, ό Λυσία, τα δυο μεγάλα ρουμπίνια, που μ' έδωκες δώρο, δεν έχουν.

Αχ, στα νερά πως κυττούσα ξανά σαν παιδούλα θαρρούσα, άγνη και ξένοιαστη, φίλε, όπως είμουν ποτέ — πάνε χρόνια!

Μετάφρ. Ν. ΠΟΡΙΩΤΗ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΧΑΡΑΝ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Είπα ήδη άνωτέρω ότι τα παιδιά μας αναγκάζονται να μάθουν ως απαραίτητα δια την γενικήν μόρφωσιν ένα σωρόν πράγματα τα όποια δια την εσωτερικήν ζωήν δεν έχουν καμιάν σημασίαν. Πολλά μάλιστα από όσα μαθαίνουν είναι και δια την εξωτερικήν ζωήν, δια το στάδιον που θα εκλεξούν άργότερα, δια την πρακτικήν των ζωήν έντελώς άχρηστα. Ήδη και εις εύρεις διδασκαλικούς κύκλους ήκούσθη ή φωνή: "Αχ, ως ελευθερωθή επί τέλους το σχολείον από όλην αυτήν την άνωφελή σαβούρα των γνώσεων ως ολιγοστέγη ή ύλη και αντί αυτού ως εκβαθύνωμεν περισσότερον τον τόπον της διδασκαλίας non multa sed multum, όχι πολλά αλλά πολύ, κλ. κλ. Όμως πούθενά δεν έγινε σοβαρή δουλειά, και πως να γίνει άλλως τε αφού αι σεβασταί κυβερνήσεις δεν τό επιτρέπουν και καθόλου. Ο δασοφύλαξ, ο λογαγός και ο εργοδηγός, ή ταμίας και ή νοικοκυρά πρέπει να ήξεύρουν, ή τουλάχιστον να ξμαδαι και να ήξευραν μιá φορά, ότι ο Άγιος Μάρκος διεδέχθη τον Τύλλον Όστίλιον. Και όταν τόσας φορές επαναλαμβάνω ότι πρέπει επί τέλους να περιορισώμεν όλον αυτόν τον σωρόν των νεκρών γνώσεων, μη νομίσετε ότι αυτό είναι το ουσιαδές-στερον εις την προκειμένην αναγκαίαν σχολικήν μεταρρύθμισιν. Το ουσιαδές και κυρίον είναι η έκ βάθρων άλλαγή της μορφής της διδασκαλίας.

Όλοι ήξεύρομεν ότι το παιδί τα εί πρώτα έτη της ζωής του, — λοιπόν πριν πατήση εις το σχολείον — μαθαίνει πάρα πολλά, περισσότερα από όσα είναι δυνατόν να μάθη εις όλην του

την ζωήν έπειτα. Μαθαίνει την γλώσσάν του! Μαθαίνει μάλιστα, αν τύχουν αι περιστάσεις, και άλλας γλώσσας και άποκτῆ και όλον το πλήθος των παραστάσεων και των ιδεών τας όποιάς ή γλώσσα χρησιμεύει δια να εκφράση. Διατί μαθαίνει το παιδί όλα αυτά τα πράγματα με ελευθερίαν και με χαράν, ενώ έπειτα εις το σχολείον ως επί το πλείστον — δεν θέλω να είπω πάντοτε — μαθαίνει δια της βίας και με άδυμίαν. Δια να καταλάβωμεν την απάντησιν πρέπει πριν να κάμωμεν την έρώτησιν: πως μαθαίνει το παιδί πριν άρχισή να πηγαίη εις το σχολείον; Υπάγει εις τα αναγνωσματάρια, τα γρομανικά, ένα ποιηματάκι, το όποιον δεν έχει μιν πολλήν ποιητικήν χαρίν, αλλά το όποιον πετύχει ένα καλόν μάθημα παιδαγωγικής. Το ποιηματάκι αυτό έχει επικεφαλίδα: Τι μαθαίνου τα ζώα, και λέγει:

Τα ζώα μαθαίνουν να κολυμπούν, να νηστεύουν, να πετούν, να μασούν, να πατάκια, να πατακούν, να σπάζουν, να μάσκουν, να κρυφαίνου, να τρώουν, να χιζούν κτλ.

και εις το τέλος αυτής στροφής λέγει:

Όι νεροί δασύουν τη δουλειά και τη μαθαίνουν τα παιδιά.

Το λοιπόν τα ζώα δεν μαθαίνουν με λόγια και με μαθηματικάς έρωτήσεις και απαντήσεις, δεν μαθαίνουν με την διαλεκτικήν, με λογικήν άσκασιν, αλλά με την διαίτησιν, με την άμυσον έποπτεϊαν — και το σπουδαιότερον — με την μίμησιν, εμπράκτως δηλ. με έργα. Όπως τα ζώα έτσι μαθαίνει και το παιδί του δασοφύλα-

κος και το παιδί του κνηγού και ήξεύρουν να διακρίνουν από το πέταγμα το γεράκι και τον γύπα και τον αετό, χωρίς να ήξεύρουν όμως να είπουν ένα ένα τα διακριτικά των γνωρίσματα. Όπως τα ζώα, έτσι μαθαίνει και το παιδί του γεωργού να διακρίνη το κριθάρι και το σιτάρι και την βρώμη και την σβιαλή, χωρίς να έδιδάχθη ποτε θεωρητικώς περι αυτών. Και όπως μαθαίνουν τα παιδιά του δασοφύλακος και του γεωργού τα πράγματα τα σχετικά με την εργασίαν των, έτσι ακριβώς μαθαίνουν και όλα τα παιδιά πριν άρχισουν και πηγαίνουν εις το σχολείον, δηλ. κυτταίνου και μιμοούνται. Το παιδί χωρίς να διδαχθή μαθαίνει ότι ή θεομάστρα ζεσταίνει, ότι αυτή ή ζεστή προσέχεται από την φωτιά, ότι ή φωτιά γίνεται όταν ανάψωμεν ξύλα και κάρβουνα, ότι από την φωτιά βγαίνουν φλόγες και καπνός, ότι ή φωτιά χροιάζεται ούμα δια να τραβήξη. Το παιδί μαθαίνει αυτά και χιλιά άλλα χωρίς να είναι ανάγκη να άσχολήται κανείς ιδιαίτέρως μαζί τον και όλα αυτά τα μαθαίνει και χαίρεται, και θέλει να ήμπορέση και μόνο του να δοκιμάση να τα κάμη. Βέβαια δεν θέλω με αυτό να είπω, να μαθαίη ο άνθρωπος μόνον όπως μαθαίνουν τα ζώα και ότι μαθαίνουν τα ζώα, και ότι το παιδί εις το σχολείον πρέπει να έχη μόνον διδάσκαλον τα πράγματα. Ο άνθρωπος πρέπει να σκέπτεται και πρέπει να διδαχθή να σκέπτεται. Και θα μάθη να σκέπτεται πολύ καθαρώτερα και πολύ έντονώτερα και με πολύ περισσότεραν προθυμίαν, αν την μορφήν της διδασκαλίας την όποιαν μάς παρέχουν τα πράγματα την επέκτεινωμεν μέσα εις το σχολείον πολύ πολύ βαθύτερα παρά όσον υπάσχει σήμερα, αν κατά τα τρία ή τέσσερα ή και πέντε πρώτα σχολικά έτη όλην την θεωρητικήν διδασκαλίαν την βάλωμεν εις το ράφι και άφήσωμεν το παιδί να εργάζεται με παραστάσεις και σύμφωνα με αυτές να ενεργή, να πράττη.

Ότι ή διδασκαλία πρέπει να είναι έποπτική είναι παλαιά αλήθεια και ήξεύρω ότι δεν υπάσχει κανείς που να τό διαμφισβητή. Φαίνεται όμως ότι ακόμη δεν την εκαταλάβαμεν καθ' ολοκληρίαν αυτήν την αλήθειαν, επειδή άλλώς ή διδασκαλία της ιστορίας δεν θα ήτο δυνατόν να γίνεται όπως γίνεται σήμερα. "Ητό μιá φορά ένα μικρό κορίτσι, το όποιον είχε ήδη διδαχθή την ιστορίαν των Αιγυπτίων, των Φοινίκων, των αρχαίων Έλλήνων και των Ρωμαίων. Μίαν ήμέραν εκεί που ήκουσε να γίνεται όμιλία περι του "ρωσοισλαβωνικού πολέμου ειπε με άπορία: "Δεν καταλαβαίνω γιατί οι άνθρωποι να κάμνουν πόλεμους!" Η μητέρα ή όποια πάντοτε έβροθούσε τα παιδιά εις τα μαθηματά των, έπηρε τον άτλαντα και του ειπε: "Νά, κύταξε εδώ: αυτή ή χώρα ονομάζεται Μαντζουρία. Οι Ρώσοι θέλουν να την πάρουν και οι Έάπωνες

θέλουν και εκείνοι να την πάρουν». Και το κοριτσάκι ειπε: "Θεέ μου, τί άνόητοι που είναι!"

Αυτάς τας λέξεις θα ήμπορούσε να τας είχε εκφωνήση, με την υπεροχήν του σοφίαν και την περιφρόνησιν των κοσμικών, ένας στωικός ή ένας κινικός φιλόσοφος. Αλλά το κοριτσάκι δεν ήτο κανένα από τα δύο. Απλώς και μόνον δεν ήμπορούσε να καταλάβη πως δύο λαοί ήμπορούν να κάμουν πόλεμους δια μίαν χώραν, ή όποια επί τέλους μόνον εις ένα ήμπορεί να άνήκη. Είχε δε ήδη διδαχθή την ιστορίαν των Αιγυπτίων και των Φοινίκων και των αρχαίων Έλλήνων και των Ρωμαίων, αυτών των Ρωμαίων των όποιων όλη ή ιστορία από την άρχην ως το τέλος είναι ένας άτελείωτος άγών προς επέκτασιν της χώρας των. Η πολιτική ιστορία δεν είναι δά τίποτε άλλο παρά ένας άτελείωτος άγών έξουσίας και κήσεως. Και έπειτα έρχεται ή διδασκαλία της ιστορίας και αντί να άρχιση με τας απλās σχέσεις της ιδιοκτησίας, με τα απλά στοιχεία τα όποια συναπαρτίζουιν κάθε κοινωνίαν, πράγματα τα όποια το παιδί ήδη γνωρίζει και κάθε ήμέραν ήμπορεί να βλέπη, άρχίζει με τας πολυπλοκώτερας πολιτειακάς οργανώσεις και λειτουργίας, με πολιτείας και κράτη, με τας νομοθεσίας των και τας διοικήσεις των και με τας πολιτικάς των διαμάχας και περιπλοκάς. Εις την γεωγραφίαν — δόξα τῷ Θεῷ — εκατάλαβαν ότι δεν όφειλει να όμιλούν εις τα παιδιά περι συστημάτων ποταμών και όρέων, πριν γεννήσουν εις αυτά επί τόπου τας παραστάσεις των σχετικών αντικειμένων και έτσι ίδουιν τα παιδιά τί είναι πηγή, τί είναι ούαξ, τί ποταμός, τί ύδροκρίτης, τί κορυφή, τί κοιλάς, τί κλιτύς κτλ. Ήξεύρετε τί φαντάζονται τα παιδιά όταν πρώτην φοράν τούς όμιλήσουν δια βουνά; Φαντάζονται πανέτα πακέτα ζάχαρη στοιβαγμένα το ένα κοντά εις το άλλο και καθώς έδω εις την Γερμανίαν πωλείται ή ζάχαρη εις πακέτα σχήματος κωνοειδούς το μικρό μου κοριτσάκι δεν ήμπορούσε να καταλάβη πως ήμπορούν να ζούν άνθρωποι εις μίαν κοιλάδα, αφού μέσα εις την δευτέτην γωνίαν μεταξύ των βάσεων δύο κώνων της ήτο άδύνατον να φαντασθή στίτι κτισμένο. Ακόμη και αυτή ή έποπτική διδασκαλία της γεωγραφίας γίνεται συνήθως μέσα εις την τάξιν αντί να γίνεται εις το ύπαιθρον, επί τόπου, αλλά τουλάχιστον γίνεται κατά τον τρόπον κατά τον όποιον πρέπει να γίνεται, ενώ εις την διδασκαλίαν της ιστορίας του κόσμου είναι σαν να άρχίζουν να κίτουν από την στέγη. Ένας μαθητής μου διηγείτο μίαν φοράν ρωμαϊκήν ιστορίαν και όμιλούσε περι των δημάρχων: — "Τί είναι δημάρχοι;" έρώτησα. Και ο μαθητής μου απήντησε: — "Έργον είχαν να προσέχουν να μη τούς κάμνουν τίποτε". Ποιοι ήσαν αυτοί οι όποιοι δεν έπρεπε να κάμνουν τίποτε και ποιοι εκείνοι εις τούς όποιους

* Τέλος «Παναθήναια» 31 Τανουαρίου, σ. 221.

δὲν ἔπρεπε νὰ γίνῃ τίποτε, δὲν ἤξευρε νὰ μοῦ εἰπῇ. Λέγων δὴμαρχοὶ εἶχε κάποιαν ἀόριστον ἰδέαν ἐνὸς πράγματος τὸ ὁποῖον ἦτο προωρισμένον καὶ νὰ προσταταίῃ. Χωρὶς ἄλλο δὲ διδάσκαλος εἶχε εἰπεῖ ὅτι οἱ δὴμαρχοὶ ἦσαν πρὸς προστασίαν τῶν πληθῆσι ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν πατρικίων ὑπάτων καὶ αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ διδασκάλου ἦσαν βέβαια διὰ τὸν μαθητὴν εἰδωλά κενά. Ἦτοις μοῦ εἰπῇ κανεὶς ὅτι ἐπειδὴ ἓνας μαθητὴς εἶναι ἔτσι, αὐτὸ δὲν εἶναι ἀπόδειξις τῆς γενικῆς καταστάσεως. Βέβαια ὄχι, ἀλλὰ καὶ ἐγὼ δὲν τὸ ἀνέφερα ὡς ἀπόδειξιν, τὸ ἀνέφερα μόνον ὡς χαρακτηριστικὸν παράδειγμα. Καὶ ἰσχυρίζομαι ὅτι ἡ περιφημία μας διδασκαλία τῆς ἱστορίας ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὡς τὸ τέλος εἶναι γεμάτη ἀπὸ τέτοιας στρυφνῆς καὶ μισοσβησμένης ἰδέας καὶ παραστάσεως καὶ ὅτι βέβαια καὶ οἱ ἄλλοι μαθηταὶ δὲν θὰ ἤξευραν περισσότερα ἀπὸ αὐτὸν ποῦ ἀνέφερα. Εἰς τὸ σχολεῖον ὅπου ἐπῆγγα ἐγὼ ἡ διδασκαλία τῆς ἱστορίας ἦτο σχετικῶς πολὺ καλὴ· ἀλλὰ λέξεις καθῶς: ὑπάτοι, πραίτορες, κοναίσορες, αἰδῆλοι, ἀνθύπατοι κλ. λέξεις καθῶς: φεουδαρχίης, ἀριστοκρατία, καγκελάριος, ὑπουργός, αὐτοκρατορικὸς σύμβουλος, δὴμαρχος, ἐθνικὴ συνέλευσις κτλ. ἦσαν δι' ἐμὲ κούφια λέξεις, εἰδωλά κενά. Ἀκόμη καὶ τί εἶναι αὐτοκράτωρ καὶ τί βασιλεὺς, τί εἶχαν καὶ τί δὲν εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ κάμνουν, βέβαια κανένας μαθητὴς δὲν τὸ ἐκἀτάλαβεν μᾶλλον ἐφανταζόμεθα ὅτι αὐτοκράτορες καὶ βασιλεῖς ἦσαν ἄνθρωποι οἱ ὅποιοι ἤμποροῦσαν νὰ κάμνουν ὅ,τι θέλουν καὶ κάθε ἡμέραν νὰ τρώγουν, ὅ,τι τοὺς ἀρέσει. Ἐπειδὴ, πῶς νὰ σχηματίσῃ τὸ παιδί σαφεῖς παραστάσεις περὶ αὐτῶν τῶν δυσκόλων πραγμάτων, ὅταν ἡ διδασκαλία δὲν ἀρχίῃ ἀπὸ πράγματα τὰ ὅποια εἶναι ἤδη γνωστὰ εἰς τὴν μικρὰν ἡλικίαν, ἀπὸ τὰς συνθήκας τῆς οἰκογενείας, τοῦ σχολεῖου, ἀπὸ τὰ παιγνίδια ποῦ παίρνουν τὰ παιδιά ἀναμεταξύ των, καὶ ἔπειτα νὰ προχωρήσῃ σιγά-σιγά ἀπὸ τὰ ἀπλά εἰς τὰ σύνθετα; Καὶ πῶς νὰ ἀποθανῇ τὸ παιδί καὶ εὐχαριστήσῃ, ὅταν τὰ πράγματα τὰ ὅποια μαθαίνει ἀνοίγουν ἐμπρός του ἓνα χάος καὶ ἓνα σκοτεινὸν λαβύρινθον, εἰς τὸν ὁποῖον ψηλαφητὰ καὶ μετὰ φόβου μόνον ἤμπορεῖ νὰ προχωρήσῃ τὸ πνεῦμα του; Καὶ αὕτη ἡ διδασκαλία τῆς ἱστορίας οὔτε κἂν παρέχει εἰς τὰ ἀγόρια τὴν εὐχαριστήσῃ τὴν ὁποῖαν εἶναι φυσικὸν νὰ ἀποθάνονται, ὅταν βλέπουν αὐτοὺς τοὺς ἀτελείωτους καβγάδες καὶ τοὺς ἀγῶνας, ἐπειδὴ οὔτε κἂν πῶς γίνεται μία μάχη ἤμποροῦν σφαιρὰ νὰ φαντασθῶν. Αἱ ἱστορίαὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διηγῶνται ἔτσι: Φοι-δριτικός ὁ Μέγας ἐνίκησε τοὺς Γάλλους καὶ τὰ ἐθνικὰ στρατεύματα παρὰ τὸ Ρόσμπλαχ τὴν 5 Νοεμβρίου 1757. Ὁ Σέυδλιτς ἤρξατο τῆς ἐπιθέσεως, ῥίπτων τὴν κίβαν του εἰς τὸν ἀέρα, καὶ ἔτρεψε τοὺς Γάλλους εἰς φυγὴν, κτλ.

Βλέπομεν ὅτι εἰς τὴν ἱστορίαν, ἓνα ἀπὸ τοὺς κυριωτέρους κλάδους τῆς διδασκαλίας, ἡ ἐποπτεία λείπει σχεδὸν ἐντελῶς. Εἰς τὰ ἄλλα μαθήματα ἔχομεν κατὰ τὸν ἕνα μίαν χάρτινην ἐποπτείαν ἢ ὁποῖα ἀντὶ τῶν ἀντικειμένων μᾶς δίδει τὰ εἰδωλά των μόνον. Εἶναι ὡς νὰ ἤθελε κάποιος νὰ κάμῃ ὁμίλιαν περὶ τῆς θαλάσσης καὶ διὰ νὰ κάμῃ ζωντανότερον τὸ μάθημα νὰ ἔφερνε καὶ νὰ εἰδείνε ἐντὸς φιαλίδιου ὀλίγας σταγόνας θαλασσίου ὕδατος. Ἡ διδασκαλία εἰς τὰ σχολεῖα μᾶς κάμνει τὸ ἴδιον ἐντὸς φιαλίδιου δειγνὰ ὀλίγας σταγόνες ἀπὸ τὴν θάλασσαν τῆς ζωῆς. Καὶ ἐνωρὶς, πολὺ ἐνωρὶς ἐγκαταλείπει τὴν ἐποπτείαν καὶ εἰσάγει τὴν ἀφηρημένην διδασκαλίαν. Ἀλλὰ ὅπου δὲν ὑπάρχει ἐποπτεία ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει διαύγεια ἰδεῶν καὶ ὅπου δὲν ὑπάρχει διαύγεια ἰδεῶν ἐκεῖ οὔτε χαρὰ οὔτε ἐλευθερία πνεύματος ἤμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ.

Ἄν ἡ θέσις τὴν ὁποῖαν κατέχει ἡ ἐποπτεία εἰς τὰ σχολεῖα μᾶς εἶναι κακὴ, ἀκόμη χειρότερος εἶναι ὁ τρόπος κατὰ τὸν ὁποῖον καλλιεργεῖται ἡ ἐργασία τῶν μαθητῶν. Εἰς τὰ σχολεῖα μᾶς μαθαίνουν οἱ μαθηταὶ νὰ ὁμιλοῦν περὶ πραγμάτων, ὄχι νὰ ἐννοοῦν τὰ πράγματα. Ἀπὸ αὐτὸ προέρχεται τὸ φοβερὸν ἐκείνο ἐλάττωμα τὸ ὁποῖον βλέπομεν τόσον διαδεδομένον, δηλ. θέλουν οἱ ἄνθρωποι νὰ ὁμιλοῦν περὶ ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν πραγμάτων, ὅταν κατὰ βῆθος δὲν ἤξευρον τίποτε. Εἰς ἓνα ποίημα περὶ τοῦ Κοινοῦ λέγει ἓνας στίχος: Τὸ Κοινὸν εἶναι ἓνας ἄνθρωπος ποῦ ἔχει πολλὰς γνώσεις καὶ ποῦ δὲν ἤξευρε τίποτε. Τὸ σημερινὸν μᾶς σχολεῖον — ἀληθινὸν σχολεῖον λέξω καὶ φράσεων — φαίνεται νὰ εἶναι ἴσα ἴσα τὸ ἀρμόδιον ἴδρυμα διὰ νὰ διαμορφώσῃ τέτοιον κοινόν.

Ὅμοιος ὅμως ἔχει ὅλο μόνον γνώσεις καὶ δὲν ἤξευρε καὶ δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ κάμῃ τίποτε, αὐτὸς εἶναι ὡς νὰ μὴ ἤξευρη ποτὴν. Ἐπειδὴ, γνώσις ἡ ὁποῖα δὲν ἤμπορεῖ νὰ μετατραπῇ εἰς ἐνέργειαν, εἶναι γνώσις ἀσαφῆς καὶ ἀόριστος, εἶναι ἓνα πρᾶγμα μισερὸ, καὶ πολὺ συχνὰ καὶ ὀλιγώτερον ἀπὸ πρᾶγμα μισερὸ εἶναι πρὸ πάντων πρᾶγμα ἀκαρπύον. Ἦμπορῶ ἐγὼ νὰ ἤξευρω νὰ περιγράψω μίαν ἀτμομηχανὴν καλύτερα, ἐπισημονικώτερα, καὶ ἴσως καὶ σαφέστερα ἀπὸ τὸν ἀδελφόν μου ὁ ὁποῖος εἶναι μηχανουργός. Ἀλλ' ὁ ἀδελφός μου κάμνει μηχανουργικὰ ἐφευρέσεις ἀξιολόγους, ἐνῶ ἐγὼ ὀρκίζομαι ὅτι καταλαβαίνω ἀπὸ μηχανουργίας ἐφευρέσεις τόσον, ὅσον ἤμπορῶ καὶ νὰ χορῶν ἐπάνω εἰς ἓνα σχολεῖν ὅπως μία μπαλερίνα. Μοῦ φαίνεται ὅτι περὶ ἡλεκτρισμοῦ ἤξευρω ὅσα ἤξευρε καὶ ὁ γυῖός μου, ὁ ὁποῖος εἶναι μαθητὴς τοῦ ἑλλην. σχολεῖου. Ἀλλὰ ἐκεῖνος ἤξευρε καὶ κάμνει πειράματα, ἐνῶ ἐγὼ δὲν ἤξευρω (ἐμένα ἄλλοι μοῦ ἐκαμναι πειράματα καὶ ἐγὼ ἐκῶτα) καὶ ὅταν εἰς τὸ σπίτι μᾶς χαλάσῃ μία λάμπα ἢ ἓνα κου-

δοῦν, ὁ γυῖός μου τὰ διορθῶναι καὶ ἐγὼ κάθομαι μετὰ τὰς γνώσεις μου καὶ ἐντρέπομαι. Καὶ περιφρονῶ τὰς γνώσεις μου. Ὅταν αἱ γνώσεις μᾶς βραδύνονται εἰς ἐποπτεῖαν καὶ εἰς πράξιν τότε ἔχουν μέσα των κάποια βεβαιότητα, κάποια ἐνδόμυχον χαρὰν, ἐνῶ αἱ ἀφηρημένα γνώσεις δὲν ἔχουν ἀπολύτως τίποτε.

Γνώσις ἡ ὁποῖα δὲν ἤμπορεῖ νὰ κάμῃ τίποτε, νὰ μετατραπῇ εἰς καμίαν ἐνέργειαν, εἶναι ἄσπαστος, ἀμφίβηλος, χωρὶς πῆλιν στερεῶν εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς καὶ μᾶς κάμνει νὰ ἀποθανῶμεθα τόσον χαρὰν, ὅσον μᾶς προξενεῖ καὶ ἓνα κούφιο ἄγχυρο. Ἐδῶ, σχετικὰ μετὰ τὸν ἕνα, θὰ ἀναφέρω μερικὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὰ Ἀπομνημονεύματα τοῦ Κραποτκίν, εἰς τὰ ὅποια μᾶς διαγγεῖται διάφορα πρᾶγματα ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ σχολεῖου.

«Ὁ κυριώτερος λόγος, λέγει, τῆς ἐπιτυχίας τὴν ὁποῖαν εἶχε ἡ διδασκαλία εἰς τὸ σχολεῖον μᾶς εἶναι ὅτι ἦτο ὅσον εἶναι δυνατόν πλέον πρακτικὴ καὶ ἐφαρμοσμένη. Μόλις εἶχαμεν μᾶς μερικὰ θεωρήματα εἰς τὴν στοιχειώδη γεωμετρίαν, τὰ ἐπαναλαμβάναμεν πάλιν ἔξω εἰς τὰ χωράφια μετὰ κόντους καὶ μετὰ κορδέλες καὶ μετὰ διαβήτην. Μετὰ τοιαύτην ἐποπτικὴν διδασκαλίαν δὲν μᾶς παρείχε ἡ στοιχειώδης ἀστρονομία καμίαν πλέον δυσκολίαν καὶ συγχρόνως αἱ καταμετρήσεις ἦσαν δι' ἡμᾶς πηγὴ ἀνεξάντλητος διανοητικῆς καὶ εὐχαριστήσεως. Εἰς αὐτὰς τὰς ἐφαρμοσμένας καὶ πρακτικὰς ἀσκήσεις ἀποδίδω ὅτι οἱ περισσότεροί ἀπὸ ἡμᾶς, χωρὶς δυσκολίαν εἰς ἡλικίαν 17 καὶ 18 ἐτῶν ἦσαν ἤδη τόσον καλά κατηρητισμένοι εἰς διαφόρους κλάδους...»

Αὐτὸ εἶναι ποῦ ἔζητοῦσε καὶ ὁ Φραγκόσκος Βάκιω — ἐκεῖνος ὄχι διὰ τὸ σχολεῖον ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπιστήμην — καὶ ἔλεγε: Κάμνετε πειράματα! κάμνετε τὴν φύσιν μετὰ τὰ χεῖρα σας! μετὰ τὰ πειράματα θὰ τὴν φέρετε τόσον εἰς τὰ στενά, ποῦ θὰ τὴν ἀναγκάσετε νὰ σᾶς προδώσῃ τὰ μυστικά της. Μέχρι ἐνὸς βαθμοῦ, ἐννοεῖται, ἐπειδὴ τὸν πέλλον μετὰ τὸν ὁποῖον σκεπάζεται ἡ φύσις ποτὲ δὲν θὰ ἤμποροῦσεν ἐντελῶς νὰ τὸν σημάσωμεν. Μετὰ τὸν τὸν τρόπον, ὄχι μόνον θὰ κάμωμεν — ὅπως ἐννοοῦσε ὁ Βάκιω — συστηματικὰ ἐφευρέσεις καὶ ἀνακαλύψεις ἀλλὰ καὶ ἡ γνώσις μας τῶν πραγμάτων θὰ εἶναι πλέον βαθειὰ καὶ πλέον ζωντανὴ καὶ πλέον ἀληθινή.

Εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ μᾶς ἡ λέξις «ἀκαδημαϊκός» προσέλαβε τὴν κακὴν σημασίαν ἐνὸς πράγματος σχολαστικοῦ, σοφολογίου, ἀκαρπύου, ξένου πρὸς τὴν πραγματικότητα. Ἦτοις νὰ ὑπάρξῃ ἐν μέσσοις νὰ ἀποδώσωμεν καὶ πάλιν εἰς αὐτὴν τὴν λέξιν τὴν ὑψίστην τιμὴν. Ἀκαδημαϊκὸς προέρχεται ἀπὸ τὸ Ἀκαδημία καὶ ἡ Ἀκαδημία ἦτο ἀρχαῖος ἓνας κήπος ὁ ὁποῖος ἀνήκεν εἰς τὸν Ἀθηναῖον Ἀκαδημῶνα καὶ μέσα εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Πλάτων ἐδίδασκε τοὺς μαθητὰς του. Ἄς ξαναγυρίσωμεν εἰς τὸν κήπον τοῦ Ἀκαδη-

μου, — δηλ. ἂς μεταθέσωμεν τὸ σχολεῖον ἀπὸ τοὺς τοίχους τοὺς κλειστοὺς ἔξω εἰς τὸ ὑπαίθριον, εἰς τὸν κήπον, εἰς τὸν δρόμον, τὸ δάσος, τὸ χωράφι. Εἶναι ἀπατή νὰ νομίζωμεν οἱ διευθύνοντες τὰ σχολεῖα ὅτι μόνον τὰ συστήματα τοῦ σχολεῖου καὶ τῆς ἐπιστήμης εἶναι ἱκανὰ νὰ δώσωμεν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν ἐδραϊκὰς βάσεις διὰ τὴν ζωὴν. Ὅπως εἰς τὴν βοτανικὴν κοντὰ εἰς τὸ τεχνητὸν σύστημα τὸ ὁποῖον ἔχει χαράζει ἡ ἐπιστήμη, ὑπάρχει καὶ ἓνα σύστημα τῆς φύσεως, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἰς ὅλον τὸν κόσμον κοντὰ εἰς τὰ συστήματα τὰ τεχνητὰ τὰ ὅποια καθορίζει ὁ ἄνθρωπος, ὑπάρχει καὶ σύστημα τῆς δημιουργίας δηλ. ἡ φυσικὴ σχέση τῶν πραγμάτων πρὸς ἄλληλα. Καὶ ἡ ἀναγνώρισις αὐτῆς τῆς φυσικῆς σχέσεως τῶν πραγμάτων μᾶς συγκινεῖ βέβαια πολὺ δυνατώτερα καὶ πολὺ διασκεύετα ἀπὸ κάθε ἄλλο ἀνθρωπίνον σύστημα ἰδεῶν. Βέβαια ἂν μεταθέσωμεν τὸ σχολεῖον εἰς τὸ ὑπαίθριον τὸ ὥραϊον πρόγραμμα τὸ ὁποῖον τώρα δίνει καὶ παίρνει δὲν θὰ εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ πλέον καὶ δι' αὐτὸ θὰ θυμώσωμεν καὶ θὰ φωνάξωμεν οἱ λάτρες τῆς παραδόσεως. Ἐμεῖς ὅμως τὴν δουλειὰ μᾶς ἤξευρομεν ὅτι ὁ διδάσκαλος ὁ ὁποῖος πηγαίνει μετὰ τοὺς μαθητὰς του εἰς τὸν κήπον καὶ περιτριγυρίζει ἓνα φυτὸν καὶ ἐκεῖ τοὺς διαγγεῖται χιλία πρᾶγματα δι' αὐτὸ τὸ φυτὸν σχετικὰ μετὰ τὴν χημείαν, τὴν φυσικὴν, τὴν μετεωρολογίαν, τὴν γεωγραφίαν καὶ τὴν κηπουρικὴν, αὐτὸς ὁ διδάσκαλος κάμνει ἓνα ζωντανὸν μάθημα τὸ ὁποῖον πᾶν ἀληθινὸς οἶστος εἰς τὰς ψυχὰς, ἐνῶ ὁ διδάσκαλος ὁ ὁποῖος σήμερον ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἔξεως τῶν τροχειδῶν, καὶ μίαν ἄλλην ἡμέραν, χωρὶς καμίαν ἐσωτερικὴν σχέσιν, περὶ τῆς σημασίας τῶν διὰ τὴν ζωὴν τῶν φυτῶν, αὐτὸς ὁ διδάσκαλος μόνον λόγια διδάσκει. Ἡ δὲ ἐποπτικὴ καὶ ἐμπρακτικὴ διδασκαλία δὲν θὰ εἶναι σωτήριος μόνον διὰ τὰ μαθηματικά καὶ τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας καὶ ἡ ποίησις καὶ ἡ θρησκεία καὶ ἡ ἱστορία θὰ ἤμποροῦσεν νὰ εἰσδύσωμεν εἰς τὴν ψυχὴν πολὺ βαθύτερα ἐκεῖ ἔξω ὅπου καὶ οἱ πνεύμονες θὰ ἀναπνεύσωμεν βαθύτερα καὶ ὅπου καὶ τὸ βλέμμα τῶν παιδιῶν ἀπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ διδασκάλου ἤμπορεῖ ἐλεύθερα νὰ πηγαίῃ εἰς τὰ δέντρα καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν τῆς πατρίδος των.

Ἐξω, εἰς τὸ ὑπαίθριον! — νὰ τὸ μυστικὸν τοῦ παιδαγωγικοῦ ἀνακαινισμοῦ. Ἐνα λιβάδι, μία μάντρα, ἓνας ἀγρὸς μετὰ ἓνα ποταμὸν ποῦ κυλᾷ ἐκεῖ κοντὰ ἔγκλειτον σχεδὸν ὅλα τὰ πράγματα τὰ ὅποια χρειάζεται νὰ μάθῃ καὶ νὰ ἤξευρῃ ἓνας ἄνθρωπος. Θὰ ἔπρεπε δὲ ὅλα τὰ παιδιά νὰ κατεγίνοντο ὀλίγον μετὰ ἀγρονομίαν, ὄχι διὰ νὰ γίνωμεν ὅλοι ἀγρονόμοι — πολλοὶ οὔτε θὰ εἶχαν καθόλου κλίσην — ἀλλὰ ἐπειδὴ ἡ ἀγρονομία περικλείει σχεδὸν ὅλον τὸν κύκλον τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων καὶ αὐτὰς τὰς γνώσεις

μὰς τὰς διδάσκει ἐμπράκτως. Καὶ αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς διδασκαλίας, θὰ ἀπαιτήσῃ ἀπὸ τὸν μαθητὴν κόπον καὶ ἀντοχήν. Δὲν ἔμποροῦμεν ὅλα τὰ πράγματα νὰ τὰ μάθωμεν καίτοι καὶ διὰ τὰ μάθωμεν καὶ διὰ νὰ τελειοποιηθῶμεν θὰ πρέπει πάντοτε νὰ κοπιᾶσθωμεν, καὶ συχνὰ νὰ κοπιᾶσθωμεν εἰς τὰ γερά. Ἀλλ' ὁ κόπος δὲν ἀποκλείει τὴν χαρὰν: ἴσως ἴσως, ἡ χαρὰ ἢ ὁποῖα βγαίνει ἀπὸ τὸν κόπον εἶναι ἡ ὠραιότερα χαρὰ. Καὶ ἂν

θέλωμεν οἱ κόποι τῶν παιδιῶν μας νὰ εἶναι κόποι ἀναμειγυμένοι με χαρὰν, τότε πρέπει νὰ ἀφήνωμεν εἰς αὐτὰ καὶ ἀρετὴν ἐλευθερίαν καὶ νὰ μὴ τὰ παραφορτώσωμεν με ὑποχρεωτικὰς ἐργασίας.

Τότε θὰ ἀναγεννηθῇ ἀληθινὰ ἡ ἀγωγή τῶν παιδιῶν μας, ὅταν ἀφήσωμεν τὰς θεωρίας καὶ προστρέξωμεν εἰς τὸ ὑακινθρον καὶ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ζωντανὴν παρατήρησιν καὶ πράξιν.

[Μετάφρ. ἀπὸ τὸ γερμανικόν.]

ΕΛΕΝΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ

ΜΕΣ' ΣΤΟ ΣΚΟΤΑΔΙ—ΜΟΝΟΛΟΓΟΣ*

[Ἀρόμος, σκοτάδι. — Προχωρεῖ πρὸς τὰ φωτισμένα παράθυρα.]

— Χαί! χαί! Σὺν νὰ τῶξερα! Φῶς!!! Φῶς... οὐμ... καὶ τ' εἶσαι σὺ μ' πρὸς τὸ σκοτάδι, ποὺ τὸ κάθε τι ἀφανίζει... καὶ μὰς ἀφίνει σὲ μιὰ γλυκεῖα πλάνη. Σβύσε γιατί φωτίζεις τὴν ἀτιμία τῆς γυναίκας μου, ποὺ βροῦνται σὺν ἐρωμένου τῆς τὴν ἀγκαλιά... Φέμματα θὰ μοῦ πῆς... εἰ;... Φέμματα; μὴ με γελᾷς... ἔξω... ἔχω ἀποδείξεις. Καὶ όμως ἀπὸ καιροῦ, ἤθελα νὰ γυρίσω σπῆτι μου, νομῖς, γιὰ νὰ σὲ πιάσω, κολασμένη φωτιά τῆς ἀτιμίας... μὰ... δὲν τολμοῦσα... προτιμοῦσα τὸ σκοτάδι, τὴ γλυκεῖα πλάνη, τὸ ψέμμα... τί ὄραϊο ποῖναι τὸ ψέμμα... [προχωρεῖ με δριμύτη πρὸς τὴν πόρτα]. Ἀχ! βρωμογυναίκα... σκύλα... [βλαστημὰς]. Κουταμάρες... Καὶ τί τῶφελος;

— Θὰ ξαναῤῥω τὴν εὐτυχία μου, ἄνοσοφαῖτες κατάπαρκα... κ' ἔπειτα, δὲν ξαναπηγαίνω στὴ Λέσχη; αὐτὸ εἶναι τὸ καλλίτερο... Θὰ παίζω τρελλά... ὅλα γιὰ ὅλα... θὰ ἀφανίσω ἀπὸψε κόσμον... ὅλα θὰ τοῦς τὰ πάρω, καὶ τὴν τελευταία πεντάρα τοῦ οικογενειακοῦ, τὸ ψῶμι τῆς γυναίκας μου, τῶν παιδιῶν μου... Χαί! χαί!! γυναίκα... παιδιὰ... ἀξίζουν τίποτε γιὰ μένα τέτοια πράγματα... Στὴ Λέσχη, λοιπόν, στὴ Λέσχη... ἐκεῖ εἶναι ἡ ἀληθινὴ ζωὴ... ἀγὼν περὶ ὑπάρξεως... ποίος θ' ἀφανίσῃ τὸν ἄλλον... ἔμπρὸς λοιπόν... Νὰ δουλεύῃς λέει, γιὰ νὰ κερδίξῃς τὸν παρὰ με τὸν ἰδρώτα τοῦ προσώπου σου... βλακείες! μὴ αὐτὰ εἶναι γιὰ τοὺς οικογενειακοὺς... τοὺς νοικοκυρτικούς... δὲν εἶναι γιὰ μὰς... ἐμεῖς ἀρπάζομε τὸ ξένο χρήμα, με τὴ δύναμιν μας, μέσα σ' ἓνα χαρτιῶν ἀνακρίτωμα... αὐτὴ εἶναι ἡ ἀπόλαυσις... ἡ ἀληθινὴ χαρὰ... τ' ἄλλα πρόσφασις καὶ ὑποκρισία... Ναι, εὐὺ, ἀκούς ἐαυ, ποὺ μ' ἀρπάζεις, ποὺ μοῦ κλέβεις τὴ γυναίκα μου, σὲ ζήλευω, εἶσαι δυνατός... εἶσαι μεγάλος... ἔτσι μοῦχεταί νὰ σ' τὴ χαρίσω, νὰ σοῦ πῶ πόσην δικαίωσιν, γιὰ νὰ μπορέσω νὰ σοῦ τὴν ξανακλέψω. Αὐτὸ θὰ ἦταν

ἡ μόνη ἐκδίκησις, ποὺ θὰ μπορούσα νὰ σοῦ κάνω... ἀτιμια, παληάνθρωπε... κτήνος! [Παύσις].

— Δὲν μπορεῖτε νὰ μοῦ ἀρνηθῆτε... εἶναι ἀλήθεια στὸν κόσμο μερικά χαριτωμένα πράγματα... Βγαίνεις με τὴ γυναίκα σου σπὸ δρόμο, συναντᾷς κάποιον φίλο σου... Ἄ! πῶς φίλε μου! δὲ γνωρίζεις τὴ γυναίκα μου;... νὰ σὲ παρουσιάσω... ἡ γυναίκα μου! ἡ καλὴ μου γυναίκα, εἶναι δική μου, ἔχει τὸν ὄνομά μου... τώρα πῶς εἶναι παραδομένη σὲ ἄλλον δλόνηχα, κ' ὀλοσάρκα, αὐτὸ δὲν ἔχει καμιά σημασία... εἶναι δική μου, ὅλοι τὴ λένε γυναίκα μου... εἶμαι ἀφέντης, εἶναι σαλάβα μου... αὐτὴ εἶναι ἡ οὐσία, φίλε μου. Μὴ ντρέπεσαι, ἂν σοῦ ἀρέσῃ, ἔμπρὸς, δὲς του δρόμο, πάρτηνε σπῆτι σου, κάμε τὴν ὄτι θέλεις, κ' ἔπειτα στείλε μοῦ τὴν πίσω... τώρα ἂν σπὸ δρόμο συναντήσῃ κανένα, μὴ κἀνὸς λάθος καὶ τὴ συστήσῃς γιὰ δική σου, ἄ! ὄχι! θὰ μοῦ κἀκοφανῇ πολὺ... νὰ πῆς πῶς εἶναι δική μου... μ' αὐτὴ τὴ συμφωνία... ὅλα κ' ὅλα... [Κυτᾶζει πρὸς τὰ ἀπάνω, ἔπειτα πηγαίνει κάτω ἀπὸ ἓνα φανάρι καὶ βγάζει τ' ὄσολοί του]... ἄ! πρέπει νὰ περμινοῦ ἀκόμα.

— Ποιὰ ὥρα ἀποχωρίζεσθε συνήθως; με συγχωρεῖτε, ἀπὸψε γύρισα νωρίτερα... ἄ! φάρμακα παλὺ ἀδιάκριτος, μὴ ἐνοχλεῖσθε... ξαναφύγω καὶ θὰ κάτσω ὡς τὸ πρωὶ στὴ Λέσχη... ἔχετε καιρὸ. Θὰ παίξω στὴν τύχη σας... πιστεύω νὰ πάω καλά. Θὰ με ρωτήσουν, ἐννοεῖται, γιὰ τὴν ἀγαγούρια καὶ ἴσως κἀτι ψιδυρίσουν. Τοῦ λόγου του μὰς ξανακουβαλήθηκε, φαίνεται πῶς ἡ θέσις του ἦταν πιασμένη... φυλαχτήτε του, γιὰτὶ ὁποῖος χάσει στὴν ἀγάπην... Ἄ! τί θέλετε; ἔπιψα κ' ἔχασα, σοῦ!... ἔμπρὸς λοιπόν, κούραγιο... ποίος ἀπὸ σὰς τολμᾷ νὰ παίξῃ μαζί μου... ποίος ἔχει τὸ θάρρος νὰ με ἀντιμετωπίσῃ... Ἐλάτε νὰ με κερδίσετε... ὁ ἕνας τὴ γυναίκα μου, ὁ ἄλλος τὸν παρὰ μου.

[Παύσις. Κυτᾶζει ψηλά].
— Θὰ ξαναῤῥω με τοῦ ἡλίου τὸ φῶς, ἀγαπημένη μου γυναίκα, νὰ σὲ σφιξῶ, νὰ σὲ πνίξω στὴν ἀγκαλιά μου, ξετίσωτὴ... ἔ... πόσην!

* Ἀπὸ τὴν ἐκδόσιν τῆς 31 Ἰανουαρίου 1919, εἰς τὸ θεατρικὸν Πανελλήνιον τῶν Ἀθηνῶν, ὑπὸ Ε. Βοναζόρα.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Ἀποκρητὰ

Ἄ κ. ΑΣΟΦΟΣ — Ἐχω μίαν τρελλὴν ἐπιθυμίαν νὰ γίνω φέτος μακρὰς. Εἶναι ἡ πρώτη Ἀποκρητὰ ποὺ μοῦ ἤλθεν ἡ ἐπιθυμία αὕτη.

Ἄ κ. ΜΑΘ. — Περίεργη ἡ ἐπιθυμία ποὺ σοῦ ἤλθεν εἰς τὰ γεράματα.

Ἄ κ. ΑΣΟΦ. — Πολὺ δικαιολογημένη ὁμως. Ὅταν ζῆση κανεὶς ἑβδομήντα χρόνια καὶ ἄλλα τόσα εἶναι ἀναγκασιώτερον νὰ παρουσιάζεται εἰς τὸν κόσμον με τὰ ἴδια μοῦτρα, ἀρχίζει γὰ ἀισθάνεται τὴν ἀνάγκην κἀποιος ποικιλίας. Ἐπὶ τέλους ὁ σιμόν μὰς δίδει τὴν εὐχάριστον αὐτὴν ποικιλίαν διὰ τὸ σῶμα μας. Δὲν ἀπομένει παρὰ ἡ Ἀποκρητὰ, διὰ νὰ μὰς τὴν δώσῃ καὶ διὰ τὸ προσώπον μας.

Ἄ κ. ΜΑΘ. — Ὅχι δὲ μόνον ἡ Ἀποκρητὰ.

Ἄ κ. ΑΣΟΦ. — Ἄλλα τί ἄλλο;

Ἄ κ. ΜΑΘ. — Καὶ ἡ ἡλικία. Ἀπὸ τὴν στιγμήν ποὺ ἐγεννηθῆκατε ἀλλάξατε τὸ πρόσωπον. Ἀπὸ τὴν προσωπίδα με τὰ φρονιμῶν σὰν προῦντο μάγουλα καὶ τὸ χουδὶ τῶν κεφαλιῶν, ἐφάρσατε εἰς τὴν προσωπίδα με τὰ μακρὰ ἄσπρα μαλλία, τὴν κωμικὴν μύτην καὶ τὰ τσαλακωμένα χαρακτηριστικὰ. Δὲν σοῦ φθάνει ἡ ποικιλία αὕτη;

Ἄ κ. ΑΣΟΦ. — Μολονότι εἰσθε κακὸς δὲν ἔχετε ἀπολύτως ἄδικον. Ἡ ζῶν εἶναι σωστὴ ἀποκρητὰ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν δὲν λείπουν οὔτε αἱ προσωπίδες. Ὁ Χρόνος μὰς τὰς περὶ μίαν-μίαν κ' ἐμεῖς τὰς φοροῦμεν χωρὶς νὰ τὰ καταλάβωμεν. Τὸ δυσάρετον εἶναι ὅτι αἱ προσωπίδες τοῦ εἶναι μονότονοι καὶ ἡ τάξις τῶν ἀμετάβλητη. Ἀπὸ τὸ δὲν μοῦ ἀρκεῖ ἡ ποικιλία αὕτη. Θέλω νὰ ἐκλέξω μόνον μὴν προσωπίδα μου καὶ τὰς προσωπίδας μου. Διότι καθεὶ ἡμέραν ἐννοῶ νὰλλάω καὶ πρόσωπον.

Ἄ κ. ΜΑΘ. — Σὰς φαίνεται διασκεδαστικὸν αὐτὸ ποὺ θὰ κάμετε;

Ἄ κ. ΑΣΟΦ. — Περισσότερον ἀπὸ διασκεδαστικόν. Ἐν πρώτοις θὰ λάβω τὸ θάρρος νὰ φερθῶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὅπως πάντοτε ἠθέλησα νὰ φερθῶ καὶ ποτὲ δὲν εἰμάρθησα, με τὸ πρόσωπον ποὺ μοῦ ἔδωκεν ὁ Θεός. Θὰ φερόσω μίαν προσωπίδα με ἀπολυτικῶς καυχασμόν, καὶ θὰ ἐπισκεφθῶ ὅλους τοὺς σοβαροὺς ἀνθρώπους, τοὺς κωμωμένους διὰ τὴν σοφίαν των. Χωρὶς νὰ τοὺς ὀμλήσω, θὰ τοὺς διατρανώσω τὴν γνώμην ποὺ ἔχω δι' αὐτοὺς καὶ τὰς ἰδέας των. Ἐπειτα θὰ φερόσω μίαν προσωπίδα συναφρωμένην, με μεγάλη δάκρυα ζωγραφισμένα ἐπάνω εἰς τὰ μάγουλα — ἀνακάλυψα μίαν προχθὲς εἰς τὰ ἐμπορικά — καὶ θὰ ἐπισκεφθῶ ὅλους τοὺς εὐθυμογράφους καὶ γελοιογράφους, κατὰ σειράν. Θέλω εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου νὰ τοὺς ἐκφορῶ ὅλην τὴν μελαγχολίαν, ποὺ μοῦ ἐπροξέησαν τόσα ἐτὴ τώρα.

Ἄ κ. ΜΑΘ. — Ἀρχίζω νὰ σοῦ ζηλέω.

Ἄ κ. ΑΣΟΦ. — Περιμένετε ἀκόμη. Θὰ φερόσω ἓνα τερατικὸς κεφάλι, με τρομερὰ χαρακτηριστικὰ καὶ θὰ ἐνσπείρω τὸν πανικὸν εἰς ὅλα τὰ μικρὰ παιδιὰ τῆς γειτονίας μου. Μετὰ πρὸ καιροῦ αὐτὴν τὴν ἐκδίκησιν.

Ἄ κ. ΜΑΘ. — Μίαν ἐκδίκησιν κατὰ τῶν ἀδωῶν πλασματῶν; Τί σοῦ ἔκαμαν;

Ἄ κ. ΑΣΟΦ. — Τὸ χειρότερον ποὺ εἰμποροῦσαν νὰ μοῦ κάμουν. Μοῦ ὑπενθυμίσουν τὴν ἡλικίαν μου. Ὅταν περὶ μ'προσθὰ τοὺς φωνάζουν: «Ἄ! Ἄ! ὁ γέρος!»

Ἄ κ. ΜΑΘ. — Φαίνεται ὅτι εἰς τὴν μικρὰν ἡλικίαν τὰ γεράματα κάμουν ἀρτεῖαν ἐντύπωσιν.

Ἄ κ. ΑΣΟΦ. — Διότι ἡ ἡλικία αὕτη βλέπει καθαρότερα τὰ κωμικά τῆς ζωῆς. Αὐτὸ ὁμως δὲν εἶναι λόγος νὰ τὴν νὰ ἐκδικηθῶ. Εἰς τὴν ἡλικίαν μου ἡ ἐκδίκησις εἶναι τὸ ὑγιεινότερον πρᾶγμα. Προφυλάσσει ἀπὸ τὴν ἀποπληξίαν.

Ἄ κ. ΜΑΘ. — Ὑποθέτω ὅτι ἐτελείωσεν ἡ σειρά τῶν μεταμορφώσεών σας.

Ἄ κ. ΑΣΟΦ. — Ὅχι ἀκόμη. Θὰ φερόσω καὶ μίαν προσωπίδα γυναίκαίαν.

Ἄ κ. ΜΑΘ. — Διὰ νὰ γελᾶσθε κανένα μῦσκα γὰ σὰς ἀκολουθήσῃ εἰς τὸν δρόμον;

Ἄ κ. ΑΣΟΦ. — Ἡ διασκεδαστικὴ αὕτη ἔστι με γαργαλίζει καθόλου. Ἀπλοῦστατα θὰ ὑπάγω ἐμπρός εἰς τὸν καθρέπτην καὶ θὰ προσπαθῶ νὰ ἐρωτηθῶ με τὸν ἑαυτόν μου. Θὰ εἶναι ἡ μόνη γυναίκα ποὺ θὰ μοῦ ἀνταπόδωσῃ ἴσως τὸν ἐρωτὰ μου. Ὅχι διότι εἶναι δύσκολον νὰ κατακτήσῃ μίαν ὄραϊαν γυναίκα ἐνεκα τῆς ἡλικίας μου. Ἐνας γέρος ὅταν ἔχῃ χροῖματα ἔμπροσθὲν νὰ γίνῃ ὁ καλύτερος ἄνδρ-Ζωῆν. Τὸ μειονέκτημά μου εἶναι ὅτι εἶμαι πτωχός. Καὶ ὅταν εἶναι κανεὶς πτωχός ὁ ἔρος τὸν ἀπαρνεῖται προσφώς. Ἀκούσατε ὁμως καὶ τὴν τελευταίαν μεταμόρφωσιν.

Ἄ κ. ΜΑΘ. — Τὴν ἀκούω.

Ἄ κ. ΑΣΟΦ. — Θὰ φερόσω ἓνα κεφάλι Ἀδωνίδος με μακρὰ, ξανθὰ, βραστευτὰ μαλλία. Καὶ θὰ περῶσιν πάλιν μίαν ἡμέραν ἐμπρός εἰς τὸν καθρέπτην.

Ἄ κ. ΜΑΘ. — Διὰ νὰ ἐρωτηθῆτε πάλιν τὸν ἑαυτόν σας;

Ἄ κ. ΑΣΟΦ. — Ὅχι αὐτὴν τὴν φορὰν. Θὰ τὸ κάμω ἀπλοῦστατα διὰ νὰ ξεχάσω τὸ πρόσωπόν μου καὶ νὰ ἐντυπωσῶ μίαν ὄραϊαν εἰκόνα τὸν ἑαυτοῦ μου εἰς τὴν ἐνδοκίαν μίαν ὄραϊαν εἰκόνα τὸν ἑαυτοῦ μου εἰς τὴν μνήμην μου. Κατόπιν θὰ σπᾶσω τὸν καθρέπτην καὶ δὲν θὰ τὸν ξανακωττάω πλέον ἕως τὴν στιγμήν τοῦ θανάτου μου. Θὰ φύγω εἰπὸ ἀπὸ τὸν κόσμον ὡς Ἀδάμ. Διότι δὲν ὑπάρχει μεγαλιώτερον κόλασις παρὰ τὴν συγατοφροσύνην κανεὶς εἰς τὸν Ἄδην τῆς σιγῆς τῆς ἀτομικῆς τοῦ φθορᾶς. Οἱ ἀποθησκόντες νοεὶ διακινῶσιν τὴν ἐσότητα των. Ὁ Ἀχιλλεύς π. χ. μολονότι ἀπέθανεν οἰκτρῶς, δὲν ἐγήρασεν ἀκόμη ὕστερ ἀπὸ τῶσους αἰῶνας. Ἡ ξανθὴ τὸν κόμη κωματίζει ἀκόμη ἀπὸ τὰς ἀφῆρας τοῦ ἀσφοδελοῦ λευκῶν καὶ λαίμακτι ὁ δ' Ἥλιος. Ἀποῦ ἡ Μοῖρα μοῦ ἔκαμε τὸ ἀδίκημα νὰ με κρατήσῃ εἰς τὴν Ζοὴν διὰ νάντικρῶσιν τὴν ἴδιαν μου φθορὰν, θέλω νὰ ἐπαρκοθῶσῶ τὸ ἀδίκημά της. Ἡ μεγαλιώτερον σοφία εἶναι τὸ νὰ κατορθώσῃ κανεὶς νὰ διορθώσῃ τὴν Μοῖραν του. Αὐτὸ θὰ κάμω. Καὶ ὅταν ἀποθάνω θὰ παραγγείλω νὰ με κηδεύσουν με τὴν προσωπίδα τοῦ Ἀδωνίδος, στεφανωμένον με ῥοδά.

Ἄ κ. ΜΑΘ. — Εἰσθε μοναδικός. Θὰ φερέτε τὴν Ἀποκρητὰν μέχρι τῶν νεκρῶν.

Ἄ κ. ΑΣΟΦ. — Εἶναι τὸ μεγαλιώτερον εὐεργέτημα ποὺ εἰμπορὸς νὰ τοὺς κάμω. Φαντάζεσθε πόσον θὰ πλήττουν ἐκεῖ κάτω.

Ἄ κ. ΜΑΘ. — Ὁφείλομεν ὁμως εὐλάβειαν πρὸς τὸν Θάνατον.

Ἄ κ. ΑΣΟΦ. — Τὴν εὐλάβειαν αὕτην τὴν ἐδημιουργήσεν ἡ ἀδυναμία τῶν φροδοῦσῶν ἀνθρώπων. Ἄν ὑπάρχῃ θεότης ἀξία τῶν μεγαλιώτεσῶν γιογασιῶν, περιφρονησῶσιν καὶ ἐμπυροῦσῶσιν, αὕτη εἶναι ὁ Θάνατος.

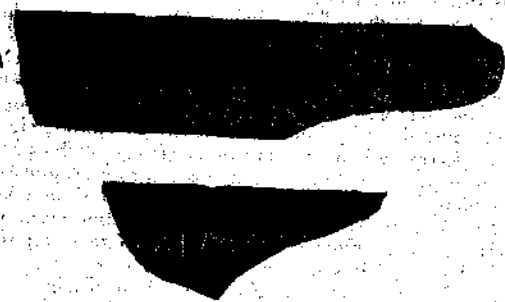
Ἄ κ. ΜΑΘ. — Ἐφορέσατε βλέπω ἀπὸ τώρα τὴν προσωπίδα τοῦ Ἡρακλεῶς. Καὶ ἀπειλεῖτε τὸν Θάνατον.

Ἄ κ. ΑΣΟΦ. — Διὰτὶ ὄχι; Μὲ μίαν προσωπίδα εἶμαι ἔτοιμος νὰ πολεμήσω καὶ με τὸν Χάρον. Ἡ Ἀποκρητὰ, βλέπετε εἶναι ἡ σοφοτέρα ἐφεύρεσις τῶν νεωτέρων χρόνων. Κάμνει τὸν καθένα Θεὸν τὸν ἑαυτοῦ του!

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ανέκδοτοι επιγραφαι άγγείων

1. — Θραύσματα δύο μελανοβαφούς άγγείου εύρεθέντα εν Νεττείε της Ρόδου, τή νύν κοινώς καλουμένην 'Απολακκιά. Τούτων τὸ Α' διατηρεῖ λαβήν καὶ σῶζει ἐκ τῆς περιφερείας τοῦ χείλους μέρος σμ. 12, τὸ δὲ Β' διατηρεῖ μέρος λαβῆς καὶ σῶζει ἐκ τῆς περιφερείας τοῦ χείλους σμ. 09. Ἀμφότερα τὰ θραύσματα ταῦτα ἀποδόμεν ἀνεπιβεβῆως ἐπὶ καὶ τῶ αὐτῷ διατῶ μελανοβαφεῖ άγγείῳ, ὅπερ ἦτο ἐκπωμα, καὶ οὐτινος ἡ περιφέρεια τοῦ χείλους ἦτο, ὡς ὑπολογίζομεν, περίπου σμ. 38.

Ἡ επιγραφὴ κεχάραται ἐπὶ τοῦ πεδίου τοῦ λαμποῦ τοῦ άγγείου, οὐτινος τὸ πλάτος εἶναι σμ. 033, ἡ δὲ περιφέρεια μικροτέρα κατὰ τι τῆς τοῦ χείλους ἐσχισμένης δὲ ἡ επιγραφὴ ἐλιγμὸν καταλαμβάνοντα τὸ πλάτος τοῦ πεδίου τοῦ λαμποῦ. Τὰ γράμματα ἐχαράχθησαν μετὰ τινος ἐπιμελείας. Ἐξ ὧν ἀναγινώσκωμεν ἐπὶ τῶν θραυσμάτων τοούτων ὅτι ἐν τῇ επιγραφῇ πρόκειται περὶ προστάγματος δεοπότητοῦ ἀπεθνήσκοντος πρὸς τὸν διάκονον ἦτοι οἰνοχόον αὐτοῦ, ἐξ οὗ ἀγόμεθα νὰ συμπληρώσωμεν τὴν επιγραφὴν ὡς ἑξῆς :

Σίμων (διάκονος καλῶν. Ἀγαθοῦ) δαίμωνος καὶ Ὑμεῖ[ας] διάκονος εὐ[π]άσιον[ος].

Συνεπληρώσωμεν διάκονος διότι τὰ μετὰ τὸ ΣΙΜΩΝ διακρινόμενα μέρη δύο γραμμάτων θεωροῦμεν ὅτι ἀνήκουσιν εἰς τὰ γράμματα ΔΙ, προσεδέσαμεν δὲ τὸ καλῶν πρὸς πλήρωσιν τοῦ ὑπολογιζομένου χώρου τῆς επιγραφῆς: εἶναι δὲ συνηθέστατον τὸ ἐπιθετον καλῶς ἐν επιγραφαῖς άγγείων, ἐκπωματων καὶ ἄλλων, μετ' ὀνομάτων ἀνδρῶν ἢ παιδίων (βλ. S. Reinach: Tr. d'épigraph. gr. σελ. 445).

Ἡ προσφώνησις ἁγαθοῦ δαίμωνος ἦτο συνήθης παρὰ τοῖς ἀρχαίοις (βλ. Σουΐδ. καὶ Ἡσύχ. ἐν λ. ἀγαθός, Ἀθην. Δειπν. XV 47) τοιαύτη δὲ ἦτο καὶ ἡ προσφώνησις ἑΥμεῖας (Ἀθην. Δειπν. XV 47), διὸ καὶ συνεπληρώσωμεν ὡς ἀνωτέρω.

Ἄντ' τοῦ εὐ[π]άσιον[ος] (πρὸβλ. Οἰμ. Ὀδ. Θ 37 εὐ πάντες, K 452 εὐπάντας) ἠδυνάμεθα νὰ συμπληρώσωμεν εὐ[π]άσιον[ος] καθότι μάλιστα ὁ διάκονος ἐν τῷ διακονεῖν ἔφερε νὰ ἐπιδεικνύῃ δεξιότητά τινα καὶ εὐκόλλαν, ἀλλ' ἡμῖν πιθανώτερα φαίνεται ἡ πρώτη συμπλήρωσις πρὸς ἣν παράβαλε τὰς πᾶσιν Οὐμῶφ ἀπαντώσας φράσεις: «μῆδν νεῖμον πάσιον» (Ὀδ. Η 179-180) καὶ ἑπᾶσιον φροσάει» (Ἰλ. Α 597-598). Πάντως δὲ τὸ μετὰ τὸ ΕΥ διακρινόμενον μέρος γράμματος ἀνήκει εἰς τὸ Ρ.

Πρὸς τούτοις παρατήρητέον ὅτι τοιοῦτόν τι πρόσταγμα ἀπαντῶμεν παρ' Οὐμῶφ (Ὀδ. Η 179-181) κατὰ τοῦτο ὁ τὸν Φοινίκων ἀναξ' Ἀλλήνορος προστάττει τὸν κέρνα Ποντίνοον νὰ διανείμῃ μεθῦ πάσι τοῖς ἐν μεγάρῳ λέγων:

Ποντόνοε, κρητήρα κερασσάμενος μεθῦ νεῖμον] πάσιον ἀνά μέγαρον, ἴνα καὶ Διὶ τερπικροσάνῳ ἀπεισάωμεν, ἑσθ' ἰκέτηρον ἀμ' αἰδοίοισιν ὀκηδέϊ.

Ἐπίσης καὶ παρ' Ἀθηναίῳ (Δειπν. XV 50, κγ')

Ἔγχει καὶ Κηίδωνι διάκονε, μῆδ' ἐπιλήθου, εἰ χρή τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιον οἰνοχοεῖν.

2. — Ἀγγεῖον μελανοβαφές εὐρεθὲν ἐν Ρόδῳ ὕψους σμ. 03 καὶ διαμέτρου κατὰ μὲν τὸ χεῖλος σμ. 085, κατὰ δὲ τὴν βάσιν σμ. 057.

ΑΕ (-----).

Τὰ γράμματα ἐχαράχθησαν ἐπὶ τοῦ μεταξὺ τοῦ χείλους καὶ τῆς βάσεως πεδίου, εἶναι δὲ τὰ ἀρχικὰ ὀνόματος κατόχου τινὸς τοῦ άγγείου.

3. — Θραύσμα κοιλίας πιθανῶς ροδιακοῦ ἀμφορέως, ὡς συμπεραίνομεν ἐκ τῆς κοιλότητος τῆς ἀγγίλου, ἔχον μήκος μέγιστον σμ. 16 καὶ πλάτος μέγ. σμ. 06. Ἐβρέθη ἐν Σύμῃ κατὰ τὴν θέσιν Κιόνα ἦτοι Κιόνα.

Τὰ γράμματα ταῦτα δὲν πιστεύομεν νὰ ἦσαν μόνον ἐπὶ τοῦ ἀμφορέως, ὡς τὰ ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρου άγγείου, ἀλλὰ νομιζόμεν ὅτι ἀπετέλουν τὸ τέλος δλοκλήρου επιγραφῆς, διὸ δυνάμεθα νὰ συμπληρώσωμεν οὕτω: [Ἐ] δεινῶ ἐποίησέ;] με (πρὸβλ. S. Reinach: ἔνθα ἀνωτέρω σελ. 49). Παρατηρητέον ὅμως ὅτι τὰ γράμματα ταῦτα ἀπαντῶμεν καὶ ἐπὶ σφραγίδος λαβῆς ἀμφορέως (βλ. A. Dumont: Inscr. céramique de Grèce, πίν. XIV, 11).

4. — Ἀγγεῖον ἐρυθροβαφές εὐρεθὲν ἐν Κνίδῳ ὕψους σμ. 076 καὶ διαμέτρου κατὰ μὲν τὸ χεῖλος σμ. 083, κατὰ δὲ τὴν βάσιν σμ. 063. Τοῦτο παριστᾷ τὸ κάτωθι φωτογράφημα.

Παρὰ τὸ χεῖλος φέρει τὴν ἑξῆς επιγραφὴν, ἣς πανομοιότιπον ἐκτυπον δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐξαγάγῃ καὶ παραθέσω:

ΑΝΤΙΜΕΝΕΟΣΗΜΙΚΑΑΑΔΩΡΕΙ

Ἡ Ἀντιμένεος ἡμὶ καλά δωρεῖ.

Ἄξια παρατηρήσεως εἶναι ἡ ἐν τῇ επιγραφῇ παρατηρούμενη σύγχυσις τῆς ἰωνικῆς καὶ δωρικῆς διαλέκτου. Ὁ δὲ τύπος διαρῆμα ἀπαντᾷ πολλάκις ἐν επιγραφαῖς (βλ. G. Ditt. SylL, τομ. 3, σελ. 225 καὶ 285). Ἐν Σύμῃ κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1909.

ΝΙΚΗΤΑΣ Δ. ΧΑΒΙΛΑΡΑΣ

Εἰς τὴν συνοικίαν Παλαιῶν τοῦ Βόλου ἀνευρέθησαν ἀρχαῖοι τάφοι. Ἐπιθνησθῶν τούτοις ὁ ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Ἀρβανιτοπούλλος ἀνεκάλυψε πλησίον τῶν ἐκκλησιῶν τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων, κτισμένην ἐκ παλαιῶν ἀρχαιολογικῶν ἔλικῶν. Ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ἡ θρῦλονμένη ἐκκλησιᾶ τῆς Ἀγ. Παρασκευῆς. Ἐκεῖ πλησίον εβρέθησαν καὶ διάφορα βυζαντινὰ κτενῶματα.

Ἡ λογοδοσία τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρίας διὰ τὸ 1909 ἀνεγνώσθη ἀπὸ τὸν νέον Γραμματέα τῆς κ. Χ. Τσιούνην. Τὰ ἔργα τοῦ ἔτους ἦσαν κυρίως ἀνασκαφαίσεις καὶ ὑποστηρίξεις ἀρχαίων κτιρίων, περιφραγεῖς καὶ ἐξορῆμοι ἀρχαιολογικῶν τόπων, οἰκοδομαὶ καὶ ἐπισκευαὶ μουσείων. — Ὁ παρατηθεὶς ἀντιπρόεδρος τῆς Ἐταιρίας κ. Δ. Τσιβανόπουλος ἀνηγορεύθη ἐπιτιμος ἰσότημος ἀντιπρόεδρος, ἀπεφασίσθη δὲ νὰ σπηθῇ ἡ προτομὴ αὐτοῦ εἰς τὴν αἴθουσαν, ὅπου αἱ προτομαὶ τῶν προκατόχων του. Τὸ πρόπλασμα τῆς προτομῆς θὰ κἀμῃ ὁ κ. Ἰακωβίδης.

Βυζαντιολογικὴ Ἐταιρεία

Τὴν 1 Φεβρουαρίου ἐγένετο ἡ ἐπίσημος ἐναρξίς τῶν δημοσίων ἀνακοινώσεων τῆς Ἐταιρίας. Παρίσταντο ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν, οἱ συνοδικοί, ὁ κρῆτανος τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου καὶ κολλοὶ ἐκ τῶν καθηγητῶν αὐτοῦ, οἱ ἐταῖροι τῶν ἐγκαθῆα ξένων ἀρχαιολογικῶν σχολῶν, ἀντιπρόσωποι τῶν ἐν Ἀθήναις ἐπιστημονικῶν σωματείων καὶ καλῶς ἄλλος κόσμος τῶν γραμμάτων καὶ πολλοὶ κυρία.

Κατ' ἀρχὰς ὁ κρῆεδρος τῆς Ἐταιρίας κ. Ζησιῶν, ὁ γρηαῖος ἐξερευνητῆς τοῦ Μυσικοῦ καὶ τοῦ Γερμανικοῦ, ἐξέθηκε τὰ κατὰ τὴν ἰδρυσιν τῆς Ἐταιρίας, τοῖς λόγους οἱ ὅποιοι ὑπερήκουσαν τὴν ἰδρυσιν αὐτῆς, τὰ μὲν τὰ εὐδὲ περιγραμμένα καὶ τὰ διὰ τὸ μέλλον σχέδια καὶ τοὺς πόθους τῆς Ἐταιρίας. Ἰδιαίτονος ἐτόνους τὴν ἐκτακτὸν σπουδαιότητα, τὴν ὀλοίαν, διὰ τὰς βυζαντινάς σπουδὰς καὶ καθ' ὅλου τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, κέκτηνται αἱ εἰς τὰ Μετέωρα ἔρειναι τῆς Ἐταιρίας, γενόμεναι ἐκεῖ διὰ τοῦ γενικοῦ γραμματέως αὐτῆς, τοῦ κ. Νίκου Α. Βέη, τοῦ ὁποῖου ὁ κ. Ζησιῶν διὰ λέξων ὄραϊον ἐπέλεξε μετὰ προφανοῦς συγκινήσεως τὸ ἐγκώμιον, διότι ἐπὶ ἐν σχεδὸν ἔτος ἔργασθεὶς ἐν Μετέωροις, ἐν μέσῳ στερήσεων καὶ δυσχερειῶν παρεμβαλλομένων, κατώρθωσεν ἔργον ἀληθῶς αετέριον, τιμητικὸν διὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπιστήμην καὶ συντελεστικώτατον διὰ τὴν πρόοδον τῶν βυζαντινῶν σπουδῶν.

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Νίκος Βέης ἐξέθηκε τὰ πορίσματα τῶν ἐν Μετέωροις παλαιογραφικῶν καὶ τεχνικῶν ἐρευνῶν του, τὰς ὁποίας ἐξέτελεσεν ἐκεῖ συντελούσης καὶ τῆς ἐν Μονάχῳ Βασιμ. Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῆς Ἑλλην. Κυβερνήσεως. Ὁ κ. Βέης ἠρημνεύσας πρὸς συνέβη τὰ μοναστήρια τῶν Μετέωρων καὶ οἱ θησαυροὶ τῶν καὶ δὲν εἶχον μελετηθῇ ἐν ἐνδελεχείᾳ, καὶ πᾶς συνέβη νὰ πιστευεταί ἡμῖνας ὅτι δὲν ὑπάρχουσι πλέον χειρόγραφα εἰς τὰ Μετέωρα. Εἶτα ἀνεκοίνωσεν ὅτι συνέταξε τὸν κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς Ἐπιστήμης περιγραφικὸν κατάλογον τῶν ἐν Μετέωροις χειρογράφων κωδίκων, ἐν ᾧ ἀναγράφονται ἐν πᾶσι λεπτομερεῖα 1125 τὸ ὅλον ἀριθμοί. Ἐξ αὐτῶν μέγιστον μέρος, τὸ καὶ σπουδαιώτατον, ἀνεκάλυψεν ὁ κ. Βέης ἐν κρυπταῖς ὑπὲρ τοὺς θόλους τῶν ἐκκλησιῶν καὶ ὑπὸ τὰς ἀγίας τραπέζας αὐτῶν, ἔνθα τὰ χειρόγραφα ἀπέκειντο

ἀπὸ ἑκατονταετηρίδων. Ἡ παλαιογραφικὴ σημασία τῶν χειρογράφων τῶν Μετέωρων εἶναι μεγάλη. Ταῦτα ἀπολουθοῦσιν ὀρισμὸν ἀόστημα γραφῆς αἰτίας ὅσας δύνανται ἀνακαθῆσθαι εἰς ἰδιαιτέρην παλαιογραφικὴν σχολὴν, ἣτις πρέπει νὰ ὀνομασθῇ τῶν Μετέωρων. Ὁ ἀρχαιότερος κώδιξ τῶν Μετέωρων εἶναι τοῦ ἔτους 862 συγγράμεις παρὰ τὸν Κίον τῆς Βιθυνίας. Ὁ κώδιξ αὐτός εἶναι συγγρόνους ὁ ἀρχαιότερος κεχρησισμένος ἐξ ὅλων τῶν ὑπαρχόντων ἐν Ἑλλάδι καὶ τῇ ἄλλῃ Ἀνατολῇ, ἀνεκαλύφθη δὲ ὑπὸ τοῦ κ. Βέη ἐν κρητῇ τῆς μονῆς Μεταμορφώσεως.

Τὸ περιεχόμενον τῶν 1125 κωδίκων τῶν Μετέωρων εἶναι ποικίλον. Ἐξ αὐτῶν ὁ κ. Βέης ἀντέγραψεν πρὸς ἔκδοσιν πολλὰ ἀνέκδοτα, ἀπόκριμα εὐαγγέλια, τυπικὰ συναξάρια ἱεραρικοῦ περιεχομένου, δημόδιᾳ ἐπύλλια, θεολογικὰ ἔργα, δημόδιᾳ χρονικά, βιβλία chronica, τάξεις πρώτοκαθεδρίας, κ.λ.κ. Ἐπίσης ἀντέβαλε πρὸς κώδικας πολλὰ κείμενα ἐκδοδομένα καὶ δι' ἔργα τοῦ Σοφοκλέους, τοῦ Ἀριστοτέλους, notitias episcopatum, συναξάρια, σχόλια τοῦ Ὑγιενοῦς εἰς Γραμμικὰ κείμενα κ.λ. Ἐκ τῶν ἐγγράφων, ἀπὶ ἀνεῖρε καὶ κατέταξεν ἐν ταῖς μοναῖς Μετέωρων, ἀντέγραψε πολλὰ χρυσοβούλλα, ἀργυροβούλλα, σφύλλια κρημύγραφα, πύττανα, ἀμειρωτήρια κ.λ. Διὰ τῶν ἐγγράφων αὐτῶν παρελαίνουσι βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες, πατριάρχαι καὶ ὀφικιαλλοί, Σέρβοι καὶ Φράγγοι δυνάσται τῆς Θεσσαλίας κ.λ. Καὶ τὰ ἔργα τέχνης ἐμελέτησεν ἐν Μετέωροις ὁ ἀκαταπόνητος βυζαντιολόγος, τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τῶν ναῶν καὶ τὰς τοιχογραφίας αὐτῶν, περὶ ὧν εἶπεν ὅτι εἶναι μὲν ἔργα μεταγενεστέρη, ἀλλ' ἄξια πάσης σπουδῆς ὡς ἀκολουθοῦντα πιστῶς τὴν βυζαντινικὴν παράδοσιν. Τῶν τεχνικῶν ἀνακαλύψεων ἐν Μετέωροις τοῦ κ. Βέη σημαντικώτατη εἶναι ἡ εἰκὼν τῆς βασιλίσσης Μαρίας Δουκαῖνης Ἀγγελίνης Παλατολογίνας, τῆς ἀδελφῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, τοῦ κτήτορος τῶν Μετέωρων.

Ἡ ἐν Μετέωροις ἔργασια τῆς Βυζαντιολογικῆς Ἐταιρίας τυποῦται ἤδη εἰς ἰδίους τόμους καὶ διὰ τοῦ περιοδικοῦ αὐτῆς, τῆς «Βυζαντιδος». Ἡ περιληπτικὰ δ' ὄμως αὐτῆς ἀνακοίνωσις ἐνεποίησεν ἀληθῆ θαυμασίον εἰς τοὺς παρισταμένους καὶ διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν σπουδαιότητα αὐτῆς. Ὅθεν λαοδαῖα χειροκοπήματα ἐπέστησαν τὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ κ. Βέη. Αἱ ἀνακοινώσεις αἱ ἐπιστημονικαὶ τῆς Βυζαντιολογικῆς Ἐταιρίας καὶ αἱ ἐκλαϊκευτικαὶ αὐτῆς διαλέξεις θὰ ἐξακολουθήσουν. Θὰ ὀμλήσουν ἡμέτεροι καὶ ξένοι βυζαντιολόγοι.

ΣΤΑΥΡΗΝΟΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ῥοδεῖον Ἀθηνῶν

Ἐν μέσῳ τοῦ πελοῦ καὶ ἀντικαλλιτεχνικοῦ περιβάλλοντος τὸ ὅποιον διερχόμεθα, τὸ Ῥοδεῖον προβάλλει ὡς ἄσος. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι αἱ πολιτικαὶ ἀνωμαλίαι, τὰ ἐπαναστατικὰ καὶ ἐξωτερικὰ γεγονότα, ὁ Σύνδεσμος, ἡ Ἐθνοσωμῆλευσις κ.λ. συνέτειναν ὥστε νὰ ἐπισημωθῇ ὁ κόσμος τὴν ἠρεμίαν καὶ τὰς ἀνεπιμετασώμενας. Διὰ τοῦτο παρετηρήθη ἀσυνήθης αἰσθητικὸς κόσμος εἰς τὰς συναυλίας καὶ τὰ διάφορα θεάματα καὶ ἀκροάματα τοῦ διαρρησαστοῦ δεκαπενθήμερου. Καὶ ἦσαν τόσα πολλά — συναυλία, δραματοῖα, ἀρχαῖα ὄργανα, ἑλληνικὴ δραματοῖα κ.λ.

Τὸ Ῥοδεῖον ἔκαμε κυριώτερος τὰς συναυλίας του. Εἰς αὐτὰς ἠκούσαμεν ἐπιτυχῶς τὰς ἑξῆς σπουδαιώτατας συνθέσεις: τῆν «Πατριδα» τοῦ Μπαῆ, τὰς «Ἐλεγεικάς μελωδίας» τοῦ Γκαργί, τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ «Ροῖ d'Ys» τοῦ Βάγγερ, τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ «Ro d'Ys» τοῦ Αἰλὸ καὶ τὴν «Moldau» τὸ ὄραλον συμφορικῶν ποίημα τοῦ Σμετάν. Ἡ Δὲ Ἀδα Ἐδλαμπίου ἐξέτελεσε τῇ συνοδείᾳ τῆς ὀρχήστρας τὸ φωνηματικὸν κονσέρτο (la min.) τοῦ Γκαργί, μετὰ τέχνης περιπέτειας

κυρίως προσωριμμένα εις τὸ νὰ τροφοδοτῶσι δι' ἔργασίων τὰ λοιπὰ τοῦ τουρκικοῦ δικτύου, ἀλλ' ἀπὸ τῶν πρώτων ἤδη μὴνών τῆς λειτουργίας αὐτῶν ἤρχισε νὰ καταφαίνεται, ὅτι διὰ τὰ πλεῖστα τῶν Πρακτορείων τούτων αἱ προσδοκίαι μας θέλουσι ἀποδειχθῆ οὐσιωδῶς ὑστεροῦσαι τῆς πραγματικότητος.

Περὶ τὸν νὰ προσθέσωμεν πόσον αἱ εὐχάριστοι αὐταὶ παρατηρήσεις μᾶς ἐνθαρρύνουσιν εἰς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ὅλου προγράμματος ἐπεκτάσεως, ὅπερ ἠκούσατε καὶ ἐνεκρίνατε κατὰ τὴν Ἑκτακτον Γενικὴν Συνέλευσιν τῆς 12/25 Δεκεμβρίου παρελθόντος ἔτους, ἀλλὰ δι' οὗς λόγους ἐξεθέσαμεν ὑμῖν ἐπ' εὐκαιρία τῆς Συνελεύσεως ἐκείνης, πρὸς πλήρη ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματος τούτου ἀπαιτεῖται καὶ χρόνος καὶ ἀξία λόγων τῶν ὑλικῶν μας μέσων ἐνίσχυσις, ἣτις μόνον διὰ πραγματοποίησεως τῆς ἐγκριθείσης ἀξήσεως τῶν κεφαλαίων τῆς Τραπεζῆς δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ.

Πρέπει νὰ ἐλπίζωμεν, ὅτι αἱ περιστάσεις θέλουσι καταστήσει κατὰ τὸ ἀρξάμενον ἔτος δυνατὴν ἔστω καὶ τὴν ἐν μέρει πραγματοποίησιν τῆς ἀξήσεως ταύτης, διότι αὐτὴ θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ οὐ μόνον νὰ προτρέξωμεν ἐν τῇ ἐπεκτάσει τὸν ξένον συναγωνισμόν, ὅστις οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ ἐποφθαλμιᾷ τὴν Ἀνατολὴν ὡς κέντρον μεγάλης δράσεως, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπιφέρωμεν ἀξίαν λόγου μείωσιν τῶν γενικῶν μας ἐξόδων, τοῦθ' ὅπερ ἀσφαλῶς θέλει ἐπέλθει διὰ τὴν συμπληρωθῆ τὸ δίκτυον τῶν ὑποκαταστημάτων μας. Τὸ τελευταῖον τοῦτο εἶνε εὐνόητον ἐάν λάβητε ὑπ' ὄψει, ὅτι τὰ μὲν ἔξοδα τῆς κεντρικῆς διευθύνσεως καὶ τῆς ἐπιθεωρήσεως θέλουσι παραμείνῃ τὰ αὐτὰ ἢ σχεδὸν τὰ αὐτὰ καὶ ἐάν ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποκαταστημάτων μας ἀξήσῃ κατὰ τινας μονάδας, ὅτι δὲ ἀφ' ἑτέρου ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ τῆς ἀμέσου ἐπεκτάσεως ἡμῶν ὀφείλομεν ἐκ τῶν προτέρων νὰ καταρτίζωμεν τὸ ἀνώτερον προσωπικὸν τῶν νέων Πρακτορείων, ὡς ἐκ τούτου δὲ τὰ ἔξοδα ταῦτα, μέχρις οὐ καταστῶσι παραγωγὰ διὰ τῆς λειτουργίας τῶν νέων ὑποκαταστημάτων, ἐπιβαρύνουσιν ἀναγκαίως τὸν Γενικὸν Προϋπολογισμόν τῆς Τραπεζῆς.

Ἡ παρὰ πάσας τὰς δυσχερεῖς συνθήκας τῆς διαφρενώσεως χρήσεως πρὸδος τῆς Τραπεζῆς καταφαίνεται πρὸς τούτους ἐνεργῶς καὶ ἐκ τῶν ἀριθμῶν τοῦ συγκριτικοῦ μας πίνακος, ὃν θέλετε εἶδε, ὡς συνήθως ἐν τέλει τοῦ παρόντος ἀπολογισμοῦ. Οὕτω θέλετε παρατηρῆσαι, ὅτι ἡ κίνησις τοῦ Ταμείου ἀπὸ δραχμᾶς 2,241,629,725, εἰς ὅσας ἀνήρχετο τῇ 31 Δεκεμβρίου 1908, ἀνῆλθε τῇ 31 λήξαντος Δεκεμβρίου εἰς δραχμᾶς

2,731,744,607, ἡ δὲ εἰσπραξις γραμματίων εἰς δραχμᾶς 168,086,938 ἐναντι δραχμῶν 145,804,516, εἰς ἃς ἀνήρχετο κατὰ τὴν ἀντίστοιχον τοῦ 1908, δι' ἀμφοτέρω δὲ τὰ κεφάλαια ταῦτα παρατηρητέον, ὅτι ἡ ἐν τῷ μεταξύ ἐπελθοῦσα ἰσοτιμία τοῦ χρυσοῦ πρὸς τὴν χαρτίνην δραχμὴν ἀποδεικνύει ὅτι κατ' οὐσίαν ἡ πρὸδος εἶνε ἐπιμεγαλειτέρα ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ τελευταῖα ἔτη.

Ἀνάλογον πρῶδον παρουσιάζει κατὰ τὸν αὐτὸν πίνακα καὶ ἡ μερὶς ἀγορᾶς καὶ πωλήσεως συναλλαγμάτων, ἣτις ἀπὸ δραχμᾶς 684,729,987 τοῦ Δεκεμβρίου 1908 ἀνῆλθε τῇ 31 Δεκεμβρίου 1909 εἰς δραχμᾶς 713,760,708, καὶ διὰ τὴν μερίδα δὲ ταύτην ἰσχύει, ὡς εὐνόητον, ἡ ἀνωτέρω σημειωθεῖσα παρατηρήσις περὶ τῆς ἰσοτιμίας τοῦ χρυσοῦ πρὸς τὴν χαρτίνην δραχμὴν.

Ἐξ ἄλλου ἡ κίνησις τῶν προεξοφλήσεων παρουσιάζει ἀξίαν κατὰ ἑβδομήκοντα περίπου ἑκατομμύρια δραχμῶν, ἡ δὲ τῶν καταθέσεων κατὰ πενήκοντα ἑκατομμύρια, ἀλλ' ὡς πρὸς τὰς καταθέσεις ἀξία προσοχῆς εἶνε κυρίως ἡ ἀπουσία ἀξήσεως, ἣν παρουσιάζει τὸ ὑπόλοιπον αὐτῶν κατὰ τὸν ὑπὸ κρίσιν ἰσολογισμόν ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἀντίστοιχον τοῦ παρελθόντος ἔτους. Πράγματι ἐνῶ τῷ 1908 αἱ καταθέσεις μετὰ τοῦ ταμειτηρίου εἰδείκνυον τῇ 31 Δεκεμβρίου σύνολον ἐκ δραχμῶν 77,152,348,69, θέλετε παρατηρῆσαι, ὅτι τῇ 31 Δεκεμβρίου 1909 ἀνήρχετο αὐταὶ εἰς δρ. 89,094,829,32 παρουσιάζον δηλονότι ἀξίαν ἐκ δώδεκα ὀκτὼ ἑκατομμυρίων ἤτοι ἐκ 16%. Προσθετοῦν δὲ ἐνταῦθα, ὅτι κατ' οὐσίαν ἡ ἀξίσις εἶνε ἐπιμεγαλειτέρα, καθ' ὅσον ἐκτὸς τοῦ γεγονότος, ὅτι αἱ ἄλλοτε μεγάλα παρ' ἡμῖν καταθέσεις τῆς Προνομιούχου Ἐταιρίας σταφίδος ἥσαν οὐσιωδέστατα περιορισμένοι τὴν 31 Δεκεμβρίου λήξαντος ἔτους, δέον νὰ μὴ παραρῶνθῃ, ὅτι ἄλλοτε ἱκανὸν μέρος τῶν πιστωτικῶν τρεχόντων λογαριασμῶν συνεισνεύετο μὲ τὰς καταθέσεις, ἐν ᾧ οὕτω παρίστανται ἤδη ἐπιμελῶς κεχωρισμένοι ὑπὸ ἰδίαν μερίδα ἐν τῇ Παθητικῇ. Πάντως καὶ οἱ τρέχοντες πιστωτικοὶ λογαριαμοὶ κατ' οὐσίαν οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ καταθέσεις ἐν ὄψει, ἐπομένως ἐάν συνυπολογισθῇ καὶ τὸ ὑπόλοιπον αὐτῶν, αἱ ἐμπειστημέναι ἡμῖν τῇ 31 Δεκεμβρίου 1909 καταθέσεις θέλουσι παρουσιάζει τὸ στρογγύλον αἰθροῖσμα τῶν ἑκατὸν ἑκατομμυρίων, ἐάν δὲ λαμβάνωμεν τὰς ἀνωτέρω παρατηρήσεις ὑπ' ὄψει καθὼς καὶ τὴν Συναλλαγματικὴν διαφορὰν θελήσῃ νὰ συγκρίνη τὰς καταθέσεις τῇ τέλει 1909 πρὸς ἐκείνας τῶν τελευταίων ἔτων, θέλει πισθῆναι ὅτι ἀληθινὰ ἄλλατα πρὸδος ἐπετευχθησαν ἐν τῷ κλάδῳ τούτῳ.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΣΤΕΑΤΟΚΗΡΟΠΟΙΕΙΟΝ
Ο "ΦΟΙΒΟΣ",
 ΕΤΑΙΡΙΑ ΙΑΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1893
 ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡ. 500.000
ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ

Βραβευθέντα διὰ χρυσοῦν βραβείων ἐν τῇ Παγκοσμίᾳ Ἐκθέσει τῶν Παρισίων, ἐπὶ Διεθνῆ Ἐκθέσει τῆς Κρήτης καὶ ἐπὶ Διεθνῆ Ἐκθέσει τῶν Ὀλυμπίων.

Στεατοκῆρια (Σαπυματοῦσα) ἀρίστης καὶ πρώτης ποιότητος, χρωματιστὰ καὶ ἐκλιησιῶν, κατασκευαζόμενα διὰ νεωτάτης χημικῆς μεθόδου, δίδουσιν ἀπλετον φῶς, τήκονται ἀνεῦ σταγόνων καὶ σβύνουσιν ἀνεῦ ὀσμῆς. **Στεανίνη, Παραφφίνη, Κηρίδινη, Γλυκερίνη καὶ Ἐλαιίνη.**

Γραφεῖον Διευθύνσεως: Ὀδὸς Σοφοκλέους ἀρ. 2

ΕΤΑΙΡΙΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΥΡΙΤΙΔΟΠΟΙΕΙΟΥ
ΚΑΙ ΚΑΛΥΚΟΠΟΙΕΙΟΥ
 ΙΑΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1882
ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡ. 5.000.000
ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ

ΒΡΑΒΕΥΘΕΝΤΑ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΔΙΑ ΧΡΥΣΩΝ ΒΡΑΒΕΙΩΝ

Πυρομαχικά, κάλυκες καὶ φυσίγγια περιστρόφου καὶ ὄπλων πολέμου. — Καψύλια κωνηγίου, πολέμου καὶ δυναμίτιδος. — Πυρῆτις ἀκαπνος καὶ μαύρη. — Δυναμίτις. — Σιγή. — Σκάγια. — Μολυβδοσωλήνες. — Θεϊκὸν δέξυ. — Νιτρικὸν δέξυ. — Ὑδροχλωρικὸν δέξυ. — Θεϊκὸς χαλκός. — Θεϊκὸς σίδηρος. — Στουπέτσιον. — Ἀντιπερονοσπορίνη.

Τίμαι ἀνεπίδεντοι συναγωνισμοῦ.